

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornym. — w niedziele i święta tylko wydanie poranne. — natomiast w dni poświęcone tylko wydanie wieczorne

Opowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marjan Chelminowski, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 195

Poznań, czwartek dnia 28 kwietnia 1932

Rok XXVII

„Sejm gospodarczy”

Przed zjazdem przedstawiciele samorządu gospodarczego ukazał się w prasie (naturalnie „sanacyjnej”) wywiad p. Klarnera, prezesa warszawskiej izby przemysłowo-handlowej i przewodniczącego komitetu organizacyjnego zjazdu. W wywiadzie tym cele zjazdu ujęte zostały w trzy następujące punkty: 1) stworzenie platformy ciągłej współpracy różnych odłamów samorządu gospodarczego, 2) stosunek czynników gospodarczych do aktualnych problemów, 3) odbudowa zaufania.

Wynik jednodniowych obrad „sejmu gospodarczego” przedstawia się w ten sposób, że pierwszy punkt załatwiono w zupełności, drugi częściowo, a trzeci — został skonfiskowany.

Co do współpracy istniejących obecnie organizacji samorządu gospodarczego, a mianowicie izb: rolniczych, przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych zjazd wyłonił komitet, w skład którego weszło po 5 przedstawicieli każdej grupy. Sprawa jest słuszna, potrzebna i właściwie na niej powinno być się skończyć.

Ale pewnym czynnikom zależało na rozdęciu znaczenia zjazdu, na przeciwstawieniu go temu prawdziwemu Sejmowi, opanowanemu przez politykę i „partyjniactwo”. Więc przy zastosowaniu wielkiego aparatu reprezentacyjnego kazano przedstawicielom samorządu gospodarczego radzić nad kryzysem gospodarczym „poza nawiasem polityki”.

To się nie udało, bo udać się nie mogło. Gospodarka narodowa i państwowa jest zawsze ściśle związana z ogólną polityką zagraniczną i wewnętrzną, a w obecnych warunkach jest tej polityki kregostupem. Wygłoszone przez p. Klarnera „credo” samorządu gospodarczego było beznadziejną próbą wyjęcia polityki poza nawias życia gospodarczego. I dlatego „credo” to wypadło blado, nudno, nieszczerze. Rzekoma apolityczność wystąpiła w niem jako polityczna zależność od obozu rządowego.

Nieco więcej realizmu wniosły przemówienia w dyskusji, zwłaszcza pp. Krzyżanowskiego i Fajansa. Z przemówień tych, jakkolwiek utrzymanych w nader dyplomatycznej formie, przebijała wyraźna troska już nie o natężenie i długość fali kryzysowej, ale o same podstawy naszego gospodarstwa, a nawet o jego ustrój. Jeśli p. Fajans mówił przeciwko inflacji, a prof. Krzyżanowski w obronie ustroju kapitalistycznego, a zatem własności prywatnej, — to nie w imię takiej, czy innej teorii, ale w poczuciu realnego niebezpieczeństwa. To samo odnosi się do przemówienia p. Wieniawskiego przeciwko wzrostowi etatyzmu. Trzy te najciekawsze i najważniejsze momenty zjazdu były wyraźnym zaprzeczeniem naiwnej koncepcji „apolityczności” życia gospodarczego. Wszak etatyzm, zniesienie prywatnej własności i inflacji — to wszystko jest program polityczny pewnych grup, posiadających znaczne wpływy w obozie „sanacyjnym”.

Gdy wypowiedzenie się sfer gospodarczych na temat aktualnych proble-

Obrady konferencji rozbrojeniowej

Dyskusja w komisji rozbrojenia moralnego

Genewa, 28. 4. (PAT). Komisja rozbrojenia moralnego dyskutowała nad pierwszym punktem porządku dziennego.

Delegatka W. Brytanji zgłosiła propozycję, zmierzającą do wprowadzenia do programu szkół powszechnych wykładów, mających pogłębić znajomość innych narodów; ponadto domagała się aby dzieci i młodzież, które nie

osiągnęły wieku przewidzianego dla obowiązkowej służby wojskowej lub dla zaciągu ochotniczego nie przechodziły przysposobienia wojskowego.

Przeciwko temu punktowi zgłosili zastrzeżenia Lunaczarski oraz delegaci Włoch i Japonji. Za propozycją wypowiedzieli się przedstawiciele Urugwaju, Boliwji i Hiszpanji.

Debata proceduralna i na temat ciężkiej artylerji w komisji lądowej

Genewa, 28. 4. (PAT). Komisja lądowa odbyła posiedzenie wypełnione w znacznej części dyskusją proceduralną. Przedewszystkiem przyjęty został wniosek co do odrębnego traktowania ciężkiej artylerji fortecznej i odesłania go do podkomitetu dla dokładnej definicji. Wśród zgłoszonych propozycji, dotyczących najniższego

kalibru tej kategorii sprzętu artyleryjskiego zwraca uwagę fakt, że najwyższą normę, mianowicie 204 mm. zaproponowała delegacja sowiecka podczas, gdy inne delegacje proponują uważanie za artylerję ciężką, podpadającą pod kryteria broni ofensywnej już armaty kalibru powyżej 77 mm.

Stanowisko Polski w komisji morskiej — Charakter łodzi podwodnych jako broni zaczepnej

Genewa, 28. 4. (PAT). W dyskusji nad rozbrojeniem jakościowym w kom. morskiej zabrał głos delegat Polski. Podkreślił on, że Polska nie posiada ani okrętów linjowych ani awjonek. Są to kategorie okrętów, interesujące państwa o rozległych interesach morskich. Dla mniejszych wojennych flot poważniejsze znaczenie, jako broń ofensywną posiadają łodzie podwodne. Delegacja Polski jest zdania, że łodzie podwodne nie są specjalnie skuteczne przeciwko obronie narodowej ani groźne dla ludności cywilnej, gdyż reguła ich użycia, proklamowana przez traktat londyński, podporządkowała ak-

cję łodzi podwodnych przeciwko okrętom handlowym ogólnym zasadom prawa międzynarodowego, obowiązującym okręty nadwodne.

W tym samym duchu co delegat polski wypowiedzieli się delegaci Japonji i Finlandji.

Delegat sowiecki zgłosił propozycję, by za broń ofensywną uznano: 1) okręty powyżej 10 000 tonn, 2) okręty awjomatki, 3) łodzie podwodne ponad 500 tonn, 4) morskie środki wojny chemicznej i bakteriologicznej. Propozycja sowiecka wykazuje dużą analogię do niemieckiej.

Jaka broń lotnicza jest specjalnie ofensywna, najbardziej skuteczna przeciwko obronie narodowej i najgroźniejsza dla ludności cywilnej?

Genewa, 28. 4. (PAT). Komisja lotnicza rozpoczęła dziś dyskusję nad ustaleniem rodzajów broni lotniczej, podpadających pod 3 kryteria, przyjęte przez komisję główną tj. 1) broni specjalnie ofensywnej, 2) najbardziej skutecznej przeciwko obronie narodowej, 3) najbardziej groźnej dla ludności cywilnej. W dyskusji zabrał głos delegat Polski Raczyński, który podkreślił, że na przewagę powietrzną składają się wszystkie rodzaje lotnictwa. Żadna odmiana samolotu nie może być uważana za dostateczną do aktywnej współpracy w akcji ofensywnej. Najważniejszymi elementami, umożliwiającymi tę akcję, są: duch agresywny państwa; przewaga ilościowa i techniczna w dziedzinie materiału lotniczego; potencjał wojny, gwarantujący przewagę państwu silnie przemysłowemu; wreszcie sytuacja geograficzna, zapewniająca jednostronną przewagę państwu, którego centra żywotne znajdują się w takiej odległości od granicy, że są bezpieczne od wszelkich napadów lotniczych. Co się tyczy broni najbardziej skutecznej przeciwko obronie narodowej, delegacja polska jest zdania, że uznać za takie należy bombardowanie powietrzne, do którego mogą być użyte zarówno

samoloty wojskowe jak i sterowce. Taksamo tutaj lotnictwo cywilne musi być wzięte pod uwagę. Bombardowanie powietrzne podpada również pod trzecie kryterium tj. broni najbardziej groźnej dla ludności cywilnej. W konkluzji p. Raczyński oświadczył, że delegacja Polski gotowa jest współpracować w pracach komisji lotniczej, ale jest zdania, że prace te mogą doprowadzić do pożądanego wyniku tylko pod warunkiem stworzenia dostatecznej międzynarodowej siły powietrznej, równoczesnego umiędzynarodowienia lotnictwa cywilnego, ściślejszej i powszechnej kontroli.

Delegat Włoch wypowiedział się z pewnymi zastrzeżeniami za zniesieniem lotnictwa wojskowego i zgłosił rezolucję, uznającą całe lotnictwo wojskowe za podpadające pod 3 ustalone kryteria oraz domagał się, by propozycja ta rozpatrywana była jako pierwsza.

Przewodniczący przypomniał, że dotąd zgłoszonych zostało 20 propozycji i zaproponował systematyczne ich uporządkowanie. Do odpowiedniego podkomitetu weszli reprezentanci 12 delegacji m. in. polskiej

mów zostało jakby przytłumione przez fikcję „apolityczności”, o tyle polityka spowodowała zupełne usunięcie z obrad trzeciego z punktów, zapowiedzianych przez p. Klarnera, a mianowicie sprawy odbudowy zaufania.

W tej sprawie wśród mozolnych wstępnych narad i uzgodnień przygotowana została rezolucja, stwierdzająca, że „podstawowym warunkiem odbudowy zaufania i skutecznej walki z prze-

sileniem jest złagodzenie walk wewnętrznych, wzmocnienie podstaw prawnych i moralnych w życiu publicznym oraz skupienie wszystkich sił twórczych w pracy nad ratowaniem zagrożonych podstaw bytu gospodarczego państwa.”

Rezolucję tę miał zgłosić sam p. Klarner — nie zgłosił jej. Nie zgodził się na nią wyższe czynniki. Co im się nie podobało? Czy niewesoła ocena położe-

nia? Czy złagodzenie walk wewnętrznych? Czy może o „wzmocnienie podstaw prawnych i moralnych w życiu publicznym”?

A może wszystko razem? Może czynnikiem tym wydaje się, że zaufania nie potrzeba odbudowywać, że jego podstawą jest — „sanacja”?

Mniejsza o powody. Wystarczy, że zjazd nie powiedział nic o zaufaniu, czyli że pominął to, co — najważniejsze.

M. K.

Kto knebluje?

Prasa „sanacyjna” omawiając zjazd izb gospodarczych w Warszawie, usiłuje wytworzyć wrażenie, że stało się coś nowego i że teraz, gdy rząd rozwiązał stosunki ze sferami gospodarczymi, wszystko pójdzie już lepiej. Ludzie tak są spragnieni zmiany że trzeba ją przynajmniej zainscenizować. Tymczasem nic się w kraju z dniem 26 kwietnia nie zmieniło. Stosunki sfer rządowych z gospodarczymi istniały zawsze. Za czasów rządów p. Bartla wysunięto przeciw hasło precz z polityką, niech żyje ekonomika! Na każdym kroku forytowano pozornie czynniki gospodarcze, które przeciwstawiano „partyjnikiem”.

I nic z tego nie wynikło. Współpracujące z rządem sfery gospodarcze nie zapobiegły ani kryzysowi, ani etatyzmowi, ani rozdziałom budżetowym. Nie przeprowadziły nawet w okresie dobrej konjunktury reformy systemu podatkowego. Nie winimy ich za to, bo są to sprawy nietylko gospodarcze, ale polityczne, które bez politycznych rozstrzygnięć załatwione nie będą.

Zjazd warszawski znowu poszedł po tej samej linii i dlatego nie da oczekiwanych rezultatów. Znamieniem jest na przykład, że nie zajęł się przeciw najważniejszemu dziś zagadnieniu — budżetem państwowym, którego wysokość najwięcej chyba odbija się na życiu gospodarczym.

Pan Klarner próbował co prawda wykroczyć poza ramy gospodarcze, ale szybko przywołano go do porządku. Ograniczył się więc tylko do oświadczenia w swem przemówieniu, że „walki polityczne utrudniają opanowanie przesilenia” i do wyrażenia nragnienia, by „zwalczające się kierunki stworzyły porozumienie”. Ale w rezolucji już tego umieścić nie mogli. Zebrany w Warszawie rzemieślnikom, kupcom, rolnikom i przemysłowcom szybko zakneblowano usta, gdy chcieli poruszyć podstawowy temat kryzysu zaufania jak to we wstępnym artykule wyjaśnia nasz współpracownik warszawski.

A jest to temat aktualny i głęboko wznajający się w życie. Ci, którzy tak przejmują się zjazdem gospodarczym w Warszawie powinni byli np. uprzedzić p. Prezydenta Rzeczypospolitej, że prezes izby rzemieślniczej w Poznaniu p. Stopa, który przemawiał w jego obecności na zjeździe, uznany został widocznie przez poznańskie władze wojewódzkie za „antypaństwowca”, czy coś podobnego, bo nie zatwierdzono go na stanowisku radcy magistratu m. Poznania, kneblując w ten sposób głos rzemiosła w jednej z korporacji miejskich. Oto z jakich kontrastów składa się dzisiejsza rzeczywistość wobec której poprawne uchwały warszawskie wyglądają blado i nieżywotnie. Bo i one są wyrazem kneblowania życia narodowego systemu, który tylko swoje polityczne cele ma na oku a dziś znalazłszy się w opresji, usiłuje poszczycić się poparciem sfer gospodarczych, lecz i tym całej prawdy powiedzieć nie pozwala.

Czy małżeństwo na próbę?

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Berlin, 27 kwietnia.

Wczorajsza „Deutsche Allgemeine Zeitung“ doniosła na pierwszej stronie o rozpoczętych rokowaniach między centrum i hitlerowcami. Dzisiejsza centrowa „Germania“ demontuje to doniesienie, niemniej jednak, jak się zdaje, jest ono trafne. W każdym razie stosunek centrum do Partii Narodowo-Socjalistycznej jest ośrodkiem zainteresowania politycznego. Albowiem jest rzeczą jasną zupełnie, że o ile między centrum a hitlerowcami do zgody nie dojdzie, sytuacja wewnętrzna skomplikuje się w Niemczech bardziej niż kiedykolwiek, a napięcie wzrośnie w sposób niebezpieczny. U wrót władzy stoją masy ogromne, uważające, że wybory dały im moralne prawo sięgnięcia po władzę, której wziąć nie mogą z powodu wyłączności arytmetyki parlamentarnej, uważanej przez nie za sztuczną. Już dzisiaj słyszy się tu i ówdzie wśród niej pogłoski — nie pochodzące, być może, jeszcze z kół odpowiedzialnych — o „lunnych“ metodach sprawiedliwego, odpowiadającego faktycznemu stanowi rzeczy, ułożenia stosunków w Niemczech.

Tymczasem jednak dosłownie wszystkie koła polityczne rozważają możliwość normalnego rozwoju. Hitlerowcy, a przedewszystkiem sam Hitler, jako polityk trzeźwy, będzie oczywiście dążył do legalnego wyciągnięcia wniosków z sytuacji, póki to tylko będzie możliwe. W kołach centrowych, bardzo zawsze realnie nastawionych, niewątpliwie również przemysliwa się o tem, jak uniknąć zaostżenia takiego, któreby groziło nieobliczalnymi skutkami. Tutaj kanclerz Bruening będzie miał niejedno słowo do powiedzenia.

Przypomnijmy, że istniał już okres, w którym dużo mówiono o flirtie centrowo-hitlerowskim. Były to dni październikowe ubiegłego roku. Upamiętnienie sobie historii ówczesnego flirtu może być bardzo pouczające dla oceny dzisiejszej sytuacji. Rozpoczął się on bezpośrednio po słynnym zjeździe hitlerowców i niemiecko-narodowych w Harzburgu. A mianowicie 15 października Hitler ogłosił list otwarty do kanclerza Brueninga, w którym, zarzucając mu wprawdzie rozmaite błędy, przyznał mu jednak uczucia narodowe.

Na drugi zaraz dzień odpowiedział Bruening Hitlerowi bardzo przyjaźnie, uznając rzeczowy ton wywodów narodowo-socjalistycznych i usiłując wyraźnie wygrać Hitlera przeciw Hugenbergowi.

20 października chrześcijańskie związki zawodowe, zbliżone bardzo do Brueninga, pytają się hitlerowców, jak zapatrują się oni na rozmaite kwestje polityki socjalnej.

26 października pojawiają się w prasie Hugenberga zaniepokojone głosy, nawołujące hitlerowców, ażeby nie wywoływali wrażenia, jakoby narod. socjalizm nie uznawał wspólnego dążenia narodowej opozycji do obalenia panującego systemu.

W dzień potem nastąpiła bardzo ostra odprawa doktora Goebbelsa pod adresem prasy Hugenberga.

28 października oświadcza „Germania“, odpierając skierowany przeciwko pralutowi Kaasowi i Brueningowi w „National-Sozialistischer Pressedienst“ artykuł, że „nie mielibyśmy w każdym razie pilniejszego życzenia, niż rozmówić się z narodowym socjalizmem“. W odpowiedzi na to „National-Sozialistischer Pressedienst“ stwierdził, że ostre uwagi przeciwko centrum nie odpowiadały opinii kierownictwa partji.

30 października oprócz rozmaitych aluzji prasowych oświadczył poseł hitlerowski Stoeher, że narodowi socjaliści gotowi są rządzić razem z centrum. Poseł centrowy pralut doktor Schreiber stwierdza, że narodowy socjalizm przechodzi kryzys i musi dać gwarancję zdolnej do współdziałania w rządach polityki.

Następują dalsze artykuły niezależnej od hitlerowców prasy prawicowej, przestrzegające ich przed porozumieniem się z centrum. A wreszcie Alfred Rosenberg pisze w „Völkischer Beobachter“ artykuł, że jest ze strony centrum zuchwałym żądaniem, ażeby narodowi socjaliści mieli się poprostu mu podporządkować. W każdej kombinacji — stwierdził Rosenberg — hitlerowcy muszą przewodzić.

I otóż w tem żądaniu Rosenberga tkwił zarodek rozbięcia się tych nie rokowań jeszcze, ale w każdym razie ostrożnie wysuniętych czułek. Nie ulega wątpliwości, iż kanclerz Bruening

rozważał wtedy możliwość pociągnięcia prądu hitlerowskiego do współodpowiedzialności za rządę w Niemczech. I prawdopodobnie, wychodząc już z pewnych założeń nawiązanych tym flirtem, oraz idąc po linii polityki, zmierzającej do oddzielenia Hitlera od Hugenberga, którego kanclerz uważał słusznie za najbardziej upartego i zajadłego opozycjonistę, zwrócił się Bruening, pomijając Hugenberga, do Hitlera celem pozyskania go dla planu parlamentarnego przedłużenia urzędowania Hindenburga. Posiadał on, jak później wyraźnie stwierdził, podstawy, uprawniające go do nadziei, że krok ten uwieńczony będzie powodzeniem. Zaniósł się wtedy na drugi akt flirtu centrowo-hitlerowskiego.

Jak wiadomo, i tym razem nie udało się ta kombinacja i to głównie dzięki wdaniu się w tę sprawę Hugenberga. Szczegóły tych rokowań czytelnicy znają z ówczesnych telegramów i korespondencji.

Dzisiaj, po ukończeniu walki wyborczej, arytmetyka sejmowa aktualizuje znowu kombinacje centrowo-hitlerowskie, które, jak widzimy, mają już swoją historję. Ostatnie miesiące ostrej walki wyborczej doprowadziły nawet do wypadków bardzo charakterystycznych w sferach centrowych, a mianowicie do akcji prawicowo nastroszonego pana von Papen, w którego ręku znajduje się poważna ilość akcji „Germanii“, i do dokonanej pod jego nazwiskiem dymisji — za zgodą rady nadzorczej — dotychczasowego redaktora naczelnego p. Buhla, przyczem jednak „Germania“ miałaby, idąc na prawo, przestać być oficj. organem partji centr. Byłoby za wcześnie wyciągać z tego zbyt daleko idące wnioski, tembardziej, że w chwili, gdy piszemy te słowa, posiadamy w tej sprawie tylko jednostronne informacje. Jednak jest rzeczą jasną, że tego rodzaju wypadki mogą wyrzucić pewien wpływ na kierownictwo partji centrowej.

Pomimo to trudności istnieją nadal, i to te same, co dawniej. A mianowicie będzie chodziło o to, kto w kombinacji centrowo-hitlerowskiej będzie górą. Bo, że na dłuższą metę nie da się utrzymać prostego podziału władzy, to dla tego, kto zna istotę ruchu hitlerowskiego, jest rzeczą pewną. Ze strony centrum nie można się spodziewać, że pójdzie pod komendę Hitlera i że wyrzeknie się swoich warunków, zmierzających poprostu do włączenia ruchu hitlerowskiego w dotychczasowy system rządzenia państwa, co miałyby zagwarantować ciągłość państwową nietykalną konstytucyjną, ale także demokratyczną. Hitlerowcy zaś, umocnieni zwycięstwem, więcej niż kiedykolwiek domagają się stanowiska bezwzględnie panującego.

Jak te dwa punkty widzenia pogodzić? Oczywiście nie jest wyłączone, że z jednej strony (centrowej) rozważania, co by się stać mogło, gdyby w końcu do zgody nie doszło, i nadzieja na „ucywilizowanie“ hitlerowców w razie dopuszczenia ich do władzy, a z drugiej strony (hitlerowskiej) chęć uniknięcia gwałtu i wyraźna korzyść dojdąca do władzy drogą legalną, doprowadzą do jakiejś kombinacji. Jednak kombinacja taka z obu stron posiadałaby niedomówienia. Centrum dążyłoby do zeszlifowania ostrza oraz programu hitlerowskiego, hitlerowcy zaś uważaliby, że współdziałanie z władzą da im możność opanowania, jeżeli nie całego, to w każdym razie najważniejszych części aparatu państwowego (Reichswehra, policja), a gdy to się stanie, mogliby już spokojnie zaryzykować ponowny rozłam z centrum. Tak więc w każdym razie byłaby to na początek kombinacja, w której obie strony nie powiedziałyby sobie otwarcie swoich rzeczywistych celów — innymi słowy etap dalszego rozwoju, w którym bardzo dużo zależeć będzie od tego, która strona okaże się w taktycznych posunięciach zgrabniejsza i wytrawniejsza.

I jeżeli po stronie centrum istnieje w pewnych kołach niewątpliwie strach przed tą kombinacją, to znowu wśród hitlerowców istnieje również obawa przed centrowcami, wynikająca ze świadomości, że jest to partja bardzo wytrawna i bardzo mądra, która umiała bez szkody dla siebie wchodzić w rozmaite sojusze, na których partnerzy jej wychodzili niezawsze bardzo dobrze.

Gdyby więc małżeństwo centrowo-hitlerowskie miało dojść do skutku, obie strony wstąpią w te związki z wewnętrznymi zastrzeżeniami tego rodzaju,

ju, że wystarczą one w zupełności do jego unieważnienia — na wypadek, gdyby jednej ze stron wydawało się ono wskazane.

JERZY DROBNIK.

Gdańsk chce walczyć na noże

(Korespondencja własna)

Gdańsk, 27 kwietnia.

Senat wolnego miasta, w myśl przysłówia „daj kurze grzędę“, nie poprzestał na decyzji wysokiego komisarza, który w dniu 23 marca b. r. uznał za „action directe“ polskie zarządzenia przeciw „gdańskiej dziurze celnej“, i wystąpił z nowymi żądaniem.

Powołując się na paragraf 39 umowy paryskiej z roku 1920, senat wolnego miasta Gdańska, postawił wniosek o wydanie następujących decyzji, że

1. Gdańsk ma prawo sprzedawać w Polsce towary, pochodzące z gdańskiego obrotu uszlachetniającego.
2. rząd polski jest zobowiązany unieważnić niezwłocznie wszystkie zarządzenia, które utrudniają w Polsce sprzedaż towarów z obrotu uszlachetniającego i
3. rząd polski jest zobowiązany zwolnić niezwłocznie towary z gdańskiego obrotu uszlachetniającego, które skonfiskowały polskie władze wykonawcze.

Uzasadnienie tego „wniosku“ opiera się na jednym z punktów umowy warszawskiej z r. 1921, który mówi, że kontyngenty towarów dla Gdańska „mają służyć potrzebom gdańskiego przemysłu, gdańskiego rolnictwa i gdańskiego rzemiosła w ramach ich możliwości produkcyjnej“. Oznaczać to ma — według rozumowania senatu, — że Polsce nie wolno przez zakazy przywozu pewnych towarów gdańskich ograniczać „możliwość produkcyjną“ gdańskiego przemysłu, rolnictwa i rzemiosła.

Wywód senatu gdańskiego przypomina ówczesne umysłowe średnio-wiecznych scholastyków, tak jest bowiem naciągnięty. Umowa warszawska nigdzie nie mówi o tem, że gdański przemysł, rolnictwo i rzemiosło ma przerabiać i odrabiać dla rynku polskiego towary, sprowadzane na teren gdański w charakterze kontyngentów. Same kontyngenty dla Gdańska ustanowione zostały tylko czasowo i w tym celu, że, po włączeniu wolnego miasta do polskiego obszaru celnego, trudnoby było odzwyczaić niemieckich mieszkańców Gdańska od tych gatunków towarów, których od lat stale używali.

Senat gdański przypuszcza, że, za pośrednictwem najwidoczniej powolnego Gdańskowi wysokiego komisarza, może Polskę zmusić do tego, żeby była odbiorcą gdańskiej tandety, sprowadzanej na polski obszar celny przy pomocy przeróżnych sztuczek, mających przede wszystkim na celu wyrządzenie szkody polskiemu skarbowi.

Senat gdański myli się bardzo. Nawet hr. Gravina i Liga Narodów nie pomoże, bo nie ma takiej siły, żeby zmusiła Polaków do kupowania gdańskich towarów. Kupiectwo polskie, wczuwające się w nastroje swoich polskich odbiorców, już kilkakrotnie dało Gdańskowi do zrozumienia, że nie chce sprowadzać towarów z Gdańska. Pieniądzy mamy tak mało, że nie możemy ich wydawać na zatrudnianie niemieckich fabryk i robotników w Gdańsku, tembardziej, że ten Gdańsk zamiast żyć z Polską w zgodzie, jest naszym zaciętym i nie przebierającym w środkach, żarłaczem wrogiem. F o b.

Rodzina Piłsudskich w urzędach państwa

Dnia 24 kwietnia b. r. doniosły pisma obozu rządowego, że rozporządzeniem p. ministra skarbu Jana Piłsudskiego, w porozumieniu z min. spr. wewn., mianowany został p. Adam Piłsudski, emerytowany buchalter magistratu m. Wilna, delegatem rządowym przy magistracie m. Wilna, z uprawnieniami rozstrzygającymi w dziedzinie gospodarki pieniężnej.

Obecnie zatem jest p. Józef Piłsudski ministrem spraw wojsk., generalnym in-

Młodzież Wszechpolska i Grupa Akad. O. W. P.
urządza dziś w czwartek, 28 b. m. na sali Stron. Narod. św. Marcin 65

Zebrań Ogólne

z referatem p. posła red. Ryszarda Piestrzyńskiego p. t.

„Konferencja rozbrojeniowa“

Obecność członków i kandydatów obowiązkowa. Sympatycy mile widziani.

2 x

dzienne zęby myte pa-

sta
HEZADONT
pozostaną białe i zdrowe. Hezadont jest znakomitym środkiem desinfekcyjnym, chroni przed zaziębnieniem gardła i zjad powstających chorób.

Oryginalne tylko z firmą
Henryk Żak-Poznań
Wzory na życzenie.

Pw 12 024-14.126

spektorem armji itd.: p. Jan Piłsudski, b. sędzia, jest min. skarbu; p. Adam Piłsudski jest delegatem rządowym w magistracie m. Wilna.

Osobną pożyczkę stanowi p. Stanisław Piłsudski, który za czasów p. Miedzińskiego, jako ministra poczt i telegrafów, oraz p. Rusczyńskiego, prezesa „sanacyjnej“ Federacji Pracy, jako szefa biura budownictwa pocztowego, otrzymał w protekcji sposób budowę „Centralnego Telegrafu i Telefonu“ w Warszawie. Protekcje i nadużycia stwierdziła Najwyższa Izba Kontroli, w szczególności co do terminów, kaucji, cen, oraz zaliczek, przyczem stynne było zabezpieczenie zaliczek na 53 miejscu realności, której wartość oszacowana była poniżej wartości poprzednich hipotek. P. Stanisław Piłsudski słynny jest z szeregu rozpraw sądowych o wystawianiu czeków bez pokrycia, ciągle odraczanych.

Donos na księdza

Odbyła się przed sądem grodzkim w Łomży rozprawa przeciwko ks. Józefowi Choromańskiemu, oskarżonemu na podstawie denuncjacji Kłosowskiego, kierownika szkoły w Wiźnie, o obrazę Piłsudskiego. Wszyscy świadkowie, a w tej liczbie i świadkowie oskarżyciela, wykazali zupełną nieprawdźliwość zarzutu. Sąd po krótkiej naradzie ks. Choromańskiego uniewinnił. Podczas rozprawy okazało się, że nauczyciel Kłosowski złożył dwa „donosy“, jeden policki, drugi staroście Eustachiewiczowi.

Przebieg sprawy wywarł na obecnych bardzo przykre wrażenie. P. Kłosowski jest wybitnym działaczem ze Związku Zaw. Nauczycielstwa.

Komisja prawna episkopatu Polski

(KAP.) Dnia 29 bm. odbędzie się w Warszawie posiedzenie komisji prawnej episkopatu Polski. Komisja obradować będzie pod przewodnictwem ks. kardynała Al. Kakowskiego.

Zniżka cen biletów kolejowych w Niemczech

Rada zarządzająca Towarzystwa Niemieckich Kolei Państwowych postanowiła na wczorajszym swem posiedzeniu obniżyć ceny biletów kolejowych od dn. 1 czerwca. Dopłaty za jazdę pociągami pospieszonymi będą obniżone o połowę. Ceny biletów miesięcznych, szkolnych i obejmujących część miesiąca niższe będą o 8 do 21 procent, a letnich biletów urlopowych o 20 procent.

Zniżka ta ma na celu ponowne ożywienie ruchu kolejowego, który ostatnio znacznie osłabł.

Nalepki T. C. L. na „3 Maja“

są do nabycia w cenie 10 gr za sztukę w biurze centralnem T. C. L., św. Marcina 37, II ptr., oraz we wszystkich księgarniach i składach papieru.

O chrześcijańskie zasady życia państwowego

List pasterski J. Em. ks. Kardynała Prymasa Polski

(Ciąg dalszy.)

Stosunek państwa do jednostki i ogółu obywateli

4) Jednostka ludzka istniała wprawdzie przed państwem i posiada swe przyrodzone prawa. Nie wolno jej w organizmie państwowym przekreślać, bo państwo nie jest celem dla siebie, ani nie jest celem człowieka, ale celem i przeznaczeniem państwa jest dobro jednostek, czyli państwo jest dla obywateli, a nie obywatele dla państwa. Wyższosc zatem państwa nad obywatelem ma swe granice tam, gdzie się kończą istotne potrzeby państwa i konieczności dobra ogólnego.

Stanowisko obywateli w państwie

Nie można więc z prawem przyrodzonym pogodzić pewnych współczesnych dążeń do zupełnego podporządkowania obywateli celom państwowym, do wyznaczania obywatelom jakiejś służebnej roli i do rozciągania zwierzchnictwa państwowego na wszystkie dziedziny życia. Regulowanie każdego ruchu obywateli, włączanie w przepisy państwowe każdego ich czynu, mechanizowanie obywateli w jakiejś globalnej i bezmienniej masie jest sprzeczne z godnością człowieka i z interesem państwa, bo zabija w obywatelach zdrowe poczucie państwowe. Klęską dla idei państwowej musi się skończyć sprowadzanie obywatela do biernego świadka życia państwowego, do płatnika nie mającego wglądu w to, co się z groszem publicznym dzieje, do niewolnika, zaprzagniętego przymusowo do państwowego rydwanu. Daleko gorzej, jeżeli państwo nakłada obywatelom nieznośne ciężary, jeżeli się do nich wrogo odnosi, jeżeli ich ciemięży, jeżeli nimi systemem terrorystycznym rządzi, jeżeli im poglądy i przekonania narzuca, jeżeli w dziedzinę wierzeń religijnych wkracza i sumieniem gwałt zadaje. Zbrodnią jest używać obywateli, ich mienia i życia jako tworzywa doświadczalnego do niepotrzebnych eksperymentów ustrojowych, co jest tem potworniejsze, jeśli chodzi o chęć urzeczywistnienia mrzonek doktrynerskich lub form życiowych, szkodliwych dla ogółu, przeciwnych naturze ludzkiej i prawu Bożemu, jak się to najjaskrawiej dzieje w bolszewji.

Państwo w pojęciu chrześcijańskim nie powstaje na grobach jednostek, lecz składa się z żywych i świadomych obywateli, jako społeczność, która się swym członkom nie przeciwstawia, ale dla ich dobra istnieje. Nie jest ono zatem antytezą jednostki, lecz uzupełnieniem jej prywatnego bytu, bo jakkolwiek przynależność do państwa powoduje pewne umniejszenie swobody osobistej i nakłada pewne obowiązki, daje jednak obywatelowi takie możliwości rozwoju i zapewnia mu takie korzyści, jakie poza państwem nie byłyby do osiągnięcia.

Ta idea państwa, pojętego jako naturalne środowisko rozwoju jednostki, powinna być jednym z dogmatów świadomości obywatelskiej. Wtedy obywatele będą uważali za swój obowiązek jak najmniej samą państwu obciążać, a jak najwydatniej się państwu przysługiwać. Państwo zaś powinno dążyć do tego, by pogodzić swe interesy z prawami obywateli bez używania przymusu. Im mniej się ogranicza swobodę obywateli, tem zdrowsza państwowość, której podstawami są z jednej strony moralny autorytet władzy, a z drugiej płynący z poczucia obywatelskiego posłuch i współpraca.

Państwo jest dalej obowiązane dopuszczać do dobrodziejstw swej opieki, swego skarbu i instytucji wszystkich obywateli a nie powinno darzyć pewnych grup szczególnymi względami z krzywdą dla innych. Dzielenie obywateli na uprzywilejowanych i nieuprzywilejowanych, lub, co gorsza, na obywateli o pełnych prawach i na tolerowanych, czy wyjętych z pod prawa, jest przejawem niezdrowym i szkodliwym.

Nie jest wreszcie rzeczą państwa występować w roli przedsiębiorcy w tych wypadkach będzie może musiało państwa państwowego można pozostawić przedsiębiorstwa w ręku obywateli. Państwo jest niewątpliwie zainteresowane w wielu sprawach ekonomicznych, przemysłowych i handlowych i powinno w razie potrzeby wywierać na nie taki wpływ regulujący, by się rozwijały zgodnie z zasadami sprawiedliwości i z potrzebami życia zbiorowego. W pewnych wypadkach będzie może musiało państwo otwierać z konieczności własne zakłady przemysłowe. Ale naogół państwo nie jest uprawnione wszystko zagarniać, wszystko wchłaniać, monopolizować, so-

cializować. Biedna i nieetyczna jest to polityka, która dla doktrynerskiego etatyzmu niszczy pozytywne przedsiębiorstwa prywatne oraz zasłużone instytucje, stworzone przez obywateli i społeczeństwo.

Stosunek państwa do rodziny

5) Tak jak państwo, ale jeszcze przed powstaniem pierwszego państwa, wyłoniła się z tej samej przyrodzonej konieczności rodzina. Ma ona swe niezniwielżalne prawa do bytu wprost od Stwórcy. Te prawa stanowią dziedzinę wyłączoną z pod władzy państwowej, która nietylko nie powinna w niczem osłabiać życia i zdrowia rodziny, ale raczej udzielać jej powinna szczególnej opieki, zwłaszcza w wypadkach liczego potomstwa. Bo czyż pomyślność i żywotność rodziny nie są warunkiem pomyślności państwowej? Czyż państwo nie stoi rodziną i czyż nie chyli się z jej upadkiem? Po stopniu zaopiekowania się rodziną można dzisiaj niezawodnie poznać te kierunki polityczne, którym siła narodu i państwa jest szczerą troską. Wymierzanie jakichkolwiek ciosów w jej prawa, spoiłość, w jej świętość i pełnię życia jest robotą grabarzy ludów i zbrodniarzy przeciw naturze.

Obowiązki rodziny względem państwa

Z drugiej strony rodzina ma także obowiązki wobec państwa, a mianowicie powinna wpajać w dzieci troskę o sprawy państwowe, szacunek dla władzy państwowej, posłuszeństwo dla jej praw i zarządzeń, zdrowe poczucie obywatelskie i ukochanie ojczyzny.

Dalej ma rodzina wprost od Stwórcy także prawo do swych dzieci i do wychowywania swego potomstwa. Prawa tego nie może się zrzec, bo ono jest także jej ścisłym obowiązkiem i wypływa z wszelkie prawa społeczeństwa i państwa, skutkiem czego żadnej władzy na świecie nie wolno tego prawa naruszać. Nietykalskość tego prawa tak wyjaśnia Doktor Anielski: „Dziecko z natury ma w sobie coś z ojca... dlatego prawo natury domaga się, żeby dziecko pozostało pod opieką ojca, dopóki nie dojdzie do używania rozumu. Stąd byłoby sprzeczne z przyrodzoną sprawiedliwością, gdyby dziecko wyjęte z pod opieki rodzicielskiej przed wiekiem używania rozumu, albo gdyby cokolwiek postanowiono o niem wbrew woli rodziców¹⁾. Ponieważ zaś rodzice są obowiązani opiekować się dziećmi dopóty, dopóki one nie potrafią poradzić sobie same, przeto jasną jest rzeczą, że aż do tego czasu trwa to nietykalskie prawo rodziców do wychowania potomstwa²⁾.”

Wprawdzie to prawo rodziny, przypomnianie światu przez Ojca św. w encyklice o chrześcijańskim wychowaniu młodzieży, nie jest ani bezwzględne ani nieograniczone, bo w wychowaniu ma uczestnictwo obok rodziny także Kościół i państwo. Ale ten udział państwa określony jest miarą tego, co jest jego właściwym celem. Dlatego w krajach katolickich władza państwowa dopuszczałaby się niedozwolonego nadużycia, gdyby wbrew woli rodziców w szkole lub poza nią wpajała w młode serca zasady i poglądy niezgodne z wiarą. Niesłychanemu gwałtowi, dokonaniem na prawach rodzicielskich, równałby się państwowy monopol i przymus szkolny, na mocy którego dzieci z katolickich rodzin byłyby zniewolone pobierać naukę w szkołach szerzących obojętność religijną, uprzedzenie do Kościoła, zasady niezgodne z wiarą i etyką katolicką. O tych wypadkach pisze Papież Leon XIII: „Rodzice powinni pilnie baczyć, żeby odeprzeć wszelkie zamachy na swoje w tym względzie prawa i wywalczyć to za wszelką cenę, by mogli, jako powinno być, wychowywać swoje dzieci po chrześcijańsku, a zwłaszcza trzymać je zdaleka od tych szkół, w których kryje się dla nich niebezpieczeństwo przesiąknięcia jadem bezbożności³⁾.”

To samo tyczy się praw rodzicielskich do wychowania potomstwa w wieku poszkolnym, co Ojciec św. Pius XI już jasno w encyklice o chrześcijańskim wychowaniu zaznaczył, a co „wobec całkowitego zmonopolizowania młodzieży, od najpierwszego dzieciństwa aż do wieku dojrzałego, na całkowitą i wy-

¹⁾ Sw. Tomasz z Akwinu, Summa theologiae 2-2, Q. X, a. 12.

²⁾ Pius XI, Encyklika „Divini illius Magistri”.

³⁾ Leon XIII, Encyklika „Sapientiae christianae”.

łączną korzyść jednej partji, jednych rządów” temi słowy jeszcze dobitniej wyraził: „Poglądu, aby młode pokolenia należały do państwa całkowicie i bez wyjątku, od pierwszych lat aż do lat dojrzałych, katolik nie może pogodzić z przyrodzonym prawem rodziny⁴⁾.”

Stosunek do innych państw. Ogólne dobro ludów

6) Mimo swej suwerenności jest niezależna władza państwowa ograniczona na terenie międzynarodowym prawami innych państw i względami na ogólne dobro ludzkości. Własny interes nie stanowi jeszcze o słuszności tego, lub owego stosunku międzynarodowego. Nie ma też żadne państwo pełnej swobody moralnej w wyborze środków i sposobów regulowania swego stosunku do innych państw. Niczem nieuzasadniona jest owa egoistyczna polityka międzynarodowa, która bez żadnego względu na cudze prawa, mogła, dla osiągnięcia pewnych korzyści, niepokoić inne państwa, szantażować je, krzywdzić, zawojuwać. Nawet w dochodzeniu krzywd nie wszystko wolno państwom w świetle etyki chrześcijańskiej. Udział w życiu międzynarodowym jest jedną z najważniejszych i najwznioślejszych funkcji państwowych. Atoli celem polityki międzynarodowej powinno być nietylko zapewnienie własnemu państwu odpowiedniego stanowiska w rodzinie narodów, lecz także ogólne dobro ludów, uzgodnienie ich spraw i interesów, utrwalenie ich spokojnego współżycia i ich serdeczne zbliżenie w duchu wzajemnego zaufania, sprawiedliwości i „miłości braterstwa⁵⁾.”

II.

Państwo a Kościół

W krajach chrześcijańskich spotyka się państwo z Kościołem katolickim, jako instytucją o szczególnym pochodzeniu i charakterze, o zdecydowanych formach organizacyjnych, o doskonałym prawodawstwie, o wielkiej karności a głębokich wpływach na duszę narodów.

Boski Zbawiciel nie poprzestął na objawieniu nowej religji, jako zbioru prawd dogmatycznych i moralnych zasad, ale powierzył jej ściśle określonemu stróżowi i szerzycielowi, mianowicie Kościołowi swojemu, który w tym celu założył, opatrzył w organizację i władzę, wyposażył w posłannictwo i prawa. Nie zamknął więc Chrystus swoich nauk w duszach i sumieniach ludzkich, ale uczynił z nich wieczne i boskie posłannictwo swego Kościoła, a to w tym celu, by je uszczęśliwił i niszczenia przez dowolne wykładnie i by je w nienaruszonej treści uprzyściplenił całej ludzkości. Mimo że jest boskiego pochodzenia i że celem jego nie są dobra ziemskie, lecz kierowanie sumieniami i prowadzenie ludzkości do Boga, jest Kościół z woli swego twórcy społecznością widomą, złożoną z żywych ludzi, mającą swą konstytucję, swe zwierzchności, swój kodeks.

Na mocy ustanowienia boskiego Kościoła nie podlega władzy państwowej i nie wywodzi z prawa państwowego ani swego bytu, ani swych uprawnień. Tego stanu prawnego, tak jasnego w świetle objawienia, nie zmieniły gwałty, dokonywane na Kościele w ciągu minionych stuleci i nie skreśliły go ani subiektywizm religijny, ani przecząca podstawa laicyzmu, ani te kierunki polityczne, które swój niewłaściwy stosunek do Kościoła pokrywają frazesem nowoczesnej filozofji państwowej.

Stosunek obu władz do siebie

O tem, jak rozumieć należy niezawisłość Kościoła od państwa, pisze Leon XIII w przytaczanej już encyklice o chrześcijańskim ustroju państwowym w tych słowach: „Bóg rozdzielił zawiadywanie ludzkością między dwie władze: kościelną i państwową. Jednej powierzył Bóg sprawy boskie, drugiej sprawy ludzkie. Każda z nich jest w swoim rodzaju najwyższą. Jedna i druga ma określone granice, których się winna trzymać. Granice te są wskazane bezpośrednio celem i naturą każdej z nich. Tym sposobem powstają jakby dwa koła, w których każda z tych władz może działać na mocy własnego prawa. Skoro jednak każdy człowiek podlega równocześnie jednej i drugiej władzy, może się zdarzyć, że ta sama sprawa wchodzi w zakres i kompetencję obydwóch władz, choć pod różnymi względami. Stąd Bóg, od którego obie władze są ustanowione, musiał w Opatrzności swojej jednej i drugiej wytknąć odpowied-

nio kierunek działania, żeby się wszysko odbywało w porządku⁶⁾.”

Istnieje zatem ściśle rozgraniczenie zadań Kościoła od państwa: zadaniem państwa są doczesne sprawy obywateli, zadaniem zaś Kościoła troska o dobra duchowe i o wieczne cele ludzkości. Nie słusznie twierdzi się o Kościele, że jest „państwem w państwie”. Bo jakkolwiek katolicy, należąc równocześnie do Kościoła i do państwa, podlegają i kościelnej i państwowej władzy, to jednak w innych sprawach zależą od jednej, a w innych od drugiej zwierzchności i inne funkcje pełni w stosunku do nich państwo, a inne Kościół. Niema więc „państwa w państwie”, lecz obok suwerennego państwa o pewnym zakresie celów istnieje niezależny Kościół o innych zadaniach. Mamy w ten sposób na tym samym obszarze dwie władze. Obie pochodzą od Boga, choć w różny sposób, więc nie mogą być z sobą sprzeczne, lecz się uzupełniają. Przy rozróżnieniu cech i zadań i przy wzajemnem uszanowaniu uprawnień mogą i powinny obie władze utrzymywać z sobą dobre stosunki i zgodnie z sobą współpracować dla dobra ludzkości, będącej wspólnym przedmiotem ich starań. Na fatalnem nieporozumieniu polega zdanie, jakoby państwo i Kościół z natury rzeczy skazane były na walkę z sobą.

Krótkie zestawienie obustronnych uprawnień i obowiązków wyjaśni dokładniej naukę Kościoła o stosunku obu władz.

Dziedzina państwowa

a) Nie jest rzeczą Kościoła dążyć do władzy politycznej, sprawować rządy w państwie i domagać się udziału w jego administracji. Ta dziedzina podlega całkowicie władzy państwowej, do której należą również zagadnienia polityki ustrojowej czyli wewnętrznej organizacji i techniki państwowej i szerokie dziedziny polityki ekonomicznej, przemysłowej, wojskowej, bezpieczeństwa itd.

Gdy atoli w tych dziedzinach wyłaniają się zagadnienia moralne i gdy sprawy państwowe wkraczają w sferę sumienia, a zwłaszcza gdy o ich rozwiązanie zwracają się do Kościoła władze, lub obywatele, wtedy Kościół ma prawo, a nieraz i obowiązek zajęcia się etyczną stroną wydarzeń politycznych. Jeżeli więc w ważnych rzeczach narusza się powagę władzy państwowej i ład publiczny, to Kościół może wzywać do karności obywatelskiej, wołając z Chrystusem: „Oddajcież tedy, co jest cesarskiego, cesarzowi⁷⁾”. Gdyby zaś władza państwowa ustawami niesprawiedliwymi, krzywdzącymi zarządzeniami i niesłusznym postępowaniem naruszała przyrodzone prawa obywateli i rodzin, gdyby deptała moralność publiczną lub poniewierała wiarę i prawo Boże, mógłby się Kościół do niej zwrócić z Chrześcijańskim zakazem: „nie godzi się!”⁸⁾.

Kościół stróżem moralności życia publicznego

Jasno określa to prawo i tę powinność Kościoła Ojciec św. Pius XI: „Działalność Kościoła w koniecznym następstwie jego zadania i jego posłannictwa boskiego sięga i sięgać musi wszędzie tam, gdzie chodzi o dobro dusz, o cześć, lub obrazę Boga, o zachowanie lub łamanie praw bożych i kościelnych, o zagadnienia wreszcie i sprawy nie zwykłe materialne, mechaniczne, ekonomiczne, ale moralne lub z nieuniknionymi wpływami moralnymi, które nieuchronnie oddziałują na jednostki, rodzinę, społeczeństwo⁹⁾.”

Zadanie stróża zasad moralnych także w życiu publicznym spełnia Kościół nie w służbie jednej, czy drugiej strony, lecz jedynie z swego apostołskiego urzędu, dla dobra całości życia państwowego. Z tą samą powagą i śmiałością będzie nawoływał obywateli do poszanowania władzy i prawa i bronił ich od swawoli, ucisku i gwałtu. Ani w jednym ani w drugim wypadku nie jest niczym narzędziem i nie przeciwstawia się nikomu, lecz działa z obowiązku i z pełności swej władzy. A czy przemawia do sumienia katolickiego obywateli, czy się do rządzących odwołuje, czyni to z równą swobodą i w głębokim przeświadczeniu, że, głosząc moralność w polityce, nietylko nie podważa życia państwowego, lecz je umacnia.

Nie zawsze jednak Kościół zabiera publicznie głos, gdy się źle dzieje, bo nie zawsze zachodzi potrzeba jawnego wystąpienia, zwłaszcza gdy stanowisko Kościoła co do bieżących wypadków jest z natury rzeczy jasne. Nigdy więc nie

⁶⁾ Leon XIII, Encyklika „Immortale Dei”.

⁷⁾ Mat. 22, 21.

⁸⁾ Mar. 6, 18.

⁹⁾ List do Kard. Schustera z 28 kwietnia 1931 r.

⁵⁾ Pius XI, Encyklika „Non abbiamo bisogno”.

⁶⁾ Rzym, 12, 10.

można uważać milczenia Kościoła za przyzwolenie na niemoralne czyny.

Wkraczanie państwa w dziedzinę kościelną

b) Skoro państwo wkracza w zakres spraw religijnych i kościelnych, wtedy Kościół może i powinien ująć się za sprawami wiary i za prawami swojemi. Rzecz tę wyjaśnia Ojciec św. Pius XI w ten sposób: „Należy się ostrzec nieporozumienia, które wtedy powstać może, gdy w pewnych chwilach My, episkopat, duchowieństwo i świeccy katolicy uprawiamy rzekomo politykę, a w rzeczywistości bronimy tylko wiary i pełniemy jej przepisy. Gdy zastaniemy wolność Kościoła, gdy walczymy o świętość szkoły i rodziny, gdy domagamy się święcenia dni świątecznych, spełniamy ni mniej ni więcej tylko akty religijny i bronimy religji. W tych i podobnych wypadkach nie uprawiamy polityki, ale polityka dotyka wtedy bezprawnie religji i ołtarza”²⁰⁾.

Sprawy mieszane

c) W tak zwanych sprawach mieszanych, które należą pod jednym względem do zakresu władzy kościelnej, a pod innym do władzy państwowej, oba czynniki dążyć powinny do uzgodnienia sposobu współpracy. Takimi zagadnieniami są sprawy małżeństwa, szkoły, dobroczynności, opieki społecznej, cmentarzy, szpitalnictwa itp. Prowadzi więc Kościół z rządami układy, w których niekiedy ze względu na ważniejsze interesy czyni pewne ustępstwa w rzeczach doczesnych i osobistych, nie ustępując natomiast nigdy, bo ustąpić nie może, gdy chodzi o prawo boże, o zbawienie dusz i prawa Kościoła. Powstają w ten sposób różnego rodzaju umowy, których urzędową formą są konkordaty. Rzecz jasna, że zawartych umów obie strony powinny w całej roztępliwości szczerze i uczciwie dotrzymywać w tym duchu i zrozumieniu, w którym zostały przyjęte.

Z względu na zasadnicze sprawy religijne bywa, że Kościół układa się nawet z rządami niechrześcijańskimi i nieuczciwymi. W tych razach układy nie oznaczają, jakoby Kościół uprawniał takie rządy, czy ustroje polityczne lub ich sposoby rządzenia, lecz wyrażają jego troskę o zapewnienie wiernym jak najwięcej korzyści duchownych, nawet w tych państwach, którym możnaby pod względem etyki niejedno zarzucić.

Współpraca państwa z Kościołem

d) Normalnym stosunkiem między Kościołem a państwem jest zgoda i współpraca. Niczem nie można uzasadnić poglądu, jakoby państwo nowoczesne nie mogło bez upokorzenia utrzymywać poprawnych stosunków z Kościołem. Konkordaty zawarte po wojnie światowej świadczą o tem, że dobry stosunek jest także w chwili dzisiejszej teoretycznie i praktycznie możliwy i że nieporozumienia nie wynikają z konieczności państwowej ani z natury rzeczy, lecz z przyczyn przygodnych.

Uzależnienie Kościoła od państwa

Psuje się ten dobry stosunek, gdy państwo chce zaprząć Kościół do wozu swej polityki. Kościół wnosi w życie państwowe wartości moralne, których w takiej mierze nie daje żadna inna instytucja. Podnosi i podtrzymuje autorytet państwowy, broniąc jego pochodzenia z woli bożej. Rządzącym i obywatelom przypomina zasady zdrowej etyki państwowej, opartej na nieprzemijających pobudkach wiecznej moralności. Wychowując zaś wszystkich w cnotach chrześcijańskich i zwalczając niestrudzenie występki i zbrodnie, przysparza państwu wprost nieobliczalnych korzyści etycznych. To oddziaływanie na moralność ludów może być większe lub mniejsze, zależnie od warunków, ale jest zawsze doniosłe i nie można go niczem zastąpić, bo „ani zewnętrzne środki państwa, ani kary, ani piękność cnoty, ani narzucające się ludziom konieczność nie mogą zapewnić zachowania porządku moralnego, lecz uzupełniać je trzeba autorytetem religijnym, któryby umysł oświecał prawdą, kierował wolą i ludzką ułomność laską bożą umacniał, a autorytetem tym jest Kościół przez Chrystusa Pana założony”²¹⁾. Mimo ułomności ludzkiej, która tu i ówdzie akcją Kościoła obniżyć może, bije w nim niewysychające źródło łask bożych a w życiu jego ujawnia się wiecznie uświęcające działanie Ducha Świętego.

Spełnia zaś Kościół swoje posłannictwo tem skuteczniej, im jest swobodniejszy. Ilekroćby się Kościół miał uzależ-

niać od państwa i jego wpływów, tylekroć obniżałaby się powaga jego i słabłoby jego oddziaływanie moralne. Kościół poniżony do rzędu stowarzyszeń, istniejących na prawie cywilnym, byłby Kościołem w uścisku. Kościół dworski czy rządowy staje się narzędziem zamysłów ludzkich i służą ziemskich celów, a tem samem sprzeniewierza się swej misji, traci wpływ i powagę, a wtedy, jak o tem dzieje świadczą, i państwo na tem źle wychodzi.

Utrudnianie posłannictwa Kościółowi

Psuje się ten dobry stosunek, gdy państwo ogranicza swobodę Kościoła i utrudnia mu jego posłannictwo. Nigdy to korzyści państwu nie przysparza. Ież przykrych doświadczeń w tym względzie przeszedł już Kościół w różnych krajach. Podejrzania, utrudnianie pracy, podkopywanie powagi, intrygi, nadzór policyjny i tyle innych, nieraz mało szlachetnych sposobów przeszkadzania pracy Kościoła — to nierządki praktyki tych kół wolnomyślnych i wolnomularskich, które powodowane chorobliwą nienawiścią do Kościoła, gotowe poświęcić nawet bardzo wielkie wartości moralne narodu i kraju, byle klócić państwo z Kościołem i podrywać pracę duchowieństwa. Następstwa takiej polityki ponosi państwo, któremu laicyzm żadną miarą nie wynagrodzi szkód wynikających z umniejszeniem moralnych wpływów Kościoła.

Rozdział państwa od Kościoła

Ustaje ten dobry stosunek przez ze-

rwanie spójni, czyli przez tak zwany rozdział państwa od Kościoła. Jest to stan anormalny. Ilekroć wypaczona myśl polityczna doprowadza do tego błędu w krajach katolickich, padają mroki w życie państwowe, a w sumie obywateli wstępuje rozterka i niepokój. Kościół każe takie bolesne przesilenie przetrwać bez szkody dla swego ducha i bez uszczerbku powagi, ale nie państwo.

Nieraz dopuszcza Opatrzność, że państwo występuje wprost wrogo przeciw Kościołowi i prześladowa go. Nie tak Kościół nie oczyszcza, jak ucisk, i nie go tak szybko nie wyprowadza z pewnych stanów odrętwienia, jak krew męczeńska. Ale też nic nie świadczy dobitniej o nieszczęsnym niezrozumieniu wielkich jego zadań i potrzeb duchowych społeczeństwa, jak błędna polityka tych, którzy prześladowają i zwalczają Kościół jako wroga politycznego. Prześladowanie jest dla państwa smutną kartą w dziejach, dla Kościoła ciężką, ale wielką i świętą godziną.

Kościół stał ostoją instytucji państwa

Kościół będzie w każdym razie podpieriał państwo i bronił jego powagi. Nawet wtedy, gdy swych praw przeciw państwu broni. Nawet wtedy, gdy go państwo ciemnieży. W katakumbach, czy w katogach, na wygnaniu, czy w sołowieckich kaźniach. Kościół cierpiący ofiarować będzie swój ból i krew za prawdziwe powodzenie państw i za idee bożą w narodach.

(Dokończenie nastąpi)

Rezultaty gospodarki p. Miedzińskiego

Sledztwo w sprawie nadużyć przy budowie gmachów pocztowych w Gdyni zatacza coraz szersze kręgi

Gdynia, 28. 4. (Tel. wł.) W związku z nadużyciami, które popełnił przy budowie gmachów pocztowych inż. Ruszczewski, bawi tu sędzia apelacyjny dla spraw wyjątkowego znaczenia, p. Wituński.

W dniu wczorajszym wezwał on na przesłuchanie m. in. naczelnika poczty w Gdyni p. Gronka, inż. Zawadzkiego z Orłowa, inż. Chojnackiego z Redy, inż. Granowskiego z Wrzeszcza i architekta Szukiewicza.

Według aktu oskarżenia w sprawie Mikulski, Kotliński i tow. inż. Ru-

szczewski wziął przy budowie poczty w Gdyni bardzo grubą łapówkę.

Epilog tych afer, popełnianych za czasów urzędowania min. Miedzińskiego, rozegra się, jak wiadomo, w dniu 18 maja, na który to dzień wyznaczono początek rozprawy karnej przeciwko Mikulskiemu, Kotlińskiemu i towarzyszącym. W rozprawie tej inż. Ruszczewski, zwolniony za kaucją przez sąd warszawski, wystąpi w charakterze świadka, przynajmniej wysłano mu takie wezwanie. S. B.

Oszukańcze manipulacje bankiera Kwinty

Zeznania długoletnie woźnego o wywożeniu cennych rzeczy — Dalsze powództwo na 100 tys. zł

Warszawa, 28. 4. (PAT.) Do sądziego śledczego, prowadzącego sprawę oszukańczego bankiera Kwinty, wpłynęło ostatnio pisemne zeznanie Piotra Uziębły, który pracował w charakterze woźnego od chwili powstania banku.

W zeznaniach swoich Uziębły pisze, że na kilka miesięcy przed ogłoszeniem bankructwa i opisaniem rzeczy przez komornika, przychodził do banku szwagier Kwinty, który wynosił stop-

niowo wszystkie wartościowe rzeczy, nadające się do usunięcia.

O majątku głównego buchaltera domu bankowego Kwinty Kukawskiego, zeznaje Uziębły, że kupiony był na krótko przed ogłoszeniem upadłości banku.

Do sądziego śledczego wpłynęła też nowa skarga na bank o oszustwo. Złożył ją rzecznik b. właściciela fabryki w Toruniu, inż. Szykalskiego, adw. Hofmoki-Ostrowski. Zawiera ona powództwo na 100.000 zł.

Dynastia pomajowa

Na ostatniem walnem zgromadzeniu Tow. Naucz. Szkół Wyższych odznaczał się w dążeniach do opanowania władz towarzystwa przez znikomą gwardię pomajowców, obok p. Rutkowskiego, niejaki p. Artymiak z Krakowa, o którym obecnie donosi krakowski „Naprzód” (nr. 89), omawiając na naczelnem miejscu niektóre sprawy szkolne:

„W innym gimnazjum krakowskim, w Podgórzu, posada dyrektora jest od trzech lat nieobsadzona. Jest tam tymczasowy kierownik, p. Artymiak, który czeka na zastąpienie się, gdyż nie ma przepisanych lat, by zostać dyrektorem. Pomimo, że nie ma nominacji, wprowadził się do gmachu szkolnego, gdzie ma opał i światło zadarmo. Jest to dlań szczybel do dalszej kariery. Spodziewa się zostać wizytatorem, teraz dostał kierownictwo w gimnazjum podgórskiem, aby jako przyszły wizytator zapoznał się z gimnazjum. Albowiem jako uczeń nigdy do gimnazjum nie uczęszczał. Zdawał „wojenną maturę” seminarjalną i uzupełniał ją dodatkowym egzaminem w Poznaniu, także „wojennym”.

„Ale i ta zagadka ma swoje wyjaśnienie: p. Artymiak ma szwagra, a szwagrem tym jest nie kto inny, jeno sławny p. Stamirowski.

„Powiedz mi, kto jest twym szwagrem, a wywróżę ci przyszłość”.

Istotnie, nietylko wiele niezrozumiałych skądinąd wysunąć na stano-

wiska wyjaśnia się takimi właśnie względami, ale wogóle zaczyna to już i najspokojniejszych ludzi napawać obrzydzeniem.

Słynna jest dynastia Pierackich: brat minister spr. wewn., brat wice-minister oświaty, brat pracownik z kłopotami w Kryniczy, szwagier p. Parylewicz prezes sądu apelacyjnego w Krakowie, sam zdziwiony, że się tam znalazł.

Nie wiadano, skąd nagle p. Drojanowski został wicewojewodą lwowskim, a potem jeszcze niespodziewaniej prezydentem m. Lwowa, aż się okazało, że jest szwagrem gen. Dreszera.

Za dużo dynastij pomajowych...

Stronnictwo Narodowe

Koło Śródmieście

Miesięczne zebranie odbędzie się w piątek, 29 kwietnia, o godz. 20 w sali p. Jarockiego (ul. Masztalarska 8). Referat wygłosi

p. poseł Mieczysław Fijałkowski

n. t. „Dobrobyt miast a kryzys rolny”. Wstęp wolny również dla członków innych kół Stronnictwa Narodowego. O punktualne przybycie prosi

Koło Główna

Miesięczne zebranie odbędzie się dziś, w czwartek, 28 bm. o g. 10.30 w sali p. Kijeka przy ul. Główniej 111. Referat wygłosi p. pos. Józef Kawecki. O liczne przybycie prosi

JEŻELI W WARSZAWIE

TO TYLKO

NOWA GOSPODA

RESTAURACJA - BAR

WARSZAWA, JASNA 4.

REVELACYJNIE NISKIE CENY

np 10 094

Spadek produkcji w Niemczech

Wskaźnik produkcji przemysłowej w Niemczech, który jeszcze w czerwcu ub. r. wynosił, biorąc za podstawę rok 1928, jako 100, — 74,4, obniżył się w listopadzie ub. r. na 63,8, a w grudniu wynosił już tylko 63.

Bardzo poważnie przedstawia się spadek produkcji pod względem wartości. Podczas gdy wartość produkcji przemysłowej wynosiła w roku 1928 przeciętnie brutto 7 miliardów marek miesięcznie, to w końcu w r. 1931 za ledwie 3 i pół miljarða marek.

Bardzo znacznie zmniejszył się również udział Niemiec w ogólnej produkcji światowej, wynosił bowiem w r. 1928 ok. 12 proc., a w r. 1931 tylko 9 procent. W r. 1929 na pierwszym miejscu stały Stany Zjednoczone, a następnie Niemcy, a w r. 1931 po Stanach na drugim miejscu stała Rosja, na trzecim Wielka Brytania, a dopiero na czwartym Niemcy.

Jak głosował Śląsk Opolski?

Poniżej zamieszczamy tabelkę porównawczą głosów polskich na Śląsku Opolskim, jakie padły w wyborach do sejmiku pruskiego w r. 1928, do Reichstagu w r. 1930 i w obecnych wyborach do sejmiku pruskiego.

Powiaty:	Liczba głosów polskich		
	1928	1930	1932
Powiaty miejskie			
Bytom	1553	1624	1672
Gliwice	1018	1181	1074
Zabrze	3100	3140	2486
Nysa	7	13	7
Opole	124	184	126
Racibórz	739	917	554
Powiaty wiejskie			
Bytom	3496	3508	2785
Koźle	1592	1903	1405
Niemodlin	89	84	49
Gliwice	2908	3307	2469
Grodków	14	5	8
W. Strzelce	5022	5286	4412
Dobrodzień	781	865	580
Kluczborek	131	97	81
Głubczyce	29	34	30
Nysa	20	16	12
Prudnik	1110	1217	743
Opole	7781	8418	6243
Racibórz	2493	2644	1643
Oleśno	2299	2567	1664
Razem	34306	37012	28043

Inne stronnictwa skupiły na Śląsku Opolskim następujące ilości głosów:

Stronnictwo:	Liczba głosów		
	1928	1930	1932
Chrześc.-socjalni	4808	4914	2900
Socjal-demokraci	70338	62125	52585
Niemiecko-narod.	94851	101568	52225
Centrum	223651	234893	249699
Komuniści	74391	110623	85626
Partja Gospod.	7363	13909	6401
Umiarkow. prawica	15107	9451	5560
Partja państwowa	9173	6923	3405
Hitlerowcy	5492	63565	212455
Secesja socjalist.	—	—	1836

Jak widać z powyższej tabelki wpływy hitlerowców rosły na Śląsku Opolskim z zawrotną wprost szybkością. W porównaniu do r. 1928 liczba ich głosów zwiększyła się czterdziestokrotnie, w porównaniu do r. 1930 blisko trzy i półkrotnie! W chwili obecnej hitlerowcy dogonili już prawie centrum, do niedawna wszechwładne w tej prowincji.

²⁰⁾ Alokucja do Międzynarodowego Kongresu Młodzieży Katolickiej, 19 września 1925 roku.

²¹⁾ Pius XI, Encyklika „Casti connubii”.

Przed rekonstrukcją gabinetu Rzeszy

Pogłoski o dymisji sekretarza stanu Meissnera — Jego rola w ostatnich czasach

Berlin, 28. 4. (PAT.) Obiegają tu w związku z konferencją min. Groenera z Hindenburgiem wiadomości o ustąpieniu sekretarza stanu przy prezydencie Rzeszy dr. Meissnera, który objąłby jedną z placówek dyplomatycznych zagranicą.

Mimo zaprzeczeń ze strony miarodajnej, prasa, uważa dymisję Meissnera za wielce prawdopodobną, wskazując na istniejący już oddawna konflikt między sekretarzem stanu a kanclerzem Brueningiem. Dzienniki ujawniają przytem rolę, jaką Meissner odegrał w czasie rokowań kanclerza Brueninga z Hitlerem o przedłużeniu w drodze parlamentarnej prezydentury Hindenburga.

Meissner miał obiecać narodowym socjalistom za poparcie tego planu dymisję gabinetu Brueninga. Był on poza tem przeciwnikiem rozwiązania szturmówek hitlerowskich. Przypisują mu inspirowanie publikacji znanego listu Hindenburga do Groenera w sprawie Reichsbanneru. Meissnerowi chodziło miało przytem o wywołanie jawnego konfliktu między Hindenburgiem, a Groenerem. W kołach politycznych przypuszczają, że sprawa dymisji Groenera zdecydowana będzie po powrocie Brueninga w łączności z przewidzianą rekonstrukcją gabinetu Rzeszy.

Mac Donald wyraża swe niezadowolenie

Jego anonimowe ostrzeżenie pod adresem Francji i Włoch w sprawie rozbrojenia na morzu i reparacyj

Londyn, 28. 4. (PAT.) Prasa donosi o ostrzeżeniu, jakie wypowiedział wczoraj w Genewie pod adresem Francji i Włoch pewien wybitny polityk brytyjski, który oświadczył, że jeżeli Francja i Włochy nie przyłączą się do postanowień londyńskiego traktatu o rozbrojeniu na morzu, to flota brytyjska zachowa swój obecny stan. O ile Francja i Włochy nie podpiszą do 1935 roku traktatu londyńskiego, to W. Brytania skorzysta z klauzuli, która daje jej prawo wykroczenia poza ramy traktatu.

Ten sam polityk wypowiedział się

przeciw odroczeniu zagadnienia reparacyjnego w Lozannie i oświadczył, że delegacja brytyjska będzie nalegała w Lozannie na definitywne załatwienie tego problemu. Miał on wyrazić również rozczarowanie z powodu faktu, że rozmowy o wielkiem znaczeniu są odkładane z dnia na dzień.

Wprawdzie prasa londyńska nie ujawnia nazwiska owego polityka, nie ulega wątpliwości, że jest to premier Mac Donald, nie mogący ukryć niezadowolenia z powodu nieobecności Tardieu w Genewie.

Falszerstwa banknotów na szeroką skalę

Wykrycie w Budapeszcie i Wiedniu podrabianych 100-dolarówek — Rewelacje na temat masowej produkcji przez Rosję sowiecką falsyfikatów

Wiedeń, 28. 9. (PAT.) Falszywe banknoty 100-dolarowe, przychwycone przez policję wiedeńską i budapeszteńską wykazują, zdaniem „N. Wiener Tgb.“, te same znamiona, co podrobione banknoty z przed 4 laty w Niemczech.

Wówczas nasunęło się podejrzenie, że fabrykowano je na wielką skalę w Rosji sowieckiej. Policja berlińska poszukiwała bezskutecznie emisariusza komunistycznego, który występował pod nazwiskiem Francka Fischera albo Voigta. Banknoty były bardzo dobrze spreparowane i dopiero amerykański „Federale Rez. Bank“ zdołał stwierdzić, że są one falszywne. Poszukiwania nie dały rezultatu.

Adwokat niemiecki dr. Sachs podał w czasie procesu przeciwko falszermom

czarwońców interesujące szczegóły o podrabianiu na wielką skalę w Rosji. Falszywe banknoty wysyłane były w dużej ilości przez Chiny zagranicę i tą drogą również do Europy. Inicjatorem całej akcji był, zdaniem dr. Sachsa sowiecki komisarz Jurowski, morderca rodziny carskiej.

W tej samej fabryce rosyjskiej fałszowano angielskie banknoty pięciofuntowe. Po raz pierwszy pojawiły się w r. 1922 w Wiedniu a wysyłane były z Rosji sowieckiej przez Konstantynopol do Europy Zachodniej. Również parowiec rosyjski „Erywan“ poczynił w r. 1926 w jednym z portów francuskich znaczne zakupy węgla oraz innych materiałów, placąc falszywami banknotami dolarowymi, pochodzącymi z tego samego źródła.

Wyroki śmierci na zamachowców i szpiegów

Skazanie na powieszenie trzech Ukraińców przez sąd doraźny — Wykonanie wyroku w Lidzie

Tarnopol, 28. 4. (PAT.) Wczoraj zakończył się przed sądem dwudniowy proces prowadzony w trybie doraźnym przeciwko pięciu członkom organizacji ukraińskich nacjonalistów, którzy z końcem ub. r. dokonali dwóch zamachów morderczych na tle politycznym: na osobę Wasyła Zatyryki i Michała Maritzaka z pow. skałackiego.

W wyniku procesu trzej oskarżeni:

Oleksa Metelski, Paweł Hołoja i Jakim Przyszlak zostali skazani na karę śmierci, a sprawę dwóch innych trybunał przekazał do postępowania zwyczajnego.

Lida, 28. 4. (PAT.) Dnia 27 bm. o godz. 10 rano wykonano wyrok sądu doraźnego na osobach Józefa Trubacza i Michała Czechowicza, skazanych na śmierć za szpiegostwo.

Hr. Gravina opuszcza Gdańsk?

Genewa, 28. 4. (Tel. wł.) W kołach zbliżonych do Ligi Narodów ciągle mówi się o wysokim komisarzu Ligi Narodów w Gdańsku markizie Gravinie i jego niezdecydowanym stanowisku wobec bojówek hitlerowskich w Gdańsku.

Wszyscy zdają sobie z tego sprawę, że dalsza współpraca hr. Graviny z Polską po ostatnich wydarzeniach jest prawie niemożliwą. Polska nie może uważać p. Graviny za osobę bezstronną w zawiłych zagadnieniach spraw polsko-gdańskich. Zresztą jak mówią w Genewie, hr. Gravina sam już doszedł do przekonania, że dalszy pobyt jego w Gdańsku jest nie do utrzymania.

P. Gravina zamierza we wrześniu w czasie zgromadzenia wrześniowego Ligi Narodów zrezygnować z dalszego pełnienia funkcji przedstawiciela Ligi Narodów w Gdańsku. W ten sposób p.

Gravina chce ułatwić pozycję Lidze w sprawach gdańskich.

Po rezygnacji swej we wrześniu p. Gravina ma pełnić funkcję jeszcze aż do grudnia.

Na jego zastępcę wymieniają szereg nazwisk, mówi się o kandydacie holenderskim, hiszpańskim, a nawet przedstawicielu jednego z państw południowo-amerykańskich.

Zyczyćby tylko sobie należało, ażeby komisarzem nie został przedstawiciel państwa, zaangażowanego w sprawach polsko-gdańskich.

Zapowiedź redukcji

Warszawa, 28. 4. (PAT.) Prezydent miasta wystosował wczoraj do naczelników wydziałów i dyrektorów przedsiębiorstw miejskich okólnik.

Stwierdza w nim, że kryzys gospodarczy, jaki stolica przeżywa wraz z

całym krajem, zmusza władze miejskie do przystosowania wydatków gminy do zmniejszonych dochodów. Magistrat stanął wobec konieczności redukcji personelu i należy rozpocząć od 1 maja.

Poinformowane o okólniku związki zawodowe pracowników miejskich odbyły wczoraj wspólną konferencję, w wyniku której zarząd związków wypowiedział się przeciw zamierzonym redukcjom. Jedynie wyrażenie się zbytnich wydatków niewypływających z bezpośrednich ustawowych obowiązków miasta i wyzyskanie źródeł dochodów, niedotkliwych dla obywateli, mogłoby — zdaniem związków — przywrócić równowagę budżetu miejskiego.

„Dobrobyt miast, a kryzys rolny“

Na ten ciekawy i aktualny zarazem temat mówić będzie jutro, t. j. w piątek o godz. 20 na zebraniu koła śródmieście Stronnictwa Narodowego p. poseł Mieczysław Fijałkowski. Jest on, jako rolnik doskonałym znawcą tego zagadnienia, a należy do rzędu mówców, którzy wywierają duże wrażenie.

Referat wywołał duże zainteresowanie wśród członków Stronnictwa Narodowego. Przypominamy, że zebranie odbywa się w lokalu p. Jarockiej przy ul. Masztalarskiej 8a; mają prawo wstępu wszyscy członkowie Stronnictwa Narodowego.

Kurs złotego. Dziś rano notował kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.90 zł.; w Gdańsku na Warszawę 8.91 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mk niem. w dewizach — zł. gotówka — zł., za 100 guld. gd. w dewizach 174.46 do 174.72 zł., gotówką 174.12 zł.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 28. 4. 1932 r.

Warunki: Handel hurtowy parytet Pozań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy w obliczeniu ćwierć litrowego gęstościomierza: 1) żyta poznańskiego 71.3 kg (121 f w h.); 2) żyta pomorskiego 69.95 kg (119.1 f w h.); 3) pszenicy poznańskiej 74.8 kg (127.1 f w h.); 4) pszenicy pomorskiej 74.35 kg (126.4 f w h.); 5) jęczmienia poz. i pom.: a) 64 do 66 kg, b) 68 kg; 6) owsa poz. i pom. 43.55 kg (74.1 f w h.).

Ceny transakcyjne.	
Zyto 30 tonn par. Poznań	28,00
Ceny orientacyjne	
Zyto	27,75—28,00
Usposobienie stałe.	
Pszenica	28,25—28,50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień 64—66 kg.	22,25—23,25
Jęczmień 68 kg.	23,25—24,25
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	25,00—26,00
Usposobienie spokojne.	
Owies	21,50—22,00
Usposobienie spokojne.	
Mąka żytnia 65% wł work.	41,25—42,25
Usposobienie spokojne.	
Mąka pszenna 65% wł work.	42,50—44,50
Usposobienie spokojne.	
Otręby żytnie	17,75—18,00
Otręby pszenne	15,50—16,50
Otręby pszenne (grube)	16,50—17,50
Rzepak	32,00—33,00
Gorzyczka	30,00—35,00
Wyka latowa	21,50—23,50
Peluszka	25,00—27,00
Groch Victoria	32,00—36,00
Groch Folgera	32,00—36,00
Łubin niebieski	11,00—12,00
Łubin złoty	15,00—16,00
Seradela	28,00—30,00
Koniczyna czerwona	160,00—210,00
Koniczyna biała	320,00—460,00
Koniczyna szwedzka	130,00—150,00
Koniczyna żółta odtuszczone	150,00—170,00
Przełot	260,00—300,00
Tymoteusz	40,00—55,00
Rajgras angielski	45,00—50,00
Ziemniaki jadalne	3,50—4,00
Ziemniaki fabr. za kilo %	0,00—0,17
Makuch lniany 36—38%	26,00—28,00
Makuch rzepakowy 36—38%	18,00—19,00
Makuch słonecznik 46—48%	19,50—20,50

Ogólne usposobienie spokojne.
Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 15 tonn, pszenicy 15 tonn, owsa 10 t., mąki pszennej 15 tonn, otrąb żytnich 36 t.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 28. 4. 1932 r.

Przebieg dzisiejszego zebrania giełdowego był bez zmiany; obroty były nieco ograniczone.

Z pożyczek państwowych notowano jedynie 5 proc. Poż. konwers. po 38 proc. w płaconiu; pozatem handlowano mniej-

Przy bólach nerwowych i głowy

należy niezwłocznie zastosować tabletki Togał, które skutecznie uśmierzają te bóle, nie wywierając żadnego szkodliwego wpływu na serce, żołądek i inne organy. Spróbujcie i przekonajcie się sami, lecz żądajcie we własnym interesie tylko oryginalnych tabletek Togał. Do nabycia we wszystkich aptekach. Nr. Rej. M S W. 1364. Cena zł. 2.— n 10131

szą ilość 4 proc. Poż. inwest. po 90.— bez kwalifikacji do notowania. Z papierów lokacyjnych P. Z. K. ofiarowano 8 proc. listy dol. stare po 65%, natomiast 4 proc. listy zast. konwert. wykazały większy brak materiału i zwykowały nieco, notując 28 1/2—29 1/2. zaś 6 proc. listy żytnie obniżyły się nieco w kursie, notując 13 1/2 w transakcjach.

Z akcji bankowych wzgl. przemysłowych handlowano mniejsze ilości Banku Polskiego po 73.— bez notowania. W obrotach nieoficjalnych płacono za 4 proc. Premjówki dol. 50.— oraz za 3 proc. Poż. bud. 39—38.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papierów procentowych:

(Kurs w procentach nominatu)

5% Pożyczka konwersyjna 38% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kred. 65 1/2% O.
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 28 1/2—29 1/2% P.

(Kurs w złotych)

6% listy żytnie Pozn. Ziemstwa Kredyt. 13.75 +
Tendencja bez zmiany.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 28. 4. 1932 r.

Waluty Gotówka
Dolary St. Zjedn.: tr. 8.89%, sp. 8.91%, kup. 8.87%.

	trans.	sprzed.	kup.
Gdańsk	174,85	175,28	174,42
Holandja	361,15	362,05	360,25
Londyn	32,70	32,89	32,57
Nowy Jork czek	8,904	8,924	8,884
Nowy Jork kabel	8,909	8,929	8,889
Paryż	35,08	35,17	34,99
Praga	26,86	26,42	26,80
Szwajcaria	173,15	173,58	172,72
Włochy	45,90	46,13	45,67
Berlin	211,75		

Tendencja na europejskie dewizy słabsza, amerykańskie mocniejsza.

Papierów wartościowych i obligacji:

3% poż bud. 37,50
5% poż konw. 38,25
4% poż dolarowa 49,50
7% poż stabil. . . . . 50,37—51,75
Tendencja niejednolita.

Akcje w złotych:

Bank Polski . . . . . 74,00—74,50
Lilpop . . . . . 0,00—15,00
Tendencja mocniejsza.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona olejiste za 1000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 28. 4. 1932 r.

Pszenica march. 75—76 kg.	267,00—269,00
Tendencja wzmocniona.	
Zyto march 72—73 kg.	198,00—200,00
Tendencja spokojna.	
Zyto rosyjskie ci. Berlin tr. i sp.	195,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień brow.	189,00—194,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	179,00—189,00
Tendencja spokojna.	
Owies march.	162,00—167,00
Tendencja spokojna.	
Mąka pszenna	32,25—36,00
Tendencja spokojna.	
Mąka żytnia 70%	25,90—27,65
Tendencja spokojna.	
Otręby pszenne	11,75—12,00
Tendencja spokojna.	
Otręby żytnie	10,00—10,35
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	18,00—24,00
Groch drobny jadalny	21,00—24,00
Groch pastewny	15,00—17,00
Peluszka	16,50—18,50
Bób	15,00—17,00
Wyka	16,00—18,50
Łubin niebieski	10,00—11,75
Łubin złoty	14,00—15,50
Seradela nowa	29,00—34,50
Kuchy lniane 37%	10,80
Kuchy z orzecha ziemnego	12,00
Kuchy mielone (maczka)	11,80
Wytłoki suche (paryt. Berlin)	9,40
Srót Soya ekstrahowany 46% loco Hamburg	11,70
Srót Soya ekstrahowany 46% loco Szczecin	12,30
Płatki ziemniacz. w wolnych obrotach	17,00—17,50
Ziemniaki jadalne białe	1,40—1,50
Ziemniaki jadalne czerwone	1,50—1,70
Ziemniaki odenwaldzkie nieb.	2,20—2,40
Ziemniaki fabryczne w fg. za funt	7 3/4 — 8 3/4
Ogólna tendencja spokojna.	

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Pod hasłem opieki nad 7-miljonową rzeszą tułaczą

Z walnego zjazdu „Opieki Polskiej nad rodakami na obczyźnie“

W pięknie udekorowanej sali cechowej Domu Rzemieślniczego odbył się walny zjazd „Opieki polskiej nad rodakami na obczyźnie“. Na zjazd ten przybył Dostojny Protektor „Opieki“ J. E. ks. Kardynał-Prymas dr. Hlond oraz liczni wybitni przedstawiciele władz, społeczeństwa polskiego w kraju, a nawet zagranicą, jak ks. Maćkowiak i ks. Styp-Rekowski z Niemiec.

Po zagajeniu zjazdu przez prezesa stowarzyszenia, p. hr. Adolfa Bnińskiego, wybrano prezydium z p. prez. Cyrylem Ratajskim na czele. P. Anna Smoczyńska przedstawiła sprawozdanie z działalności „Opieki“ i jej oddziałów. Zasłużona na terenie stowarzyszenia działaczka dała pogląd na wielkie poczynania „Opieki“. Zogniskowały się one głównie na czterech odcinkach, a mianowicie w pomocy dla sezonowców w Niemczech, w akcji gwiazdkowej, działalności oświatowej dla rodaków naszych na wychodźstwie oraz w akcji opiekuńczej nad reemigrantami z Francji.

Pomoc dla sezonowców zasadzała się przede wszystkim na wysyłce czasopism katolickich oraz broszur antykomunistycznych i in. do 123-ech śro-

dowisk robotników sezonowych w Niemczech. Akcja gwiazdkowa miała na celu przypomnieć naszym rodakom na obczyźnie, że w cichy wieczór wigilijny Polska cała duchem łączy się z nimi, tradycyjnym dzieli się opłatkiem. W tym celu wysłano opłatki opatrzone gałązką świerku z błogosławieństwem i listem ks. Prymasa, książką i obrazki religijne. Działalność oświatowa polegała na gromadzeniu materiału oświatowego. Zebrano 10.650 książek i 44.870 czasopism. Daje to wyobrażenie o wyłożonej akcji propagandowej. Z ilości tej wysłano w roku sprawozdawczym 9.350 książek, 29.570 czasopism i 1.788 innego materiału oświatowego do kilkuset środowisk na obu półkulach.

Pomoc ta przyjęta została z prawdziwą wdzięcznością przez naszych rodaków, którzy uczuciom swoim dali wyraz w setkach listów, które spłynęły do kancelarii prymasowskiej i do „Opieki“.

Po sprawozdaniu J. E. ks. Kardynał-Prymas w gorących słowach podziękował „Opiece“ za wszystkie trudy w pracy, szczególnie wyrażając uznanie prawdziwej entuzjastce i niezmodo-

wanej pracownicy na terenie „Opieki“ p. wiceprezes Smoczyńskiej, radnej m. Poznania. Dostojny Protektor wskazał głównie na wielki idealizm i bezinteresowność w pracy wszystkich, którzy przyczynili się do wspaniałego wprost rozkwitu tej ważnej na rubieżach naszej placówki.

Nastąpił referat ks. dr. Stanisława Janickiego, delegata ks. Kardynała-Prymasa, n. t. Czynniki religijny w życiu wychodźstwa jako podstawa ideowa pracy „Opieki“. Prelegent, który w kancelarii przybocznej ks. Prymasa jest referentem dla spraw duszpasterstwa polskiego zagranicą, z zapalem iście apostołskim zobrazował ważność czynnika religijnego na wychodźstwie.

Burzliwymi oklaskami nagrodzono prelegenta, zasłużonego orędownika polskiego wychodźstwa i na tem zakończyło się zebranie, które w duszach uczestników pozostawiło niezatarte wrażenie, budząc równocześnie zapał do czynnej pomocy dla naszej siedmiomiljonowej braci tułaczę.

Po zebraniu zwiedzano okazałą wystawę poglądową, obrazującą poszczególne tereny wychodźstwa, jak również metody pracy „Opieki“.

Uroczystości 3 Maja w Poznaniu

Organizacja pochodu — Akademia radjowa — Apel „Legjonu Wielkopolskiego“

Komitet Pochodowy Uroczystości trzeciomajowych zwraca się do obywatelstwa stoł. miasta Poznania z prośbą o wzięcie gremjalnego udziału w święcie Konstytucji. Nabożeństwo uroczyste odbędzie się o godz. 9,30 na Stadjonie Miejskim (Błonia-Wildeckie), przy współudziale władz cywilnych i wojskowych, organizacji i sfer społeczeństwa. Przedstawiciele władz i organizacje zajmują trawnik, natomiast trybuna są wolne dla reszty uczestników.

Organizacje przybędą na Stadjon o godz. 9 i ustawią się ósemkami w następującym porządku:

Grupa A: Organizacje wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Kierownik — Piotr Michałowicz.

Grupa B: Akademicy. Kierownik p. Leonard Łukaszewski.

Grupa C: Organizacje kulturalne, wychowawcze i zawodowe. Kierownik — dyr. Dembiński.

Kierownicy pochodu oznaczeni są opaską białą - czerwoną. Organizacje wchodzące w skład grupy a) wkraczają na Stadjon przez bramę maratońską, grupy b) i c) przez bramę wschodnią, przedstawiciele władz przez wejście trybuna zachodniej. Podczas nabożeństwa przygrywa orkiestra i wierni śpiewają „Kiedy ranne“ i „Pod Twoją Obronę“ — a na zakończenie „Boże coś Polskę“.

Po nabożeństwie formuje się pochód, który kroczyć będzie ulicami: Łukową, Strzelecką, Długą, W. Garbarami, Wielką, St. Rynkiem, Nową, pl.

Wolności, 27 Grudnia i Gwarną, gdzie połączy się z oddziałami wojskowymi do wspólnej defilady przed Władzami. Rozwiązanie pochodu nastąpi za Kaponiera.

O godz. 10 odbędzie się nabożeństwo dla wojska przy gmachu D. O. K.

Komitet prosi Szan. Obywatelstwo o godne wystąpienie w tym dniu i o ofiarność na cele Towarzystwa Czytelni Ludowych.

W dniu 3 maja o godz. 18 odbędzie się w studjo „Radja Poznańskiego“ uroczysta akademja ku uczczeniu wielkopomnej Konstytucji, transmitowana przez gigantofony na placu Wolności. Program akademji obejmuje: 1) przemówienie ks. Ant. Ludwiczaka, 2) recytację p. red. Herculickiego, 3) chór „Echo“ a) „Pieśń do Wilji — Zelenieckiego“, b) „Rokitna“ — Wallek-Walewskiego, 4) wykład p. Stan. Sławskiego: „Znaczenie dziejowe morza“, 5) chór: „Jeszcze Polska nie zginęła“.

Zbiórka wszystkich organizacji Legjonu Wlkp. w dniu 3 maja o godz. 8,30 rano na placu Bernardyńskim. Kolejność organizacji jest następująca:

Zw. Tow. Powstańców i Wojaków, Zw. Podoficerów Rez. Z. Z., Zw. Hallerczyków, Zw. Uczestników Powstania Wielkopolskiego. Komendant całości p. por. rez. A. Podgórski.

Organizacje życzące sobie przyłączyć się do naszych szeregów, proszone są o odpowiednie zgłoszenie do sekr. Legjonu Wlkp. (Kozia 8).

Oszuści mieszkaniowi

żerujący na naiwności ludzkiej

Oszustwa mieszkaniowe są dzisiaj zjawiskiem nieomal codziennym. Kroniki policyjne stale notują, że ten czy

ów, mniej lub więcej naiwny, padł ofiarą wyrafinowanych oszustów, którzy, wykorzystując kryzys mieszkaniowy,

wyciągali niejednokrotnie z zimną krwią ciężko zapracowane i uciulane grosze.

Na gruncie poznańskim istniała od pewnego czasu instytucja o pięknie brzmiącej nazwie „Samopomoc Społeczna“, na której czele stali oszuści pierwszej wody, niejacy Z. Matelkiewicz i Borowczyk. Pierwszy z nich grał rolę „syndyka“, drugi zaś skarbnika. Do nich też przyłączył się Władysław W., który z powodzeniem załatwiał interesy „Samopomocy Społecznej“. Ofiarami „Samopomocy“ padły dziesiątki naiwnych ludzi, którzy powierzyli oszustom swoje oszczędności.

Wład. W. opowiadał zainteresowanym, że w willi p. J. jest do nabycia na korzystnych warunkach kilkupokojowe mieszkanie. Reflektant musi jednak czynsz opłacić zgóry.

Znaleźli się oczywiście tacy, którzy idąc na lep pięknych słówek, placili, przyczem kwoty wpłacane wahały się od 200 zł do 1.300 zł.

Tymczasem reflektanci na mieszkanie poczuli się zgłaszać u gospodarza willi. Gospodarz, jakby nie wiedząc o niczym, nie przyjmował „nowych lokatorów“, twierdząc, że musieli paść ofiarą oszustów.

Wreszcie wszystko się wydało. Wł. W. i właściciel willi J. stanęli przed sądem.

Prokurator, p. Misiurewicz, podniósł w oskarżeniu, że oszustwa mieszkaniowe tak się rozpowszechniły, a oszuści tak rozwieliżnili, że trzeba z nimi skończyć radykalnie, tembardziej, że ofiarami ich stawali się ludzie biedni, którzy wydawali swój ostatni, ciężko zapracowany grosz.

Sąd, idąc po myśli prokuratora, skazał Wład. W. z par. 263 k. k. na rok więzienia. Gospodarz J. skazany został na 3 miesiące więzienia z zawieszeniem na lat 5, o ile zwróci jednemu z poszkodowanych 1000 zł.

„Poznań — Paryż wiosną“

W niedzielę, dnia 1 maja o godz. 12, w południe odbędzie się w Kino-

Uporczywe zaparcie, katary jelita grubego, wzdęcia, osłabione funkcje żołądkowe, zastoina ogólna, osłabione funkcje wątroby, bóle w bokach i pod żebrami przechodzą przy używaniu rano i wieczorem po szklance naturalnej wody gorzkiej „Franciszka-Józefa“. nw 10142

Dnia 28 kwietnia 1932 r., o godzinie 8-mej Professor Uniwersytetu I. HOFFMAN będzie miał

ODCZYT

na aktualny bardzo temat: „O rozmnażaniu się i powstawaniu płci“, w Collegium Medicum, Sala Śniadeckich, 2 ptr. Dochód przeznaczony jest na stołówkę dla inteligencji, Skarbowa 24. Bilety do nabycia przy wejściu, w cenie 50 groszy, zw 14417

Teatrze „Słońce“ wspaniała rewja mód pod hasłem: „Poznań-Paryż wiosną“. Demonstrowane będą kostjomy Plaža, Riviera, Cannes itd. Do konkursu mody stają zaszczytnie renomowane firmy poznańskie, które prezentować będą wytworne wyroby swoje za pośrednictwem uproszonych PP. Artystek i Artystów Teatru Polskiego i Nowego.

W programie również przepięknie pomyślana część artystyczna z udziałem wybitnych sił scen poznańskich.

Konferencję objął znany z poprzednich rewij p. Zygmunt Mąkowski, który w trakcie rewji rozlosuje 500 niespodzianek dla publiczności, pochodzących z ofiarności firm pp. S. Mańczaka, „Goplana“ i innych. Cały dochód na cele oświaty w wojsku.

„Statek straceńców“

Jedyna fotografia tajemniczego statku argentyńskiego „Chaco“, niepokojącego porty europejskie

Z mroków pańszczyzny

ciekawe dokumenty dokoła namiętnika włościanina, wojska z Dzikowa

Gigantyczne dzieło ludzkie

pierwsze fotografie olbrzymiej tamy, którą buduje się w Ameryce,

już w najnowszym (18-tym) numerze tygodnika Ilustracja Polska.

(Największe i najtańsze pismo ilustrowane dla szerokiej kół publiczności. Pojedynczy egzemplarz tylko 45 groszy. Nabyć można u kolporterów ulicznych, w kioskach dworcowych „Ruchu“ w księgarniach oraz w agenturach naszych Miesięczny abonament 1.50 zł. kwartalnie 4.— z bez kosztów przesyłki. Egzemplarzy okazowych bezpłatnie należy żądać wprost od administracji — Poznań św. Marcina 70.)

Czy Komandorja należy do Poznania?

Mieszkańcy Komandorji i Malty zwracają się do nas z zapytaniem, dlaczego poczta nie stosuje do tych dzielnic Poznania taryfy lokalnej za listy. Wysyłający tam list z Poznania, nie wie oczywiście, że dla poczty Komandorja i Malta leżą poza miastem, nakleja więc znaczek 15 groszowy, przez co naraża odbiorcę na zapłacenie kary. Należy te sprawy uprządkować. Podział administracyjny musi być wspólny dla wszystkich urzędów. Poczta winna się tu nieco „usprawnić“, by użyć ulubionego i modnego terminu.

KALENDARZYK

Czwartek, 28 kwietnia 1932.

Słońce: wschód 4,28 — zachód 19,12 —
długość dnia 14 godzin 44 min.

Księżyc: wschód 2,31 — zachód 11,06 —
po ostatniej kwadrze.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Czwartek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza umiarkowana plus 5 st. Cels., Pogodnie, Cisza, Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 755 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 12 st. Cels., najniższa plus 3 st. Cels. — Ilość opadu 2 milimetry.

Przewidywana pogoda na piątek: W dalszym ciągu chłodno, w ciągu dnia cieplej, naogół jednak dżdżysto ze skłonnościami do burzy.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodn. w Poznaniu: wczoraj plus 1,16 m; dziś plus 1,04 m.

Kal. rzk.: Witalis M. — jutro Piotr M.
Kal. słow.: Zywisław — jutro Sławogost.

OSOBISTE

Z Uniwersytetu Poznańskiego. Dyplom lekarza uzyskał: pp. Janina Zębajła Zarembianka z Wielunia, Antoni Romszajd z Bodzentyna, Czesław Zaworski z Bratkówki i Ewaryst Julian Stawski z Poznania.

ZEBRANIA, ZJAZDY

Walne zebranie Korporacji Kupców Chrześcijańskich. W piątek 29 bm. o godzinie 20 odbędzie się na sali Domu Kupiectwa Polskiego, ul. Zwierzyniecka nr. 12, walne zebranie Korporacji Kupców Chrześcijańskich. Na porządku obrad m. in. sprawozdania, wybór nowego zarządu, komisji rewizyjnej, kuratorium opieki nad uczniami handlowymi, członka do Rady Zw. Tow. Kup., wnioski i wolne głosy.

Z Tow. „Stary Przemysł”. Zebranie miesięczne odbędzie się w piątek, dnia 29 kwietnia r. b. o godz. 8 wieczorem, w salce Związku Tow. Kupieckich przy ul. Zwierzynieckiej 12. Na porządku obrad m. in. referat p. Wojciechowskiego, referenta podatkowego Związku Tow. Kupieckich: „O podatku dochodowym i podatku przemysłowym zryczałtowanym”. Temat szczególnie ważny dla mniejszych przedsiębiorstw i rzemieślników. Upraszają się o liczny udział członków. Goście mile widziani.

Zebranie Sekcji Eucharystycznej Sodalicji Pań Miejskich w Poznaniu odbędzie się w piątek 29 bm. o godz. 17 na sali Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. Fr. Ratajcza 4-6. Na porządku obrad wykład ks. prał. Zychlińskiego n. t.: „Przygotowanie do spowiedzi św. dla osób często przystępujących do komunii św.”

Walny zjazd delegatów Związku Towarzystw Powstańców i Wojaków odbędzie się w Poznaniu dnia 5 maja, w czwartek, o godz. 10,20 na sali restauracji „Boulevard” (pl. Nowomiejski 5). Zjazd poprzedzony będzie nabożeństwem o godzinie 9,30 w kościele pobornardyńskim. Po raz pierwszy uczestniczyć będą w zjeździe liczni delegaci z Pomorza i tych powiatów wojew. poznańskiego, jakie przynależne były dawniej do D. O. K. VIII. Wzywa się niniejszem poszczególnych okręgów związkowe do wysłania wszystkich swych delegatów na zjazd Związku.

Zjazd pracowników kupieckich, przemysłowych, bankowych i biurowych. W niedzielę 1 maja odbędzie się doroczny

ny Zjazd Przedstawicieli Oddziałów Zw. Zawodowego Pracowników Kupieckich, Przemysłowych, Bankowych i Biurowych w Polsce z siedzibą w Poznaniu Obrady rozpoczynają się o godz. 10 na sali „Strzecha”, ul. Sew. Mielżyńskiego nr. 23. Otwarcie Zjazdu poprzedzi msza św., odprowadzona w kaplicy Serca Jezusowego w kościele OO. Franciszkanów o godzinie 8,30. Program przewiduje w głównych punktach sprawozdanie roczne Zarządu Głównego Związku, referaty w sprawach organizacyjnych, socjalnych i ubezpieczeń społecznych.

ZYCIE SOKOLE

Sekcja pływacka Sokola Okręgu Poznań. Nadzwyczajne zebranie sekcji odbędzie się w sobotę 30 bm. o godzinie 20 w Gospodzie Sokolej na boisku Sokola przy Drodze Debińskiej. Ze względu na zbliżający się okres otwarcia sezonu obecność wszystkich pożądana.

WIECZORY, KONCERTY

„Cudowne bajki” w Teatrze Szkolnym (ul. Bukowska 16). W niedzielę, 1 maja, o godz. 17 urządziła Teatr Szkolny nadzwyczaj ciekawą i wysoce artystyczną imprezę dla dzieci p. t. „Cudowne bajki”. Opowie je dziatwie znana recytatorka, Kazimiera Rychterówna, ilustrując swoje opowiadania pięknymi przezroczkami. W programie utwory Blakowiczówny, Perzyskiego, Herta, Amicisa, Andersena, Szelburg - Zarembiny, Porazińskiej i. i. Wieczór ten będzie prawdziwą ucztą artystyczną najmłodszych przedstawicieli naszej kulturalnej publiczności. Bilety do nabycia w księgarni J. Jachowskiego przy ul. Gwarnej.

KOMUNIKATY RÓŻNE

Dzień 3 Maja w szkołach. Zarząd główny T. C. L. podaje do wiadomości, że ministerstwo wyznał religijnych i oświecenia publicznego pismem z dn. 22-go kwietnia 1932 r. (Nr. I Org. — 2521/32) zezwoliło na zbiórki na „Dar Narodowy 3 Maja” w szkołach. — Zarząd główny zwraca się tą drogą z gorącym apelem do pp. dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów naucz., szkół zawodowych i inspektorów szkolnych o urządzenie zbiórki wśród młodzieży na terenie swych okręgów (jak w roku poprzednim) i o odesłanie zebranych kwot do zarządu głównego na P. K. O. 200 504.

Związek Pomocników Salezjańskich przegotowuje na niedzielę 8 maja na sali Ogrodu Zoologicznego z okazji uroczystości ks. Bosko uroczystą wieczornicę. Między innymi zobaczymy na scenie po raz pierwszy w Poznaniu przebiegi momenty z lat młodzieńczych ks. Bosko, oraz cudowne widzenie, objawiające Błog. Janowi Bosko jego apostołstwo na ziemi, wśród niezliczonych zastępów młodzieży. Dochód przeznaczony na przyszłą Bursę Salezjańską, która stanie na gruncie poznańskim.

Sodaliczka Pań Zawodu Kupieckiego. W niedzielę 1 maja uroczyste przyjęcie aspirantek i odznaczenie pań Jublatek w czasie nabożeństwa miesięcznego o godz. 10,15 w kaplicy św. Józefa. Po nabożeństwie wspólnie śniadanie w czytelni sodalicyjnej. Dary w naturze lub w gotówce na ten cel uprasza się składać w mieszkaniu p. Prezydentki św. Marcina 2. i ptr. — W poniedziałek, 2 maja zebranie plenarne z wykładem ks. dr. Wronki, prof. seminarjum duchownego w Gnieźnie na temat: „Współdziałanie chrześcijaństwa w życiu Chrystusowym przez chrzest św.”

Wieści z Grudziądza i okolicy

Napad rabunkowy na samotną kobietę — Córki okradają własną matkę — Falszerze książeczek PKO — Cenne dary rozlanej Wisły

W nocy na 21 bm. wtargnęło trzech uzbrojonych w łaski bandytów do mieszkania 50-letniej gospodyni Augusty Reichówny w Rudniku, żądając wydania gotówki i kosztowności. Gdy napadnięta się uparla żądaniom, opryszki splondrowali mieszkaniec, przy czym zrabowali około 100 zł gotówki, dwa zegarki (jeden złoty) oraz większą ilość bielizny i pościeli. Po dokonanym rabunku bandyci ulotnili się w ciemnościach nocy, upominając Reichównę, ażeby, nie chcąc narazić się na ich zemstę, nie powiadomiła policji o nocnej przygodzie.

Zamieszkała przy ul. Chełmińskiej wdowa Fisch, okradła jej własne córki Erna i Irmgard, lat 23 i 17, i wynajęszy taksówkę, odjechały w towarzystwie niejakiego Lichockiego w kierunku Bydgoszczy. Skłopotana matka, której odrodne córki skradły około 3.000 zł, bieliznę i garderobę, udała się na policję, żądając aresztowania zbiegów; równocześnie wniosła do sądu o ukaranie zbrodniczej trójki.

W urzędach pocztowych w Grudziądzu, Toruniu i Bydgoszczy niejaki Edward Nilka oraz Konrad Muzoff

podjęli przy pomocy falszowanych książeczek P. K. O. znaczne kwoty pieniężne. Sprawę oddano policji, która aresztowała obu sprawców. W czasie rewizji w mieszkaniu Nitki policja wykryła fałszywe pieczętki, stemple oraz blankiety, służące do falszowania dokumentów oraz dowodów osobistych. Nitka był w podobną aferę zawikłany w Poznaniu, poczem pojawił się w Grudziądzu, gdzie był akwizytorem „sanacyjnego” „Dnia Pomorskiego”. Oszustów oddawiono do dyspozycji prokuratury.

Podczas ostatniej powodzi Wisła załprowizowała na nizinie między Zakurzewem i Parskiem olbrzymie jezioro, które obecnie już opada. Prócz użyźniającego namułu, rzeka pozostawia na zalanych gruntach mnóstwo ryb, które wylągają właściciele swych gruntów. W tych dniach kilku chłopów z Zakurzewa spostrzegło w miłej wodzie olbrzymiego jesiotra, któremu odgradzili powrót do Wisły. Olbrzymią rybę, która ważyła dwa ctr., zakupił pewien handlarz z Warszawy. Podczas tarła jesiotry idą, jak wiadomo, w górę rzek celem złożenia ikra.

Poznańskie Towarzystwo Oratoryjne (dawn. Koło Śpiewackie Polskie) obchodził w dniu 3 maja 47 rocznicę swego istnienia. W związku z tem odbędzie się o godzinie 10 uroczysta msza św. w kościele Pana Jezusa przy ul. Żydowskiej. O godz. 19,30 uroczyste zebranie członków towarzystwa w sali p. Jareckiej przy ul. Masztalarskiej 8. Na program uroczystości wieczornej składają się: dekoracja jubilatów za 25-letnią czynność w towarzystwie, odczyt członka towarzystwa p. prof. Miętusa o Moniuszce i w. i. Na zakończenie zabawa taneczna. Wstęp bar-dzo niski. O liczny udział gości i sympatyków uprasza Wydział Główny.

Komunalna Kasa Miasta Poznania zaprowadziła dla wygody swej klienteli w dni powszednie za wyjątkiem soboty dyżury popołudniowe od 18 do 19 w kasie swej przy ul. Nowej 10 dla wpłat na rachunki czekowe i oszczędnościowe.

KRONIKA POLICYJNA

Ujęcie notorycznego zbiega. Funkcjonariusze wydziału śledczego w Poznaniu ujęli w tych dniach 28-letniego Karola Szubczyńskiego, który przed kilku tygodniami zbiegł na pl. Sapieżyńskim podczas transportu przez policjanta. Szubczyński wyzyskał moment nagłego za-słabnięcia policjanta i zbiegł, ukrywając się przez czas dłuższy. Z zawodu jest on szoferem - mechanikiem. Zbiega, który już ma kilka spraw kryminalnych na sumieniu, oddawiono do więzienia sądowego w Poznaniu. (k)

Żebrak — złodziejem. Wojciech Bartoszak popełnił, gdy się dało, pod pozorem uprawiania żebractwa, kradzież. Tak też było u mistrza rzeźnicznego Miklasiewicza. Widząc, że go nikt nie obserwuje, wylał przemocą drzwi i wszedłszy do warsztatu, zabrał wyroby mięsne. Za czyn ten, który sąd zakwalifikował jako ciężkie włamanie, powędrował Bartoszak na pół roku do więzienia. (z)

Ujęty krótko po kradzieży. W areszcie policyjnym osadzono niejakiego Stefana Ostrowskiego, z zawodu robotnika (Poznańska 40). Ostrowski jest posiadaczem o kradzież lejc, które odciał od pewnego zaprzęgu na Górnej Wildzie i kradzież teki skórzanej. Znalaziono przy nim jeszcze zegarek, co do którego są uzasadnione podejrzenia, że pochodzi również z kradzieży. (k)

Niewyjaśnione zaginięcie. Z mieszkania przy ul. Mickiewicza 31 wyszedł w dniu 25 bm. rano w zamiarze udania się do szkoły 19-letni Feliks Lutomski i dotychczas nie wrócił. Zaniepokojona zaginięciem Lutomskiego rodzina zwróciła się do władz policyjnych o wszczęcie poszukiwań. Zaginiony jest szatynem, wzrostu około 1,70 m, ubrany był w granatową odzież, płaszcz popielaty i czapkę uczniowską. (k)

Z Poznańskiego

Barcia. (Z Samopomocy Żeńskiej.) W dniu 22 bm. w salce parafjalnej odbyło się zebranie Towarzystwa Żeńskiej Samopomocy im. Henryka Sienkiewicza. Aktualny referat o Henryku Sienkiewiczzu wygłosiła p. Helena Klysowska.

(Z Tow. Powstańców i Wojaków.) Na ostatnim zebraniu, w niedzielę, referent oświatowy p. Feliks Plotka odczytał referat pod tytułem: „W 15 rocznicę zgonu Henryka Sienkiewicza”. Po referacie omówiono sprawę strzelania z broni małowalibrowej w dniu 3 maja, a po-za tem uchwalono brać udział w uroczystym pochodzie.

(Z chóru męskiego.) Chór męski „Jedność” urządził w niedzielę dnia 1-go maja w sali p. Kletkego przedstawienie amatorskie „Robert i Bertrand”, a następnie zabawę taneczna.

(Nowa organizacja kobieca.) Ostatnio zawiązało się tutaj Towarzystwo

Włoszianek Polskich. Prezeską została p. Malczewska z Młodocina, a sekretarką panna Winiecka z Barciniańskiej wsi. — Brak podobnej zawodowej organizacji kobiecej odczuwano już od dawna. (Es)

Oborniki. (Z Rady miejskiej.) Na ostatnim posiedzeniu Rady miejskiej postanowiono zamortyzować sumę 140.000 zł jako wydatki połączone z rozbudową reżni miejskiej. Następnie rozpatrzone sprawę poborów przyszłego burmistrza. W myśl propozycji Magistratu uchwalono przyznać pobory według grupy VIII pragm. urzęd. państw. z 15 proc. dodatkiem funk. W skład komisji dla rozpatrzenia nadesłanych ofert na posadę burmistrza weszli pp.: Leon Rosochowicz, Józef Grabowski, Franciszek Sojna, Kazimierz Smigielski i Stanisław Ulatowski.

(Z życia tow.) Ostatnio odbyło się w Strzelnicy walne zebranie Bractwa Kurkowego. Zebranie zagaliał prezes p. Leon Kabat. Na przewodniczącego walnego zebrania powołano p. Skrzetuskiego, na sekretarza p. Napartego. Sprawozdania z całorocznej pracy przyjęto, udzielając równocześnie ustępującemu zarządowi pokwitowania. Nowy zarząd na rok 1932 tworzą pp.: Leon Kabat — prezes, Stanisław Szalaty — wiceprezes, Józef Grossman — sekretarz, Tadeusz Mańkowski — zast. sekretarza, Władysław Muszyński — skarbnik, Narcyz Appolt — komendant, Hieronim Borowicz — zast. komendanta, Ludwik Panek i Ignacy Grósy — komisja rewizyjna. (kko)

Z Kaliskiego

Zagórów, pow. Konin. (Wybory burmistrza.) W dniu 26 kwietnia r. b. odbyło się posiedzenie rady miejskiej Zagórów. Zagaliał je burmistrz p. J. Fiwek, protokół odczytał p. Goering. Następnie przystąpiono do wyboru burmistrza; wybór odbył się tajnie. Wynik: p. B. Szumański 7 głosów, p. J. Fiwek 5 głosów, czyli p. Szumański został burmistrzem. Nowo obrany burmistrz jest narodowcem, a były burmistrz sanatorem.

Wstrząsający wypadek czy samobójstwo?

Bydgoszcz, 27 kwietnia. Miałem naszym wstrząsającym dzisiaj straszny wypadek. Jaki miał miejsce przy ul. Lipowej 10. Zamieszkała tamże żona kolejarza 42-letnia Gertruda Wočka z domu Rebusiak zdradzała już od dłuższego czasu stan anormalny, pochodzący rzekomo z przestraszenia. Wreszcie dzisiaj w godzinach porannych Wočkaowa wyskoczyła z okna 3 piętra na bruk. Przywołane pogotowie ratunkowe przewiozło dogorywającą ofiarę do szpitala powiatowego, gdzie o godz. 9 zmarła. Obecnie prowadzi się śledztwo, które ma wykazać, czy zachodzi tu nieszczęśliwy wypadek czy też samobójstwo. Zmarła osierociła troje dzieci. (S. N.)

Utonął w kanale

W kanale w pobliżu Muchocina w pow. międzychodzkiem utonął 84-letni mieszkaniec Międzyzochodu, Piotr Torzyński. Przechodził on ścieżką przy kanale. W pewnej chwili osunął się, wpadając ze stromego brzegu do wody, gdzie utonął z braku pomocy. Zwioki śp. Torzyńskiego wydobyto. (k)

KRATKI SĄDOWE

Zarzuty były słuszne

Sąd nie poraz pierwszy i ostatni zajmuje się gospodarką Letniska Pocztców

Najpierw był proces Kiszka contra Biegański. Obaj urzędnicy pocztowi P. Kiszka jest przy tem redaktorem odpowiedzialnym organu pocztowców „Naszej Poczty”, wychodzącej w Warszawie. Proces ten, ponawiany dwukrotnie, pozostał bez wyniku: bowiem świadkowie, mający świadczyć przeciw Biegańskiemu, odmówili zeznań, zastępując się tajemnicą urzędową... P. Kiszka umieścił wówczas na łamach „Naszej Poczty” artykuł p. n. „Gdzie szukać sprawiedliwości?” Po tem ukazał się drugi artykuł, omawiający skandaliczną gospodarkę w spółdzielni Letniska Pocztców (pisaliśmy o tem przy innej okazji — przyp. red.). Walne zebranie członków spółdzielni uczyniło głównie odpowiedzialnym za tę gospodarkę właśnie p. Biegańskiego, jednego z członków zarządu Letniska, i nie udzieliło mu w rezultacie absolutorium. Zarząd Letniska przefrymarczył zdaniem p. Kiszki 130 morgowe gospodarstwo w Mochach z wszelkimi budynkami gospodarczymi, inwentarzem i t. d., własność spółdzielni, sprzedając je za 12.000 (!) zł, poczem kupiono za 20.000 (!) gospodarstwo 4 (!) morgowe z kiepskim domem w Kwiecach.

Na łamach „Naszej Poczty” ukazał się znów artykuł, zapytujący, czy władze poczty zezwolą swym podwład-

nyim urzędnikom na złożenie odpow. zeznań w sprawie Moch i Kwiecie.

P. Biegański i tow. czując się obrażeni treścią artykułu, wytoczyli skargę p. Kiszce.

Proces odbył się właśnie w tych dniach. Oskarżony przeprowadził dowód prawdy na to, że grosz pocztowców został zaprzepaszczony przez gospodarke zarządu Letniska. Stwierdził to także przy badaniu ksiąg rewizor p. Soltysiak.

Zastępca oskarżyciela prywatnego adw. Gidyńca domagał się dla oskarżonego kary więzienia i nawiązki dla p. Biegańskiego w wysokości 3.000 zł. Sąd uwolnił oskarżonego od winy i kary. W motywach podano, że w Letnisku Pocztców istotnie były niedociągnięcia, że zmarnowano grosz, przeznaczony na urządzenie Letniska i że niema wątpliwości, iż istniały podstawy do wytworzenia zarządowi zarzutów. Sąd stwierdził dalej, że transakcje były chybione z gruntu i że w księgach panowały nieporządki. Dlatego też oskarżony mógł nabrać przekonania, że porządki nie były odpowiednio, a w przekonaniu tem jeszcze bardziej się utwierdził, skoro sprawą tą zajął się prokurator i rzecz jeszcze się toczy. (Przeciwko Spółdzielni Letniska toczy się osobna sprawa — red.)

(dob.)

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

DYREKTOR TEOFIL TRZCIŃSKI JAKO GOŚCIEM POLSKIEGO

Wkrótce będziemy mieli w Teatrze Polskim miłego gościa. Dyrektor teatru im. Słowackiego w Krakowie, Teofil Trzciniński, przybywa do Poznania, aby zainscenizować w Teatrze Polskim parę sztuk lżejszego repertuaru. I taki bowiem ma w swym repertuarze zapasie inscenizator „Egmonta”, „Ifigenji w Aulis” Eurypidesa i „Dziadów” (we własnym, zupełnie nowym układzie scenicznym). Między trzydziestu premierami, jakie przez ubiegający sezon w Krakowie zmontował, musiała znaleźć się oczywiście i lżejsza artyleria, bo tego wymaga teatralny plodoznan. Już u naszego tegorocznego jubilata Goethego mówi dyrektor teatru we wstępie do „Fausta”, że „kto przynosi wiele, każdemu coś przyniesie”. Dzisiaj jest to nakazem coraz bardziej natarczywym, gdy trzeba przyciągać do teatru publiczność, która ma tyle rozrywek do wyboru, a niezawsze przekłada najlepsze i najbardziej godne skonsumowania.

Tak i obok „Ifigenji”, „Dziadów”, „Wyzwolenia”, „Mindowego”, „Fortepianu”, „Egmonta”, „Cara Pawła” itd. itd., zapisał sobie dyr. Trzciniński w notatniku za rok ubiegły parę sztuk nie tak wielkiego kalibru, ale zasługujących na to, aby przez repertuarne opracowanie i dociągnięcie nadać im artystyczną wartość na teatrze. Tak jest i z krotkowilną angielską „Panna i hipopotam”, którą nam dyr. Trzciniński już niedługo zaprezentuje. Bawiać temi dniami w Poznaniu na prapremjerze sztuki Rostworowskiego „U mety”, wziął udział we wstępnych przygotowaniach i za parę dni zjeżdża do nas, aby pokierować próbami. Zeszłoroczną „Roxy” w inscenizacji dyr. Trzcinińskiego jest nam dobrze pamiętna swoim „przebojowym” sukcesem. Tem ciekawiej wyczekujemy na to, co obecnie wyciągnie ze swego dobrze wypełnionego portfela.

Wykłady o teatrze. Zarząd Powszechnych Wykładów im. Stefana Batorego w Wilnie urządza cykl wykładów o teatrze. Wykłady wygłoszą: prof. Limanowski p. t.: „Aktor w teatrze”, prof. Morelowski p. t.: „Plastyka w teatrze” (z przeżyciami), prof. Srebrny p. t.: „Styl w teatrze” (z przeżyciami) i prof. Dziwulski p. t.: „Muzyka w teatrze”.

W NAUKOWYM POZNANIU

Oddział Poznański Polskiego Towarzystwa Matematycznego odbędzie w czwartek, 28 kwietnia b. r., posiedzenie naukowe w Instytucie Matematycznym, Zamek, sala nr. 6. Na porządku obrad referat inż. dr. M. Kryzana p. t.: „O niektórych własnościach stanu fizycznego ziemi”.

W piątek, dnia 29 kwietnia o godz. 20 odbędzie się w Instytucie Psychologicznym Uniwersytetu (Wjazdowa 3, I p.) posiedzenie naukowe sekcji psychologii i fizjologii pracy, na którym p. Docent dr. Karol Stojanowski wygłosi odczyt p. t.: „Z zagadnień selekcyjnych”.

Polacy na kongresie francuskich filologów klasycznych. W Nimes, w południowej Francji odbył się kongres filologów i przyjaciół kultury klasycznej. Zorganizowało go Towarzystwo Filologów im. Wilhelma Bude, sławnego humanisty francuskiego z XVI wieku. W Towarzystwie grupują się nietylko filologowie francuscy, ale też przedstawiciele zaprzyjaźnionych z Francją narodów. M. in. należy doń grupa filologów polskich pod przewodnictwem prof. Tadeusza Zielińskiego. Na kongresie w Nimes, którego przewodnictwem honorowe objął b. prezydent Francji, p. G. Doumergue, wygłosił m. in. wykład prof. Zieliński n. t.: „Cechy charakterystyczne nauki rzymskiej w porównaniu z nauką Greków”. W kongresie brało udział około 600 osób, w tem kilku polskich filologów klasycznych. Po obradach uczestnicy odbyli kilka wycieczek po Francji południowej, zwiedzając zabytki kultury greckiej i rzymskiej. (kn)

POLONICA WŁOSKIE

Nasz złoty wiek i Włochy. Odczyt prof. Mavera p. t.: „Il secolo d'oro della cultura polacca e l'Italia” wygłoszony na inauguracji tow. włosko - polskiego w Rzymie dał plastyczny obraz naszej kultury 16-go wieku rzucony na tło silnego kontrastu z prymitywną jeszcze kulturą w. 15-go, która ogranicza się do Krakowa, do intensywnego życia państwowego i politycznego. Prelegent cytował ze współczesnych pisarzy zilustrował ten kontrast, określił bliżej rolę szlachty, jej ruchliwość, chłonność, ciekawość świata, ludzi i wiedzy, zatrzymał się dłużej nad znaczeniem Padwy w staropolskiej kulturze. Osobne ustępy poświęcił elementom włoskim w życiu i działalności wybitnych Polaków w 16-go i pobytowi Włochów w Polsce. Europeizacja a raczej italianizacja polskiej kultury wieku złotego, zbyt intensywna i gwałtowna a niedostatecznie w szerszej masie szlacheckiej przygotowana — nie mogła się długo utrzymać. Odczyt, pięknie wygłoszony wzbudził żywe zainteresowanie. Kontrast między 15-tym a 16-tym w. wydawał się niejednemu z obecnych Polaków zbyt silny a jednak był on zgodny z prawdą historyczną. (P.)

NASI KRAJOZNAWCY W GRODZISKU

Staraniem poznańskiego oddziału Polskiego Tow. Krajoznawczego, który rozwija coraz energiczniejszą działalność, odbyła się z kolei niedzielną wycieczka do Grodziska. Stare to, z 14 wieku już znane miasto, posiada piękne kościoły, jak O. O. Bernardynów oraz parafialny, odnowiony w r. 1930 staraniem proboszcza ks. Kruszki. Świątynia ta obfituje w cenne zabytki sztuki, które wycieczka szczegółowo obejrzała. Niemalże uroku dodają miasteczku piękne domy o szczytach barokowych w Rynku i w pobliżu plebanji. Nie zapomniano oczywiście o słynnych browarach grodziskich, które już w 15 wieku założyli koloniści czescy. Piwem swoim był Grodzisk słynny przez długi ciąg wieków, nie zdołano go bowiem nigdzie naśladować ani podrobić, gdyż sekret jego kryje się w składzie wody, zawierającej fosforany wapnia, sodu, potasu i magnezu oraz chlorek sodu. W kronice browarów grodziskich znajdują się ciekawe czasem wzmianki z dawnych czasów. Tak np. zapisano, że w wieku XVII dwaj burmistrzowie m. Poznania otrzymali jako osobną gratyfikację za swoje trudy po beczce piwa grodziskiego. Cech zaś kapeluszników we Wschowie uchwalili, że każdy brat cechowy, któryby ufarbował stary kapelusz za cenę niższą niż 12 groszy, da za karę beczkę piwa grodziskiego.

Wycieczka prowadzona przez sekretarza oddziału poznańskiego p. Fr. Jaśkowiaka, opuściła Grodzisk już o godz. 13. lecz w Stęszewie opuszczono pociąg i udano się pieszo do Mosiny, przebiegając spacerem, przy pięknej pogodzie, 12 km. wzdłuż jeziora Witobelskiego i Góreckiego. Wiadomo jak piękna jest tam okolica, to też przechadzka była wśród lasów sosnowych nader mile zakończyła wyprawę do Grodziska.

OCHRONA ZABYTKÓW

Architektura Kalwarii Zebrzydowskiej. Wyrazem wielkiej żarliwości religijnej w okresie kontrreformacji były liczne fundacje kościelne, m. in. liczne na ziemiach polskich kalwarje. Jedną z największych, która przyciemniła liczne naśladownictwa, jest Kalwaria Zebrzydowska. Początek jej datuje się z początkiem XVII wieku, a rozbudowa trwa przez całe stulecie, aż do pierwszych lat w. XVIII. Stopniowe powstawanie odbiło się na architekturze. Poszczególne zabytki architektoniczne noszą wyraźny charakter okresu w którym powstały, a takich okresów da się rozróżnić cztery, jak czterech było fundatorów. Trzech zebrzydowskich: Mikołaj — od roku 1600 do 1620, Jan — od r. 1620 — 1642, Michał — od 1642 do 1667 i Magdalena Czartoryska rozszerzali, uzupełniali i dobudowywali Kalwarię. W pracy pt. „Architektura Kalwarii Zebrzydowskiej”, odczytanej na ostatnim posiedzeniu Komisji Historji Sztuki, dr. Jerzy Szablowski zajął się scharakteryzowaniem każdego z tych czterech okresów. Na okres pierwszy, fundacji Mikołaja Zebrzydowskiego przypada budowa klasztoru i kościoła O. O. Bernardynów oraz kaplic, wyznaczających drogę Męki Pańskiej. Budynek klasztorny wraz z kościołem, zaopatrzoną na narożnikach w ryzolity o charakterze bastionów podobny jest pod względem konstrukcyjnym do 16-wiecznych zamków włoskich. Niektóre szczegóły architektoniczne i dekoracja wykazują znowu wpływy flamandzkie. Tłumaczy się to tem, że budowę te projektował i rozpoczął Włoch, Jan Marja Bernardini, a wykończył Flamand, Paweł Baudartha z Antwerpii. Ten ostatni wznosił również kaplicę Męki Pańskiej, a te pod względem konstrukcyjnym i dekoracyjnym wykazują czyste wpływy flamandzkie, a specjalnie wpływy wzorów Jana Vredemana de Vries. W drugim okresie powstało kilka mniejszych kaplic, kościół Grobu Matki Boskiej oraz został rozszerzony kościół O. O. Kamedułów na Bielanych pod Krakowem, fasada drugiego — fasada kościoła św. Piotra w Krakowie. W okresie trzecim rozszerzono znacznie budynek klasztorny, oraz wzniesiono kaplicę Matki Boskiej Cudownej. Architektura kaplicy wykazuje znamiona barokowej architektury rzymskiej, oraz wpływ Krakowa — szczególnie rozwiązanie kopuły, jak w krakowskim kościele św. Piotra. (oz)

OCHRONA PRZYRODY

Drzewa w Wilnie. Z Wilna piszą nam: Prasa tutejsza zwraca uwagę na niebezpieczeństwo, jakie grozi estetycznemu wyglądowi i zdrowotności miasta z powodu wycinania drzew. Na Pobludzie wyrabano około 30 dużych lip. W pięknym lesie miejskim na Zwierzynie wycina się corocznie kilkadziesiąt co ładniejszych okazów drzew, a i w tym roku zniszczono w ten sposób kilkanaście pięknych sosen. Miłośnicy przyrody słusznie burząją się na to, żądają opieki nad drzewami, które dodają piękna krajobrazowi i są ważnym czynnikiem higieny w mieście. (op)

Książki nadesłane

Jerzy Zawieyski: „Gdzie jesteś, przyjacielu!” Powieść. Warszawa, 1932. Nakł. księgarńi F. Hoessicka.
Dr Józef Wąsowicz: „Jak powstaje geograficzna mapa szkolna”. Lwów — Warszawa 1932. Książnica-Atlas.

JAK ŚLĄSK POMNAŻA KULTURĘ NAUKOWĄ

Żywa praca w Towarzystwie Przyjaciół i Nauk — „Silesiaca” — Dwie cenne biblioteki i ich złączenie — „Fontes” już w druku — Monografie śląskie — Pieśni ludowe — Śląski poeta i praca o nim.

Ruch naukowy na Śląsku Górnym rozwija się, jak wiadomo pod sztandarem badań regionalnych, jak to jest słuszne i zrozumiałe. Jest on niematy, towarzyszy mu zapał, oraz właściwa śląskiemu klimatowi moralnemu wytrwała, nieublagana praca. W najbliższym czasie ukaże się III Tom Roczników Śląskich, owoc pracy Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku. Jak wszędzie — tak i tu dał się kryzys finansowy nauce silnie we znaki. Tom wychodzi z dużym opóźnieniem i prawdopodobnie w trochę szczuplejszych rozmiarach niż w latach ubiegłych, mimo że zainteresowanie naukowe wzrosło w znacznym stopniu i gromadzi coraz liczniejsze zastępy pracowników na niwie naukowej. Przyczyniło się do zwiększenia zainteresowania naukowego również w dużej mierze uporządkowanie Biblioteki Sejmiku Śląskiego pod nowym kierownictwem dr Hartleba. Poważne zbiory, szczególnie wielka ilość tomów i dokumentów działu „Silesiaca” zachęca i umożliwia badania nad przeszłością dawniejszą i niedawną Śląska. Biblioteka zyska jeszcze na znaczeniu i wartości, skoro nareszcie dojdzie do sfuzjonowania zbiorów Towarzystwa Przyj. Nauk z Biblioteką Sejmową. Biblioteka T. P. N. na Śląsku zawiera bezcenne wprost skarby, niezupełnie jeszcze uporządkowane, a przedewszystkiem nie mające odpowiedniego pomieszczenia. Utrudnia to poważnie korzystanie z niej i oczywiście hamuje pracę naukową.

Inicjatywa rozmaitych prac naukowych spoczywa w rękach zarządu Tow. Przyj. Nauk na Śląsku, którego nieustrudzonym prezesem jest wybitny znawca przeszłości Śląska i pracownik na tej niwie, ks. kan. Szramek. Towarzystwo organizuje posiedzenia naukowe i rozwija żywą — jak na obecne czasy — działalność wydawniczą. W druku znajdują się obszernie „Fontes”, które redaguje ks. dr. Wojtas. „Fontes” zawierają będą obszernie materiały i źródła do historii Śląska. Pierwszy ich zeszyt zawierać będzie rewelacyjny wprost materiał źródłowy. Udało się mianowicie ks. kan. Szramkowi odnaleźć u ks. prał. Puchera ciekawą historję Jezuitów w Piekarach: „Historja Residentiae Societatis Jesu Piekarii”, około 250 stronnic, której manuskrypt znalazł ks. Szramek w Wrocławiu u ks. Hoffmanna. Druk tego zeszytu już jest na ukończeniu i spodziewać się należy jego wyjścia lada dzień.

Drugi zeszyt pieśni śląskich zostanie oddany w tych dniach księgarńom do sprzedaży. Bardzo przychylne przyjęcie, jakiegodoznał zeszyt pierwszy, pozwala przypuszczać, że i zeszyt drugi odpowie oczekiwaniom. W druku ukazał się I Tom Monografij T. P. N. „Powiat Świętochłowicki” z inicjatywy i pod redakcją starosty powiatu świętochłowickiego Szalińskiego. Solidna ta monografia odpowiada wszelkim wymaganiom naukowym, jest ujęta wszechstronnie i sumiennie. Rozpoczęto również druk tomu II, mianowicie Historji miasta Mikołowa, której autorem jest p. Konstanty Prus, znany badacz śląski. P. Prus posiada cenne i rzadkie wydawnictwa śląskie, a dużą ich część ofiarował Bibliotece Sejmiku Śląskiego, której jest współpracownikiem.

Towarzystwo Przyjaciół Nauk pragnie rozwinąć działalność wydawniczą w jak najszerszym zakresie, mając szereg ciekawych prac gotowych lub w przygotowaniu — niestety brak odpowiednich środków stoi temu na przeszkodzie. Tow. Przyj. Nauk utrzymuje ścisły kontakt z szeregiem instytucyj naukowych polskich i zagranicznych, szczególnie śląskich.

Nowy tom „Roczników”, który się ukaże z końcem kwietnia rb., drukowany na papierze luksusowym i ozdobiony mnóstwem ilustracyj, liczyć będzie przeszło 400 stronnic. Zawierać będzie wśród szeregu mniejszych prac i przyczynków bardzo obszerny życiorys ks. Kapicy, pióra ks. dr Szramka. Życiorys ten ukazał się już w osobnej oddzielnej i omówiony został na łamach Działu Kultury i Sztuki (nr 596 z dnia 29. 12 1931 r.). Były wizytator p. Wincenty Ogrodziński przygotował poważną pracę o poecie śląskim Jaroniu

(„Konrad Kędzierzawy”) Jarocin posłużył jako libretto do opery pod tym tytułem). Jaroni, poeta mało znany, chociaż wyróżnia się indywidualnością i kulturą, zasługuje na baczniejsze zainteresowanie, mimo stosunkowo niewielkiego dorobku literackiego. Praca p. Ogrodzińskiego zapowiada się ciekawie.

Dyrektor Muzeum Śląskiego, dr. Dobrowolski, ogłosi w Rocznikach pracę „O budowie kościoła drewnianego w XVIII wieku na Górnym Śląsku”. Nazwisko Dobrowolskiego jako historyka sztuki jest już szeroko znane dzięki rozmaitym rozprawom i pracom naukowym z tej dziedziny i zakresu muzealnictwa. Interesująco przedstawia się też rozprawa p. Sahanka „O lennie cieszyńskim” (czyli t. zw. „Komorze” cieszyńskiej). Cenną pozycją III tomu „Roczników” będzie również wyczerpująca „Bibliografia Geologiczna Górnego Śląska”, zestawiona przez p. Fleszarowa. Bogatą i dokładną dział recenzyj i kroniki uzupełni ten tom Roczników, który trzeba będzie omówić po wyjściu z druku.

Alfred Jesionowski,
Lubliniec, G. Śl.

Ostatni tom „Dziejów kultury polskiej”. Ukazał się w „Bibliotece historycznej”, wydawanej przez zasłużoną Krakowską Spółkę wydawniczą, trzeci i ostatni tom nowego wielkiego dzieła prof. Brücknera „Dzieje kultury polskiej” liczący blisko 800 stron. Objął tu autor czasy od samego schyłku XVII-go wieku do r. 1815 i dołączył zwięzły syntetyczny przegląd dziejów naszej kultury przedrozbiorowej p. t. „Tysiąclecie kultury polskiej”. W ten sposób dobiegła do końca ta pierwsza na wielką miarę zakrojona historia kultury polskiej. Recenzje, monograficzne prace uzupełniają wiele teraz i w przyszłości, rozbudują i pogłębiają niejedną rozdział, wypełniają oczywiste braki. Ale ramy ogólne zostaną, zostanie wiele ujęć kapitalnych, skrótów i rzutów świetnych, rysów zasadniczych kreślących życie staropolskie, umysłowe, religijne, obyczajowe. Tom ten uzupełnia wspaniały wprost, sto stron liczący indeks rzeczowy, spis osób i nazw oraz indeks językowy. Dzieło prof. Brücknera trzeba będzie poświęcić osobne uwagi. (P.)

Jutro

„SAMPANTER”, „PROSCHEN”,
„SATSCHIRKEN” I T. D.

przez

Dr. Adama Kleczkowskiego.

Pisma nadesłane

„Zaranie Śląskie”. Zesz. 1. Treść: J. Birkenmajer: „Niedziela Palmowa 1921 roku”. — P. Musiał: „Literatura śląsko - polska XVIII wieku”. — G. Morcinek: „Dawny nauczyciel śląski”. — J. Wantuła: „Starodawne rotty przyśiąg na Śląsku”. — J. Birkenmajer: „Meorum Prime Sodality”. — W. Górniewicz: „Szkolnictwo na Górnym Śląsku przed stu laty”. — Ks. A. Buzek: „Jeden z najdawniejszych dokumentów języka polskiego w Cieszynie”. — M. Gładysz: „O zbieraniu materiałów ludoznawczych”. — Materiały. — Recenzje. — Kronika. — Przegląd muzealny. — Adr. Red.: Cieszyn, ul. Stalmacha 14.

„Przegląd Pedagogiczny”. Nr. 14. Treść: Prof. Wl. Grabski: „Znaczenie wychowawcze w związku ze światowym kryzysem gospodarczym”. — M. Stecka: „Faszystowska reforma szkolna”. — W. Bandura: „Z kursu językowego-pedagogicznego w Monachjum”. — Ign. Kozielnicki: „Na marginesie przyszłej dyskusji”. — T. M.: „Z życia T. N. S. W.”. — Kronika. — W. S.: „Czasopisma pedagogiczne”. — Dziennik Urzędowy Ministerstwa W. R. i O. P. — Adr. Red. Warszawa, Bracka 18.

„Ruch Literacki”. Nr. 3. Treść: Z. Lempicki: „Goethe i prądy duchowe jego epoki”. — B. Gubrynowicz: „Kilka notatek o Goethem w Polsce”. — T. Zieliński: „Co zaudziemy Goethemu?”. — L. Kamykowski: „Do genezy „Myśli o pismach rólskich” Czartoryskiego”. — T. Terlecki: „Ze studiów nad Ryszardem Berwińskim”. — Słowacki w nowych wydaniach. — Polonika rosyjskie. — Notatki. — Kronika. — Adr. Red. Warszawa, Zgoda 12.

„Taternik”. Zesz. 1. Treść: R. Kardvs: „Sciana, której zapomnieć nie mogę”. — Z. Dąbrowski: „Uwagi o zachodniej ścianie Łomnicy”. — M. M. Periberzanka: „Pamiędyz boiskiem a egzotyka”. — Materiały do historii alpinizmu polskiego. — M. S. Kowalski i W. Birkenmajer: „Dział techniczny”. — K. Narkiewicz-Jodko: „Nottuno capriccioso”. — Skalne drogi. — Sprawy sekcji. — Notatki. — Z piśmiennictwa. — Adr. Red. Kraków, ul. A. Potockiego 8.

Ewolucja „Kwestji kaszubskiej”

według odczytu dr. Bożeny Stelmachowskiej, wygłoszonego w oddziale „Instytutu Bałtyckiego” w Gdyni

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Gdynia, w kwietniu.

Wydawnictwa i prelekcje „Instytutu Bałtyckiego” przyczyniły się bardzo do uporządkowania i pogłębienia poglądów między innymi również na t. zw. „kwestję kaszubską”.

Najstarszym zabytkiem piśmienniczym w języku kaszubskim jest śpiewnik kościelny, wydany w czasach reformacji przez Szymona Krolewskiego w r. 1586. Drugim kaszubskim zabytkiem językowym z tej epoki jest „Pasya, czyli historia o Męce, śmierci i pogrzebie Pana naszego Jezusa Christusa”, ułożona przez Michała Mostnika. Są to pierwsze okazy oryginalnej literatury kaszubskiej, dowodzącej, że północne Pomorze jeszcze przed wiekami miało swoją kulturę. Wiek XVI i XVII nie przynoszą niczego więcej w tym zakresie, dopiero w wieku XIX zapoczątkowuje się ruch naukowy, który, równoległe z ruchem społecznym i politycznym, powoduje dojrzewanie „kwestji kaszubskiej”, to znaczy zrzućenie jarzma pruskiego i powrót Kaszub do Polski.

Pierwsze, większe zainteresowanie językiem kaszubskim spowodował pastor gdański Mrongowiusz (kaszub — Mrąga), który wydał w roku 1823 „Słownik Niemiecko-Polski”. W słowniku tym uczyony leksykograf umieścił szereg wyrazów kaszubskich, którymi zainteresowali się później sławiści rosyjscy, Rumiancew i Sziszkow i wysłali na Kaszuby, w celach badawczych, lingwistę rosyjskiego P. J. Prejsa. Dowiedział on wówczas, że język kaszubski jest gałęzią języka Lechitów. Zapatrywania współczesnych nam sławistów polskich idą po linii badań i stwierdzeń prof. Nitscha z Krakowa, którego główna teza wyraża się w tem, że język kaszubski jest pozostałością języka zaginionych Słowian pomorskich i zaliczyć go należy do lechickiej grupy języków zachodnio-słowiańskich, narówni z językiem polskim.

Ojcem pierwszego silniejszego odruchu zachowania regionalnych właściwości Kaszub był lekarz Florjan Ceynowa. Zrażony niepowodzeniem powstań polskich urągał w pismach swoich na szlachtę polską i duchowieństwo i, nawiązawszy żywe stosunki z uczonymi rosyjskimi, propagował separatyzm Kaszub, oraz szerzył ideje

rosyjskiego panslawizmu. Osobowość Ceynowy, chociaż badana wielokrotnie, nie jest zupełnie wyświetlona. W każdym razie Ceynowa był tym, który obudził Kaszubów z wiekowego odrętwienia i zaczął wpajać w nich samopoczucie szczepowe. Za następcę Ceynowy, w sensie budziela Kaszubów, uważać należy poetę Derdowskiego.

Společną pracę wśród Kaszubów prowadził szereg działaczy. Równocześnie pod wpływem fali germanizacyjnej, w szczególności „walki kulturalnej”, budzi się wśród Kaszubów poczucie narodowe i świadomość łączności z Polakami z innych dzielnic. Okręgi kaszubskie wybierają do reichstagu polskich posłów. W roku 1912 na 13 mandatów zachodnio-pruskich wyszło trzech posłów polskich z okręgów kaszubskich. Nawet w okręgu człuchowsko-złotowskim, nienależącym dzisiaj do Polski, mniejszość polska stworzyła poważną siłę.

Budzenie się świadomości narodowej wśród Kaszubów jest w dużej mierze zasługą ruchu młodokaszubskiego, zesrodkowującego się w czasopiśmie „Gryf”. Wraz z idealami narodowymi i społecznymi „Gryf” pielęgnuje nową literaturę kaszubską, poświęcając dużo miejsca utworom Majkowskiego, Karnowskiego, Sędzińskiego i innych. Do rozszerzenia znajomości etnografii Kaszub przyczynił się bardzo „Verein für kaschubische Volkskunde”, powołany do życia przez F. Lorenza i Izidora Gulgowskiego.

Dziejowa sprawiedliwość spowodowała połączenie Kaszub z resztą ziem polskich. Wskrzyszony niedawno „Gryf” pielęgnuje nadal regionalne właściwości kultury kaszubskiej, ale przedewszystkiem staje w obronie Pomorza.

Kaszubi trwaniem swoim u ujścia Wisły nad Bałtykiem uratowali dla Polski dostęp do morza. Kwestja kaszubska jako taka dzisiaj już nie istnieje, bo nie ma Kaszub, którzyby nie uważał się za Polaka. Odrębności szczepowe Kaszubów są cennymi zabytkami, które winne być nadal badane i pielęgnowane.

Fob.

Fragment obrad X. poznańskiego sejmiku wojewódzkiego. Przy otwarciu przewodniczył najstarszy wiekiem członek sejmiku p. Wiktor Szulczewski.

Z procesu Gorgonowej we Lwowie

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

L w ó w, 26 kwietnia.

Toczący się tutaj od wczoraj proces Rity Gorgonowej, oskarżonej o zamordowanie 17-letniej Elżbiety Zarembianki, córki architekta Zaremby, z którym oskarżona żyła już od kilku lat w bliskich stosunkach i nawet ma z nim nieślubną córkę — stanowi sensację dnia, wobec której wszystko schodzi na plan dalszy. Rozprawa toczy się przed sądem przysięgłych, a zawezwano na nią ogółem 28 świadków — w tem najważniejsi dwaj Zarembowie, ojciec i syn — oraz czterech rzeczoznawców. Przewodniczy jej sędzia Antoniewicz, oskarża zaś prokurator Laniewski, a w obronie oskarżonej staje adwokat dr. Axer. Na sali sądowej ustawiono łóżko metalowe z

pościelą, na którym została zamordowana Elżbieta Zarembianka. Mimo, że wstęp na salę można uzyskać tylko za specjalnym zezwoleniem, audytorjum jest stale zapełnione po brzegi i to przeważnie paniami z tzw. lepszych sfer.

To ogólnie sprawy jest czytelnikom znane już z dawniejszych sprawozdań, odśladania się tu przed nami straszna otchłań zgnilizny moralnej, która ostatecznie doprowadziła do tej ponurej tragedji.

Jeszcze tej samej nocy z 30 na 31 grudnia, gdy zbrodnia została dokonana w willi arch. Zaremby w Brzuchowicach pod Lwowem, gdzie z okazji świąt Bożego Narodzenia, wówczas przebywano, padło podejrzenie na Gor-

gonową, a dnia następnego nastąpiło już jej aresztowanie. I podejrzenie to, mimo że ona stanowczo je odpiera, istnieje nadal do tej pory, poparte przez szereg nader poważnych poszlak, na których opiera się obszerny akt oskarżenia. Czy wystarczy one do rozwiązania tej ponurej zagadki, to się już wkrótce pokaże. Wyrok zapadnie prawdopodobnie pod koniec tygodnia.

Oskarżenie wychodzi z tego założenia, że oskarżona Gorgonowa miała powód do nienawidzenia Elżbiety Zarembianki, gdyż ta po powrocie ze Szwajcarii dokąd była przez ojca wysłana dla dokończenia edukacji, przeciwstawiła się jego dalszemu pozyci z Gorgonową i ostatecznie wymogła na nim, że miało nastąpić rozstanie. Z początkiem stycznia Zarembowie mieli się przenieść z Brzuchowic do Lwowa, a Gorgonowa już nie miała iść z nimi, tylko była mowa o jakimś zalatwieniu pieniężnym.

Odtąd już według aktu oskarżenia wypadki miały się potoczyć w tej kolejności: Krytycznej nocy 14-letni Stanisław Zaremba, który spał w pokoju jadalnym, został przebudzony skowyczeniem psa w ogrodzie, wstał więc i zajrzał przez szklane drzwi do holu, obok którego w dalszym pokoju sypiała jego siostra Elżbieta. Wtem zauważył jakąś postać, starając się najpierw ukryć się za choinką będącą w holu, która potem spieszenie udała się stamtąd na werandę. Stanisław Zaremba pierwszy też dokonał straszniejszego odkrycia, że siostra jego została zamordowana, i krzykiem swoim zaalarmował śpiącego w jednym z dalszych pokoi ojca oraz cały dom.

Elżbieta Zarembianka już nie żyła, co stwierdził przywołany wkrótce z sąsiedztwa lekarz, a przyczyną śmierci były ciosy, zadane jej w głowę jakimś ciężkim narzędziem. Wkrótce niemniej znalazła się na miejscu zbrodni policja śledcza i rozpoczęła swoje badania. Nie stwierdziła przedewszystkiem żadnych śladów włamania się do wili z zewnątrz, co zgóry nasuwało podejrzenie, że zbrodnia została popełniona przez kogoś z domowników. Na śniegu przed domem znaleziono ślady stóp kobiecych obutych w pantofle bez obcasów, które prowadziły raz do basenu z wodą, w którym też następnie znaleziono żelazny dżagan do łupania drzewa — narzędzie zbrodni — a powtórnie do piwnicy domu, gdzie znaleziono niedopraną ze śladami krwi chustę do nosa, własność Gorgonowej. Te same ślady stóp prowadziły potem jeszcze do tylnej werandy, z której wchodziło się do pokoju sypialnego Gorgonowej. Oskarżenie wywodzi, że Gorgonowa po dokonaniu zbrodni, mając odciętą przez Stasia Zarembe drogę wewnątrz domu do swego pokoju, wracała tą drogą, a żeby zaś móc otworzyć szklane drzwi tylnej werandy zamykane wewnątrz, musiała wybić jedną z szyb, przyczem zraniała sobie rękę.

Dalszemi poszlakami przeciwko Gorgonowej są ustalone fakty. Zaginęła mianowicie bez śladu jej koszula nocna koloru niebieskiego, w której ją poprzednio widziano, a którą jak wywodzi akt oskarżenia — miała jeszcze w ciągu nocy spalić u siebie w piecu, obok którego rano stwierdzono ślady rozlanej nafty. Na futrze jej zaś — po którym poznawał ją rzekomo Staś Zaremba, gdy uchodziła z holu na werandę — odkryto ślady krwi, co do których Gorgonowa utrzymywała i utrzymuje jeszcze teraz na rozprawie, że to krew jej własna ze zranionej dnia poprzedniego ręki. Nie wie ona tymczasem jeszcze tego, co ustaliła analiza krwi zamordowanej, jej własnej oraz znalezionych śladów na futrze. Krew tych dwóch kobiet zalicza się bowiem do grup kalkiem odrębnych, a ślady na futrze wskazują raczej na grupę zamordowanej...

Oskarżona na wczorajszej rozprawie zeznawała z wielką przytomnością umysłu. Odpiera ona stanowczo wszelkie posądzenia i stara się na każdą zaczepkę znaleźć odpowiednie wyjaśnienie. Będąc obecnie znowu w stanie odmiennym, co się wykazało już po jakimś czasie przebywania we więzieniu, Gorgonowa odpowiada przed sądem nie z ławy oskarżonych, lecz siedząc na wygodnym krześle. Jako ojca oczekiwanego dziecka wymienia ona znowu arch. Zarembe, atoli zeznaje także, iż w czasie pozycia z nim utrzymywała również stosunki inne. Pod tym względem jednak nie mieli oni sobie rzekomo nic do wyrzucania, bo i arch. Zaremba miał swoje stosunki.

Ona tymczasem ma swego prawowitego męża, który żyje gdzieś w A-

meryce — on zaś żonę, która znajduje się w jednym z zakładów psychiatrycznych w kraju.

Wogóle rzecz ta obfituje w cały szereg momentów silnych, godnych pióra dramatopisarza.

K. A.

Podwieczorek Kat. Tow. Ochrony Kobiet

Podwieczorek Katolickiego Towarzystwa Ochrony Kobiet dnia 2 maja na sali Amarantowej zapowiada się bardzo interesująco. Najlepsze siły z kół naszych artystów i artystek obiecały nam łaskawie swój współudział. Część muzyczną wykonają p. Wanda Dobroczyńska, śpiewaczka operowa, p. prof. Heising i p. Janina Thomasówna, a p. Cieszkowska, artystka Teatru Nowego uzupełni program poważną a świetną deklamacją. Przygotowując więc dla naszych gości prawdziwą ucztę artystyczną, zwracamy uwagę, że czeka ich również doskonała kawa i herbata z prawdziwą wiejską śmietanką i wiejskim chlebem, bufet słodki i mięsny, wybory a tani, i miłe grono znajomych Niechaj to wszystko zachęci jak największą ilość do przyścia na podwieczorek, a z pewnością nie pożałują tego. Zarząd.

Lwica na balu

Sala balowa była widownią straszliwej sceny. Działo się to ostatnio w Cannes w pięknej, modnej restauracji, gdzie urzędowo uroczysty wieczór taneczny. Publiczności, jak zwykle w takich razach, było moc, tymwięcej, że wieczór urządzono pod hasłem „abesyńskiej zabawy ludowej”. Dla udekorowania sali ustawiono na środku klatkę z parą lwów, pilnowanych przez murzyna pogromcę. Zwierzęta zachowywały się nadszpejowanie spokojnie mimo hałaśliwej muzyki jazzbandowej. Niestety, jedna z dam wpadła na nieszczęśliwy pomysł, i zbliżywszy się w przerwie do klatki poczęła drażnić zwierzęta. W następstwie tego lwica przeskoczyła klatkę i rzuciła się na stół otoczony gośćmi, a znajdujący się w pobliżu klatki Między publicznością powstała panika. Wiele kobiet zemdlało, inne rzuciły się w ucieczkę ku drzwiom, podczas gry panowie, zapomniawszy o rycerskości powchodzili pod stoły szukając tam schronienia. Jedyną osobą na sali, która zatrzymała równowagę umysłu, była lady Asquith, która za swej bytności w Afryce brała udział w polowaniach na lwy. Aczkolwiek znajdowała się w bliskim sąsiedztwie lwicy, zapanowała nad nerwami i rozkazała orkiestrze zagrać walca. Sama zaś pobiegła na galerję i skierowała światło reflektora w oczy lwicy, która oślepią blaskiem pozwoliła się bez wszystkiego ująć pogromcy. Nie trudno się domyślić, że zgromadzona publiczność zgotowała odważnej kobiecie niebywałą owację, bo gdyby nie jej przytomność umysłu, nie byłoby się obyło bez krwawych ofiar. (al)

Z RÓŻNYCH STRON POLSKI

Z statystyki szkolnej na Górnym Śląsku

Zapisy do szkół polskich na Górnym Śląsku przedstawiają się pod względem wyników imponująco:

W obwodzie Katowice 3 do szkół polskich zapisano 94 proc. dzieci; w obwodzie Katowice 4 — 92,5 proc. dzieci; w obwodzie Świętochłowice I — 91 proc. dzieci; w obwodzie Świętochłowice 2 — 90 proc. dzieci; w obwodzie całego powiatu Świętochłowice — 90 proc. dzieci; w obwodzie Katowice miasto — 83 proc.

Cyfrę tę świadczą wymownie o polskości Górnego Śląska.

Specjalna szkoła dla trudnych do prowadzenia dziewcząt w Warszawie

Szkolnictwu powszechnemu stolicy przybędzie z nowym rokiem szkolnym nowa placówka, będzie nią specjalna szkoła dla dziewcząt trudnych do prowadzenia, połączona z internatem.

Tego rodzaju szkoły, nieliczne w naszym kraju, istnieją w Warszawie dwie, ale przeznaczone są wyłącznie dla chłopców.

Praktyka wykazuje, że dzieci takie muszą być nietylko odseparowane od reszty szkoły, ale i izolowane od domów rodzicielskich, które najczęściej w takich wypadkach są głównymi rozsądnymi zła. Koniecznym więc jest umieszczenie tych dzieci w internatach, będących integralną częścią owych szkół specjalnych.

Brak odpowiedniego na ten cel lokalu w Warszawie, stał dotychczas na przeszkodzie powołania do życia tej nieodzownej placówki.

Gdy jednak wobec zastraszających wypadków ostatnich miesięcy nie można już było dłużej tolerować tego stanu. — Komisja Powszechnego Nauczania Rady Szkolnej za zgodą magistratu uchwalila przeznaczyć na szkołę specjalną dla dziewcząt i internat jeden z lokali, który z nowym rokiem szkolnym wynajętym ma być na cele szkolne Internat prowadzić będzie Rada Szkolna.

Nowa ta placówka wychowawcza o typie siedmioklasowej szkoły powszechnej przewidywana jest na 250 dziewcząt.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Nieco statystyki, dotyczące rzemiosła poznańskiego

Poznańska Izba Rzemieślnicza dwukrotnie w ciągu 13-tu lat powojennych, przeprowadziła spis samoistnych warsztatów rzemieślniczych; ostatnio stan liczebny rzemieślników zbadano pod koniec ubiegłego roku i ogłoszono w tych dniach. Poszczególne grupy zawodowe zastąpione są według swej liczebności w następującym porządku: 1) grupa skórzana — 4.707 samoistnych warsztatów, 2) spożywcza — 2.641, 3) metalowa — 2.378, 4) drzewna — 2.235, 5) włókiennicza — 1.621, 6) budowlana — 987, 7) usług osobistych — 671.

Odnosnie do liczebności samoistnych warsztatów poszczególnych zawodów rzemieślniczych, to 10 najliczniejszych zawodów, które się wybijają liczebno znacznie ponad inne zawody, są: szewstwo, kowalstwo, krawiectwo, rzeźnictwo, piekarstwo, stolarstwo, kłodziejstwo, fryzjerstwo, ślusarstwo i murarstwo. Na 52 zawody rzemieślnicze, wykonywane w okręgu poznańskiej Izby Rzemieślniczej tych 10 zawodów stanowi 86 proc. samoistnych rzemieślników. Najliczniejszy zawód w Poznaniu, szewstwo, stanowi 28 proc. samoistnych rzemieślników.

Jeżeli teraz porównamy rezultaty ostatniego spisu, datującego z r. 1925, a wykazującego 14.088 samoistnych warsztatów, — z wynikami z r. 1931, mianowicie z liczbą 15.240 warsztatów, to stwierdzimy wzrost liczby warsztatów o 8,17 proc. w przeciągu 6 lat.

Z liczb przytoczonych w sprawozdaniu Izby Rzemieślniczej wynika, że w Poznaniu istnieje nadmiar uczniów tylko w zawodzie fryzjerskim. Pozostałe zawody utrzymują się na mniej więcej stałym poziomie, za wyjątkiem zawodów szewskiego, siodlarskiego i krawieckiego, które kurczą się i — jak smutnie Izba się wyraża — stopniowo zamierają. Liczba uczniów rzemieślniczych, uczęszczających do publicznych szkół dokształcających wyniosła w r. 1931 — 11.327.

Udział rzemiosła poznańskiego w spółdzielniach oszczędnościowo - pożyczkowych jest dosyć znaczny. W 115 spółdzielniach kredytowych, objętych Związkiem Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych, na 82.048 członków było 9.660 rzemieślników, tak, że odsetek rzemieślników wynosił 11,8 proc., natomiast przemysł był zastąpiony w 87 proc. Jeżeli porównamy liczbę samoistnych warsztatów rzemieślniczych (15.240) z cyfrą rzemieślników będących członkami spółdzielni kredytowych (9.660), to widzimy, że 63,6 proc. samoistnych rzemieślników należy do spółdzielni kredytowych.

Przy ustalaniu wartości produkcji rzemieślniczej napotyka się na znaczne trudności, albowiem niektóre rzemiosła (jak np. fryzjerstwo) nie wytwarzają dóbr stricto sensu, inne znów (jak np. zegarmistrzostwo) ograniczają się do prac reparacyjnych, inne wreszcie (jak np. krawiectwo) produkują z surowca dostarczonego przez nabywcę. Z temi wszystkimi wyjątkami, Izba Rzemieślnicza w Poznaniu oblicza wartość produkcji rzemieślniczej w ewoim okręgu, w r. 1931, na 70.925.000 złotych.

W porównaniu z powyższą cyfrą suma kredytów „rzemieślniczych” w bankach państwowych (630.000 zł) okazuje się zbyt niską, wynosi bowiem niespełna 1 procent wartości produkcji.

PRZED TARGAMI POZNAŃSKIMI

(t) Rewja mód na Międzynarodowych Targach w Poznaniu. Międzynarodowe Targi w Poznaniu gotują tego roku tak wystawcom jak i szerokim sferom widzającym Targi niespodziankę nielada. Dyrekcja Targów chce uzupełnić tegoroczny dział wystawowy konfekcji i galanterji damskiej, męskiej i dziecięcej, szeregiem praktycznych pokazów pod hasłem: rewja mód — dla wszystkich! Owa popularna „rewja mód” umożliwi zatem firmom pokazanie si ę na Targach — pozatem będzie przystępna bezpłatnie dla wszystkich tych, którzy choćby na godzinę zwidzą Targi i zarazem zapewnią sobie bezpłatny wstęp i miejsce na rewję i na dancing, który od godz. 5 do 7 przeplatany będzie pokazami. W rewji wezmą udział najpoważniejsi wystawcy na samych Targach, a pozatem znane i cenione firmy lokalne,

Masło czy margaryna?

Ostatnio odbyły się w ministerstwie rolnictwa narady przedstawicieli rolnictwa oraz przemysłu chemicznego w sprawie obecnego stanu rzeczy na rynku tłuszczowym i olejarskim. Chodziło tam o zrealizowanie postulatów rolniczych w dziedzinie stworzenia preferencji dla rodzimych surowców tłuszczowych i oleistych oraz wyrabianych z nich półproduktów i produktów. Dla naszego rolnictwa jest to sprawa bardzo ważna.

W ostatnich kilku latach obszar celnego Rzeczypospolitej stał się terenem ekspansji międzynarodowego koncernu margarynowego, kontrolującego w całej prawie Europie wytwórczość olejów, margaryny i innych sztucznych tłuszczów jadalnych. Aktywność tego koncernu znalazła u nas swój wyraz w powstaniu fabryk margaryny, położonych głównie na terytorjum w. miasta Gdańska, kartelu rafinerji olejów jadalnych z siedzibą w Warszawie, wreszcie dwóch wielkich olejarni w Gdyni, z których jedna już została uruchomiona, druga zaś jest w trakcie budowy. Wobec tego, że Polska do niedawna sprowadzała poważne ilości olejów i tłuszczów roślinnych, powstanie tego przemysłu u nas o tyle jest korzystne, że teraz będziemy sprowadzać zamiast wyrobów gotowych surowce lub półsurowce egzotyczne, które będą u nas przerabiane.

O ile chodzi o artykuły, używane wyłącznie do celów przemysłowych, wszystko jest w porządku, ponieważ oleje i tłuszcze roślinne, wytłoczone z egzotycznych surowców, w wyjątkowych wypadkach dają się zastąpić produktami z krajowych nasion oleistych.

Natomiast powstaje poważne niebezpieczeństwo dla wytwórczości krajowych tłuszczów i olejów jadalnych z chwilą, gdy egzotyczne oleje i tłuszcze roślinne pójdą w poważniejszych ilo-

ściach na wyrób margaryny. Wiadomo bowiem, że margaryna zasadniczo jest artykułem tańszym niż masło i w tych krajach, gdzie spożycie margaryny jest rozpowszechnione, konsumpcja masła jest stosunkowo niska. W tej chwili stonki na rynku krajowych tłuszczów jadalnych są takie, że wskutek spadku ceny tych artykułów trudno myśleć o poważniejszym wzroście spożycia margaryny. Ale gdy ceny masła zaczną się poprawiać, wytwórczość i spożycie margaryny może łatwo urosnąć i stać się czynnikiem wpływającym hamująco na tak dla rolnictwa pożądaną wyższą cenę masła. Dlatego też zadaniem państwowej polityki gospodarczej jest nie dopuścić do wzrostu przemysłu i spożycia margaryny na rynku krajowym. Tembardziej, że wytwórczość jej znajduje się głównie na terenie wrogiego nam w. m. Gdańska.

Sprawami, związanymi z powstaniem i działalnością olejarni w Gdyni, oraz sprawą przemysłu margarynowego szczególnie interesuje się poseł Wiślicki z B. B. Takim samym przedmiotem jego zainteresowania jest słynna huszczarnia ryżu w Gdyni, z której nasze rolnictwo i młynarstwo jest mocno niezadowolone. Widocznie p. Wiślicki uważa się za specjalnie powołanego do pracy nad rozwojem przemysłu na polskim wybrzeżu morskim i znajduje w tem poparcie sfer rządowych. Niestety, nowe przedsiębiorstwa zagraniczne nad Bałtykiem, które im on się opiekuje, budzą poważne wątpliwości co do ich wartości gospodarczej i politycznej dla gospodarstwa narodowego Polski. Dlatego też polska opinja publiczna winna żywiej zainteresować się placówkami gospodarczymi, powstającym nad naszym morzem, szczególnie zwrócić baczną uwagę na usadowienie się nad niem placówek międzynarodowego koncernu olejarsko - margarynowego.

KRONIKA GOSPODARCZA

Giełda Zbożowo-Towarowa w Poznaniu

Ogólne zgromadzenie członków

W dniu 27 kwietnia br. odbyło się roczne ogólne zgromadzenie członków Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu. Przewodniczył zebraniu prezes Giełdy, p. O. Marchlewski, który na wstępie wygłosił obszerny referat o sytuacji w handlu zbożowym w roku 1931, charakteryzując w swoim przemówieniu najważniejsze wydarzenia życia gospodarczego.

Następnie udzielił przewodniczący głosu dyr. Giełdy, adw. p. K. Lyskowskiemu, który w imieniu rady giełdowej złożył sprawozdanie roczne, obejmujące całokształt działalności rady giełdowej, sądu rozjemczego, komisji rzeczoznawców, komisji notowań, komisji dyscyplinarnej, maklerów przysięgłych i biura giełdowego. Reasumując swój referat, stwierdził mowca pod koniec swego sprawozdania, że rozwój Giełdy w ubiegłym roku był korzystny, dzięki bowiem zwolnieniu transakcji giełdowych od podatku obrotowego, wzrosła znacznie ilość członków Giełdy jak i obroty giełdowe, które osiągnęły okazałą ilość w wysokości 361.295 tonn w łącznej wartości 82.662.000 zł., gdy tymczasem w roku 1930 obrót wynosił jedynie 51.000 tonn w wartości 9.240.000 zł. Również powiększyły się agendy sądu rozjemczego, który załatwił w roku 1931 — 7.730 spraw spornych.

Praca władz giełdowych, a w szczególności rady giełdowej szła w kierunku dalszej reorganizacji i rozbudowy Giełdy, uchwalono bowiem między innymi nowe warunki handlowe, które zgrupowały w jednolitą całość poszczególne uzanse giełdowe. Dalej opracowano regulamin dla maklerów przysięgłych, w którym unormowano prawa i obowiązki maklerów, formę zawierania transakcji giełdowych, sposób dokonania publicznej sprzedaży i zakupu itp.

Wskutek inicjatywy ministerstwa przemysłu i handlu zajmowała się Giełda kilkakrotnie sprawą handlu terminowego z tym rezultatem, że w zasadzie wypowiedziała się za handlem terminowym, uważając jednakże, że wprowadzenie go w chwili obecnego kryzysu wywarłoby ujemny wpływ na życie gospodarcze. Z tych to względów powzięto rezolucję, że sprawa clearingu terminowego w Polsce jest narażone jeszcze nieaktualną i że przystąpić można do ponownego rozpatrzenia tej kwestji dopiero po zlikwidowaniu przesilenia gospodarczego.

W roku sprawozdawczym powołano do życia jako naczelna organizacja wszystkich giełd Związek Giełd Zbożowo - Towarowych w Warszawie, do rady którego weszli prezes i dyrektor giełdy poznańskiej,

Następnie odczytał przewodniczący komisji rewizyjnej p. K. Grabowski protokół rewizyjny oraz przedstawił bilans Giełdy, który wykazuje w ubiegłym roku dochód w wysokości 20.325 zł.

Sprawozdanie dyrektora Giełdy jak i przewodniczącego komisji rewizyjnej przyjęło ogólne zgromadzenie jednomyślnie do zatwierdzającej wiadomości.

W uzupełniających wyborach do rady giełdowej otrzymali przez akklamację mandat radców giełdowych pp.: Al. Grandkowski, J. Henkel, O. Marchlewski, Fr. Nowakowski, R. Sternicki, J. Vogel, J. Wachowiak, a jako zastępcy członków rady wybrani zostali pp.: J. Błażejowski, M. Gross, Fr. Hey, Cz. Lisiewski, Z. Pelec, St. Prymka, Mjr. Schwarz.

Do komisji rozjemczej weszli z wyboru pp.: J. Błażejowski, St. Budzyński, L. Chudziński, E. Godurkiewicz, K. Górski, K. Grabowski, Al. Grandkowski, W. Gromadziński, M. Gross, J. Henkel, Fr. Hey, St. Horn, St. Kisielewski, St. Kowalski, M. Lampe, J. Leszczyński, Cz. Lisiewski, Fr. Łański, M. Maciejewski, O. Marchlewski, L. Maschler, W. Mikołajczak, Fr. Nowakowski, St. Otworowski, A. Plewczynski, St. Prymka, St. Różański, T. Siuchniński, L. Sokolowski, Zdz. Sulc, A. Szyfter, L. Szymański, J. Vogel, J. Wachowiak, M. Weigt, W. Zmorski.

W końcu powołano do komisji rewizyjnej pp.: J. Błażejowski, K. Grabowski, M. Lampego, St. Otworowski, L. Sokolowski, a jako zastępców pp.: F. Podlaskiego, T. Siuchnińskiego i D. Vogla.

PODATKI I OPŁATY

(p) Podatek dochodowy od bezpłatnych mieszkań urzędników komunalnych. Ministerstwo skarbu wyjaśniło, że w wypadkach, gdy urzędnik komunalny otrzymuje w zamian dodatku mieszkaniowego mieszkanie w naturze, dla obliczenia wysokości potrąceń z tytułu podatku dochodowego od uposażeń, miarodajną jest wysokość dodatku mieszkaniowego, jaki przypadłby do wypłaty urzędnikowi.

Z KRAJU

(k) Konferencja w Izbie Skarbowej. W dniu 19. b. m. odbyła się w Izbie Skarbowej pod przewodnictwem p. prezesa Świątalskiego konferencja z przedstawicielami okręgowego Towarzystwa Właścicieli domów i nieruchomości na województwo poznańskie w sprawie odpisów na amortyzację budynków przy ustalaniu dochodu do wymiaru podatku dochodowego. W konferencji powyższej wzięli udział z ramienia min. skarbu p. radca min. Urban i inspektor ministerjalny p. Lipiński, z ramienia Towarzystwa zaś pp. inż. Godlewski, dyr. Słomiński i członek Zarządu p. Mikołajewski.

Wbrew zasadzie samorządu

Piszą nam z Witkowa, co następuje:

Coraz częściej się zdarza w ostatnich latach, że województwo nie zatwierdza burmistrzów i tawników wybieranych przez rady miejskie przy czem przeważnie nawet nie podaje się powodów takiego postępowania. Tak też i tutaj.

Po tragicznym wypadku, którego ofiarą padli śp. burmistrz Scholl i Szamotoł i burmistrz Neumann z Witkowa, przystąpiła rada miejska w Witkowie do wyboru nowego burmistrza. Jednogłośnie wybrano długoletniego sekretarza, pracującego do dzisiaj w jednym ze starostw wielkopolskich. — Wyboru tego jednak województwo nie zatwierdziło. Ponowny wybór, i to dokonany po raz wtóry jednogłośnie, padł na b. sekretarza wydziału powiatowego i tego wyboru ni; zatwierdzono, natomiast przysłał komisarycznego burmistrza w osobie byłego kapitana p. Eugenjusza Michalika pochodzącego z Małopolski.

Rada miejska w Witkowie przyjęła jednak kom. burmistrza zyczliwie, tem bardziej, że dał słowo iż funkcję swoją uważać będzie za ściśle gospodarczą i do politycznych sporów obywatelstwa mieszać się nie będzie. Rada miejska nawet, chcąc stworzyć swemu burmistrzowi lepsze warunki bytu, przyznała mu dość poważne dodatki do pensji i zdawałoby się mogło, że sprawę załatwiono ku obojawnemu zadowoleniu.

Lecz była to tylko złuda pierwszych kilku tygodni.

Z czasem poczęły przenikać do publicznej wiadomości różne pogłoski na temat niedostatecznego przygotowania p. burmistrza do pełnionych przezeń obowiązków. Pogłoski te krążyły coraz natarczywiej, tak, że sprawą zająć się musiała rada miejska. Co się okazało? Otóż jeden z radnych zarzucił p. burmistrzowi, że nie ma pojęcia o ustawach miejskich, że zaniedbuje swe obowiązki itp. Radny ten poparł swoje twierdzenia całym szeregiem przykładów. Wskutek takiego obrotu sprawy uchwalila rada miejska, by na następnym zebraniu postawić na porządku obrad wybór burmistrza. Ponieważ p. burmistrz uchwały tej nie wykonał, trzeba było sprawę tę załatwić nagłym wnioskiem. Podczas obrad nad tym wnioskiem oświadczył p. burmistrz, że szkoda czasu, jaki się tej sprawie poświęca, bo żaden burmistrz wybrany przez radę, zatwierdzony nie będzie. Skąd ta pewność? Czyżby w województwie faktycznie istniały takie tendencje? W każdym razie chwali się burmistrz M. na lewo i prawo, że posiada w województwie wysoką protekcję.

W rezultacie jednak okazał p. burmistrz skruczę i przyrzekł poprawę, wobec czego rada miejska na przeciąg 3 miesięcy wybór burmistrza odłożyła. I znów była to pomyłka. Postępowanie p. burmistrza bowiem nie zmieniło się bynajmniej, a gdy wobec tego rada miejska zażądała ponownie zwołania zebrania celem dokonania nowego wyboru, o M. żądaniu temu o parł się ponownie i go nie wykonał.

Czy wobec takich faktów można jeszcze mówić o istnieniu samorządu miejskiego?

Nakoniec jeszcze jedno, najświeższe wystąpienie tutejszego komisarycznego burmistrza. Jak corocznie, wzięli się tutaj wskutek inicjatywy Sokoła i Tow. Powstańców i Wojaków z ogólnego zebrania miejscowych organizacyj komitet obchodu rocznicy Trzeciego Maja. Na czele komitetu stanął ks. prob. Kaźmierczak, a pozatem członkami jego są: naczelnik sądu, kierownicy szkół, komendant posterunku P. P. i inni znani powszechnie obywatele. Gdy stawiono wniosek o zezwolenie na urządzenie 1) capstrzyku z orkiestrą i pochodniami, 2) na pochód do kościoła i 3) na zebranie po nabożeństwie na rynku z przemówieniem okolicznościowym, p. burmistrz M. przestał na ręce członka komitetu p. Jędrowskiego decyzję odmowną w brzmieniu następującem:

„W odpowiedzi na wniosek Pański z dnia 22 bm. donosi się niniejszem, że ponieważ niżej podpisanemu nie jest o istnieniu jakiegokolwiek Komitetu obchodu czystości 3 Maja nic wiadome, odnośnego zezwolenia się nie udziela.

(—) Michalik burmistrz”.

Wszelkie komentarze są tu rzeczywiście zbędne!

**POPIERAJCIE TANIE KUCHNIE
BO ONE KARMIA WSZYSTKICH
GŁODNYCH!**

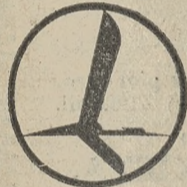

Dzieła Misyjne a Ojciec św.

Wielką zawsze okazuje Ojciec św. Pius XI, tak słusznie nazwany Papież Misyj, miłość do wszystkiego, co dotyczy dzieł misyjnych. Po ukończeniu zatem rocznych posiedzeń Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary i Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła, jakie miały miejsce od 6 do 8 kwietnia rb. nie tylko, że Ojciec św. raczył udzielić dnia 9 kwietnia posłuchania członkom stałym oraz zamiejscowym Wyższej Rady obu papieskich dzieł misyjnych, lecz pozatem udzielił kilku prezesom krajowym tychże dzieł osobnego posłuchania. Między innymi dostąpił tej wielkiej łaski dnia 11-go kwietnia ks. prał. Kazimierz Bajerowicz z Poznania, prezes krajowy P. D. R. W. w Polsce i przedstawiciel Polski na tegorocznym zebraniu Papieskich Dzieł Misyjnych w Rzymie. W swej wielkiej dobroci Ojciec św. błogosławił raczył obecnemu oraz tym osobom i przedmiotom, dla których pragnie się otrzymać błogosławieństwo.

Nowe źródło produkcji alkoholu

odnaleziono we Włoszech, a jest nim rosnąca dziko w południowej części półwyspu roślinina — opuncja, która pokrywa tam duże obszary. Wylizano, iż z opuncji, rosnących na terenie 200.000 hektarów, można otrzymać przez destylację tyle alkoholu, ile produkują go np. Niemcy z kartofli. Z hektara opuncji otrzymuje się według dotychczasowych doświadczeń 16 hektolitrow alkoholu. Koszty produkowania alkoholu w ten sposób są bardzo małe i ograniczają się jedynie do kosztów instalacji gorzelniczej i procesu destylacji, sam zaś materiał surowy, t. j. opuncje wypadają prawie darmo.

Daj skrzydła swym listom, korzystaj z poczty lotniczej!
zw 14250

RADJO

Programy radiofoniczne:

Piątek, dnia 29 kwietnia 1932 r.

Poznań (335 m) godz. 11.45 (Warszawa); godz. 13.05 koncert życzeń gramofonowych; godz. 14.00 notowania giełdy pien.; godz. 15.25 (W); godz. 15.50 (W); godz. 17.05 „Wieści z frontu”; godz. 17.10 (W); godz. 17.35 (W); godz. 19.05 recytacje w wyk. Kazimiera Rychterówny; godz. 19.45 (W); godz. 20.00 (W); godz. 20.15 (W); godz. 22.40 (W); godz. 22.45 „Z nad krawędzi” (93 pogadanka Brata Cezarego); godz. 23.00 komunikaty sport, i policj.; godz. 23.15 muzyka taneczna z płyt gramofonowych.

Warszawa (1412 m) godz. 12.16, 13.35 i 14.45 płyty; godz. 15.25 odczyt maturalny z dzieła „Historja”; godz. 15.45 kom. centr. biura hydr. dla żeglugi i rybaków; godz. 15.50 odczyt maturalny pt. „Wojsko polskie w czasie walk o Niepodległość” — dr. Wacław Lipiński; godz. 16.10 płyty; godz. 16.20 skrzynka pocztowa; godz. 16.40 płyty; godz. 16.55 lekcja języka angielskiego; godzina 17.10 „Zygmunt Krasinski” — prof. Tadeusz Pini (Lwów); godz. 17.35 koncert orkiestry dętej Zw. Zaw. Muz. Rzpłitej pod dyr. A. Bromke; godz. 19.20 przegląd rolniczej prasy zagranicznej (Wilno); godzina 19.30 wiadomości sportowe; godz. 19.35 płyty; godz. 19.45 prasowy dziennik radiowy; godz. 20.00 pogadanka muzyczna; godz. 20.15 koncert symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej; wyk.: Ork. Filharm. oraz połączone chóry Polskiej Kapeli Ludowej i Seminarjum Nauczycielskiego przy Warsz. Konserwatorium Muz. pod dyr. Walerjana Berdjajewa, Stanisława Argasińska (sopran), Emanuel Feuermann (wiolonczela), Maurycy Janowski (tenor), Al. Michałowski (bas); w przerwie feljton literacki pt. „Zapomniane książki” — Wacław Rogowicz; godz. 22.50 muzyka taneczna.

Programy zagraniczne. Paryż (1724 m) 20.30 „L'Arlésienne”, muzyka Bizeta, tr.

z teatru Odéon; **Koenigswusterhausen** (1635 m) 20.00 tr. z Berlina, następnie słuchowisko z Wrocławia; **Davenport** (1554 m) i **London** (561 m) 21.35 muzyka kameralna; **Budapeszt** (550 m) 19.30 koncert popularny, następnie słuchowisko; **Ryga** (524 m) 19.05 koncert symfoniczny; **Wiedeń** (516 m) 20.15 tr. z Wrocławia; **Praga** (488 m) tr. muzyki ze studia, 21.10 muzyka solowa na „Dzwony kornewilskie” opt. Planqueta; **Bukareszt** (394 m) 19.00 tr. nabożeństwa.

SPORT

Piłka nożna

Komisja przygotowawcza dla zmian strukturalnych przebudowy obecnego systemu rozgrywek o mistrzostwo oraz dla zbadania kwestji zawodowstwa odbyła trzecie zebranie pod przewodnictwem wiceprezesa PZPN, p. J. Mallova przy udziale pp. mjr. Jachlecia i Kruga (PZPN), majora Żołędzińskiego i Skwarczyńskiego (liga), dr. Stattera (Kraków), Korduli (Śląsk) i red. Poleckiego (Łódź). Po długiej dyskusji uchwalono jako naczelną zasadę, iż komisja uważa zachowanie czystego amatorstwa za nieodzowny warunek dalszego rozwoju. Następnie przyjęto jednogłośnie wniosek dr. Stattera, aby na przeciąg lat trzech wstrzymać zwolnienia graczy oraz ich przechodzenia z klubu do klubu. Wreszcie poruszyli delegaci kwestję zmiany systemu rozgrywek, zalecając stworzenie 4 do 5 klas, a mianowicie: ligę okręgową, klasy A, B, C i D. (względnie wstępna lub próbna). Sprawy te miały pierwotnie przejść przez pełną komisję, składającą się z przedstawicieli wszystkich okręgów, lecz zwyciężyło zdanie, iż bardziej celowe będzie zwołanie przez PZPN — nadzwyczajnego walnego zebrania w terminie możliwie krótkim.

Niedzielny przeciwnik „Warty” stołeczna „Legja” jest obecnie jednym z najsilniejszych zespołów. Począwszy od bramkarza a skończywszy na lewoskrzydłowym stwierdzić trzeba że posiada wszystkie dane do przodowania w naszym piłkarstwie. „Warta” wystąpi w swoim najsilniejszym składzie. Posiada ona jeden z najważniejszych atutów, a mianowicie ten, że mecz rozegra się na boisku własnym. Przed sprzedaż biletów w sekretarjacie klubu (Al. Marcinkowskiego 26).

Mistrzostwa klasy A naszego okręgu przewidują na niedzielę następujące spotkania: w Poznaniu walczą o godz. 11: na własnym boisku „Warta” z leszczyńską „Polonia”, na stadionie miejskim — „Legja” z „R. K. S.”; o godz. 14 — „Olimpia” z gnieźnieńską „Stella”. W Lesznie spotyka się o godz. 16 „Sokol” i „Liga”, oraz o tej samej porze gra w Ostrowie miejscowa „Ostrowia” ze „Spartą”. Najciekawsze są mecze prowincjonalne, zwłaszcza wynik w Lesznie budzi duże zainteresowanie ze względu na powracający do formy zespół sokoli, który łatwo może „Lidze” odebrać dwa dalsze punkty. Również „Ostrowia” jest b. groźna na swym gruncie, tak, że coraz lepiej grająca „Sparta” będzie miała trudne zadanie. Z poznańskich spotkań najciekawszy jest mecz „Olimpia”, która znajduje niewątpliwie groźnego przeciwnika w „Stelli”.

Zawody ligowe w przyszłym tygodniu prowadzić będą następujący sędziowie: 1. maja: „Polonia” i „Warszawianka” — p. Schneider, „Warta” i „Legja” — p. Marczewski, „Czarni” i „LKS” — p. Gulicz, „Ruch” i „22 p. p.” — p. Arczyński; 3. maja: „Pogoń” i „LKS” — p. Słomczyński, „Ruch” i „Polonia” — dr. Lustgarten. „Pogoń” i „HCP” rozegrają w sobotę o godz. 17, na boisku „Cegielskiego” przy ul. Górna Wilda 180 zawody towarzyskie. Obie drużyny występują w swoich najlepszych składach „Pogoń” z Smigłakiem M. (z „Warty” ligowej) i Pawlakiem ze „Sparty”.

Pięściarstwo

Niedzielne zawody „HCP” i „Sokol”, które odbędą się w kinie Metropolis o godz. 12 zapowiadają się bardzo ciekawie. Spotkanie przewidziane jest w wagach od papierowej do półciężkiej. Obie drużyny wystawiają swe najlepsze składki. „HCP” staje z mistrzami Wielkopolski Misiornym, Strugińskim i Hoffmannem, a „Sokol” — z Romańskim, Pierardem, Misiurewiczem i Holaszem na czele. To też liczne rzesze miłośników pięściarstwa będą miały okazję zobaczenia ciekawych i emocjonujących walk. Przed sprzedaż biletów odbywa się w fir. „Camera” oraz „Dom Sportowy”, św. Marcin.

Na czwórmezc w Berlinie rozpoczynają się w sobotę Włochy zjeżdżają w następującym składzie: Rodriguez, Melis, Alessandri, Bianchini, Casadei, Longinotti, Rossi i Rovati. Danja wysłała poniższą drużynę: J. Petersen, H. Jensen, A. Petersen, H. Wechter, A. Sörensen, K. Nielsen, P. Jørgensen i H. Nielsen. Zespół niemiecki i węgierski już podawaliśmy.

Poznański Okręgowy Związek Bokserki podaje do wiadomości, że roczne walne zgromadzenie odbędzie się 8 maja o godz. 10 w lokalu p. Jarockiej przy ul. Masztalarskiej.

Tennis

Francuscy zawodnicy w drodze powrotnej z Budapesztu grali w Wiedniu uzyskując po pierwszym dniu wynik remisowy. Artens (A) pokonał niespodziewanie Du Plaix 8:—, 1:6, 6:3, 6:2; para francuska Brugnon i Gentien pokonała parę Artens i Matejka 2:6, 6:4, 6:4, 6:2.

Proszę Państwa! — (jakby to z pewnością rozpoczął... Jarossy!).

RECITAL SZOPENOWSKI ALEKSANDRA UNIŃSKIEGO

W niedzielę, 1 maja r. b., o godz. 8-ej, wystąpi jedyny raz z własnym koncertem genialny pianista ALEKSANDER UNIŃSKI. Jak było do przewidzenia, sama zapowiedź tego „rewelacyjnego” koncertu zelektryzowała cały Poznań i Wielkopolskę, czego dowodem stale napływające zamówienia na bilety z najdalszych stron prowincji oraz, że niektóre kategorie miejsc są już doszczętnie rozsprzedane. To stan faktyczny tej imprezy. Pragniemy jednak **zwrócić uwagę Publiczności** na inną o wiele ciekawszą okoliczność, wiążącą się z osobą Artysty — Unińskiego. Otóż niedawno temu — jak to zapewne wszyscy pamiętamy — w Warszawie odbył się z okazji **Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego i Wystawy pamiątek po Chopinie**, koncert arcydzieł **Genjalnego Wieszczona Tonów** na ostatnim fortepianie Chopina. I cóż się stało? Kto to dostąpił tego wielkiego zaszczytu, że pozwolono mu dotknąć klawiatury instrumentu Chopina? UNIŃSKI! Utajoną mocą swego ogromnego talentu „wskrzesił” nieśmiertelne poematy Chopinowskie... grał na fortepianie stanowiących dziś RELIKWIJE NARODOWA, przechowywaną z pietyzmem w Muzeum Narodowym Stolicy. Szczęścia tego, nie mogli dostąpić zwykły wirtuoz, bodajby nawet „fenomenalny”... I nikt dotąd zaszczytem tym pochlubić się przed światem całym nie może. — a więc **widocznie Uniński okazał się i jest godnym tego najwyższego wyróżnienia** Wielki ten artysta, słusznie zwany **„Tytanem fortepianu”**, objędzą dziś Polskę, a potem Europę, jak triumfator — zdobywca. Zdobywca i triumfator serc ludzkich, bo **sztuka jego jest sztuką szczytów ludzkiej odtworczości**, graniczącą już z twórczością samą... Informujemy, że reszta biletów do nabycia w Księgarni Uniwersyteckiej, ul. Gwarna 19, tel. 24-48. zw 14441

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: J. W. z podziękowaniem za doznana łaskę z prośbą o opiekę nad domem 2 zł; — E. P. z prośbą o wystuchanie 5 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 218 zł.

Na kaplicę św. Antoniego w Nazarecie: I. K. 3 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 211 zł.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Kasa Pośmiertna niższych funkcji. Uniw. Pozn.** Walne zebranie odbędzie się w środę, dnia 27 bm. o godzinie 20 w sali 27 Coll. Minus.

— **Komitet Towarzystw Dziełn. Wileckiej.** Zebranie zarządowe odbędzie się w czwartek 28 bm o godz. 19.30 w lokalu posiedzeń p. Kasprzakowej, ul. Kilińskiego 15.

— **Koło Absolwentek VI szkoły wydz.** Zebranie kółka towarzyskiego odbędzie się w piątek 29 bm. o godz. 19.30.

— **Tow. Uczniów Handlowych, Sekcja Związku Pracowników Kupieckich** w Poznaniu. Zebranie plenarne odbędzie się 29 bm. o godz. 20 na sali Domu Kupiectwa skrzypce i fortepian; **Rzym** (441 m) 20.45 Polskiego przy ul. Zwierzynieckiej 12.

Na porządku obrad referat kol. Gąsiorowskiego, roczne sprawozdania Zarządów Kółek oraz wybór nowych Zarządów Kółek. — W niedzielę 1 maja zwiedzamy Browary Kobylepole o godz. 11 przed południem. Zbiórka o godz. 9.30 na moście św. Rocha. Zbiórka sekcji cyklistów z rowerami przed Ogniskiem o godzinie 9.45.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Z eony:

Dnia 26 kwietnia 1932 r.

Władysław Szwałkiewicz, mistrz szewski, 47 l. Henryk Przybył 3 m 10 dni. Augusta Kirschbaumówna, bez zawodu, 65 l. Zofja Władysława Blochówna, uczennica szkolna, 10 l. Stanisława Remlein z d. Luczakówna, mężatka, 28 l. Józef Szumański, pomocnik gastronomiczny, 22 l. Jan Musiał, kowal kolejowy, 53 l. Adam Okupniak, kapelusznik, 26 l. Marjan Urbański, muzyk, 38 lat. Antoni Sobkiewicz, samodzielny mistrz piekarski, 64 l. Władysława Strugarek, służąca, 35 l. Franciszka Siudzikowa z d. Wlekińska, 69 l. Paulina Dobrzyńska, 15 godzin. Mieczysław Dzięciolewski, przodownik kotlarski, 41 l. Jadwiga Walczak, bez zawodu, 16 l. Jan Zieliński, bez zawodu, 17 l. Jan Sękowski, inwalida wojenny 41 l. Stanisława Andrzejewska 1 godz 15 min. Kazimiera Adamczakówna, robotnica, 25 l.

Dnia 27 kwietnia 1932 r.

Zenon Wilczak 2 l 8 m. 23 d. Andrzej Kaczmarek, robotnik, 37 l. Pelagia Häuslerowa z d. Manuszakówna, 53 l. Antoni Urbanikiewicz, emeryt. naucz., 88 l. Zenon Styerek 12 d. Eleonora Primke z d. Urwaldówna, 58 l. Jerzy Jarecki 2 m. 12 d. Konstancja Rosińska z d. Langerówna, 38 l.

SKRZYŃKA DO LISTÓW

— **A. Ch. 101.** Nie było takiego rozporządzenia; notariusz w tej sprawie nie ponosi winy (K).

— **J. J. 1000.** Poznań, Aleja Chopina. (K)

— **P. Małecki, Groch, Łąki.** Na to rady niema. Obniżenie zarobku nie nastąpiło na skutek jakiegokolwiek ustawy, lecz na podstawie wzajemnego stosunku umownego (K)

— **Stanisław K., Kościan.** Dochód osiągnięty z nowej budowli, wzniesionej przez Pana, nie podlega opodatkowaniu. (K)

— **S. S. Pom.** Odpowiedź była w nr. 173 z 15 bm. (K)

— **Ochotnik nr. 482.** Owszem; poinformuj w Pow. Komendzie Uzupelnienia. (K)

— **Stała abonentka.** Radzimy zapytać wprost w szkole. (K)

— **B. C. Poznań.** Oszustwa niema, bo przecież Pan widział, co kupuje Inna rzecz, że mogłaby tu zachodzić lichwa mieszkaniowa, gdyby cena mebli była istotnie nadmiernie wysoka. (K)

— **Długoletni abonent.** Nie może Pan zgłosić, bo przecież Pan sam jest współdłużnikiem, jako posiadacz akcji. (K)

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

Przybył do Poznania

największy w Polsce 4-ro masztowy

Cyrk Staniewskich

Uroczyste otwarcie cyrku nastąpi dziś, w **czwartek, 28 kwietnia**, o godzinie 8.30 wiecz., na placu przy ul. Fr. Ratajczaka (obok strzelnicy malokalibrowej).

Wielki imponujący program, 20 atrakcyj światowej sławy, 3 godziny programu o niebywałym napięciu i zachyceniu. Niebywałe widowisko, jakiego Poznań nie oglądał. Atrakcja światowej sławy: Kapitan PROSKE, najodważniejszy pogromca doby obecnej, z grupą lwów berberyjskich i nubijskich. 60 koni czystej krwi arabskiej, 120 artystów, 300 egzotycznych zwierząt. Własna radiostacja. Cyrk oświetlony 5-ciu tysiącami lamp i reflektorami. Namioty nieprzemakalne. Zwierzyńnię otwarty od 10 rano do godz. 8 wiecz.

Uwaga: Codziennie początek przedstawień o godz. 8.30 wiecz. W sobotę, 30-go kwietnia, i w niedzielę, 1 maja, po dwa przedstawienia o godz. 4 po poł i 8.30 w. W sobotę, 30 kwietnia, o godz. 4 po poł., ceny miejsc niższe do połowy. dw 3439/40

Dnia 26 b. m., o godz. 6.20 wieczorem, zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., po długiej i ciężkiej chorobie, nasza najdroższa i nadewszystko ukochana matka, ś. p.

z **Latanowiczów**

Helena Wysocka

Pogrzeb odbędzie się w piątek, o godz. 4.30 po poł., z domu żałoby w Lesznie ul. Paderewskiego 9.

nrw 10150

Leszno, dnia 26 kwietnia 1932 r.

W ciężkim smutku pogrążeni **córki, syn i synowa.**

Dnia 26 kwietnia 1932 r., o godz. 22.30, zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy mąż, nasz najukochańszy ojciec, ś. p.

Piotr Schiller

emerytowany urzędnik komunalny

przeżywszy lat 52.

W ciężkim smutku pogrążona

żona z dziećmi.

Pogrzeb odbędzie się w piątek, dnia 29 b. m., o godzinie 17.30, z kostnicy cmentarza Łazarskiego.

Poznań, Matejki 66.

zw 14438/9

Dnia 27 kwietnia 1932 roku, o godzinie 11,30, rozstał się z tym światem nagle na udar serca, w 48 roku życia, opatrzony Sakramentami św., nasz najdroższy mąż, ukochany ojciec, syn i brat, ś. p.

Wiktor Brodniewicz

o czym donoszą

kupiec

w ciężkim smutku pogrążeni

żona z córeczką i rodzina.

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, 30 b. m., o godzinie 16,30, z domu żałoby ul. Słowackiego 12, na cmentarz przy ulicy Bukowskiej.

Poznań, Rawicz, Jarocin, Obrzycko, Pawłowice, dnia 28. 4. 1932.

d 3449

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Zakład Pogrzebowy Bracia Nowak, Poznań, Plac Nowomiejski 10, tel. 1046.

Ofiaruję do siewu

w partjach wagonowych i drobniejszych

seradele koniczynę czerw. wykę, peluszkę, groch, owies, łubin żółty i niebieski nasienie buraków

Zefiryn Rzymkowski
Ziemiopłody

Bydgoszcz
Dr. Warmińskiego nr. 10
Telef. 1793 i 1787.

Pw 12 205-63.113

Dobrze zaprowadzone przedsiębiorstwo przestaczące się na T. z. o. p. poszukuje

udziałowców

najchętniej czynnych. Zgłoszenia do „Par”. Aleje Marcink. 11 pod 54.445

Pw 14 174-54.455

We wtorek, dnia 26 kwietnia 1932 r., o godz. 22-giej, rozstał się z tym światem, po krótkich lecz cierpliwie znoszonych cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., nasz najukochańszy i najdroższy ojciec, wujek, teść, dziadek i pradziadek, ś. p.

Antoni Urbanikiewicz

emerytowany nauczyciel
uczestnik Powstania Wielkop. 1918/19

przeżywszy lat 94. Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 30 kwietnia, o godz. 4 po południu, z kaplicy Zakładu św. Józefa na cmentarz św. Marciński przy ulicy Bukowskiej, o czym donosi

w ciężkim smutku pogrążona

rodzina.

Poznań, Łopuchowo, Kobylin, Chicago.

Msza św. za duszę drogiego Zmarłego odprawi się w poniedziałek o godz. 7 rano w kościele parafjalnym OO. Zmartwychwstańców. zw 14436 Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Niniejszem mamy zaszczyt uwiadomić Szanowne Obywatelstwo stoł. miasta Poznania i okolicy, iż

w **SOBOTE**, dnia 30-go kwietnia 1932 roku

otwieramy naszą

fabrykę wyrobów mięsnych

przy ul. Seweryna Mielżyńskiego 1

(tuż przy placu Nowomiejskim) — telefon 17-72 pod firmą:

BRACIA MUSZKIETA.

Staraniem naszym będzie skora i rzetelna obsługa, jakoteż pierwszorzędnym towarem zadowolili najwybredniejsze wymogi Szanownej Klienteli.

Prosząc o łaskawe poparcie, kreślimy się z poważaniem

zw 14435

BRACIA MUSZKIETA.

„TESP”

Pastyłki nawozowe dla kwiatów pokojowych i balkonowych.

Cena za 1 pudełko = 20 pastylek zł 0,75

Wystawiamy na Targach Ogrodniczych w czasie Targów Międzynarodowych

Pw 13 005-54.398

We wtorek, 26 kwietnia 1932 r., zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., po długich i ciężkich cierpieniach, moja najdroższa żona i nasza najukochańsza matka, ś. p.

z Manuszaków

Pelagja Häuslerowa

w 55 roku życia, o czym zawiadamiają Krewnych i Znajomych

w ciężkim smutku pogrążeni

mąż i córki.

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, 30 b. m., o godz. 16.30, z kaplicy św. Józefa na cmentarz parafjalny.

Poznań, św. Wojciech 2.

d 3445

Zakład Pogrzebowy Bracia Nowak, Poznań, Plac Nowomiejski 10 tel. 1046.

Ondulacje

trwałą (elektr.) i wodną.

Farbowanie

włosów, brwi i rzęs.

Manicure. Specjalność:

Peruczki do użytku

codziennego. Masaż głowy

i twarzy i wszelkie

zabiegi w wykonaniu staran-

em przez pierwszorz. siły w

„SALON DE COIFFURE”

N. Muszyński

dla Pań i Panów

ul. 3 Maja nr. 3. i 27 Grudnia 4

Ceny przystępne.

Pw 14 178-17.41

ZAKŁAD PRZYRODOLECZNICZY
D-ra TARNAWSKIEGO W KOSOWIE

k. Kołomyji (Młp.)

Otwarty od 1 maja do 1 listopada.

Cierpienia chroniczne, przemiany materji. trawienia, nerwowe itp. Wskazówki jak żyć należy.

Południe Polski. - - Wiosna piękna.

Ceny o 20% niższe.

Szkoła Przygotowawcza

im. św. Stanisława Kostki

A. Pokorzyńskiej i H. Raczkiewiczówny

ul. Kochanowskiego 17

Wpisy dzieci od lat 6 codziennie

prócz sobót 3 — 4 po poł. zw 14431

Książkowa

I kasjerka do poważnego przedsiębiorstwa potrzebna zaraz. Reflektuje się jedynie na rutynowane siły. Zgłoszenia z odpisami świadectw i podaniem referencji przyjmuje się do dnia 30 b. m. w Kurjerze Poznańskim pod zw 14433

Rzutki przedstawiciel

branży drogerjno-kosmetycznej na Wielkopolskę **poszukiwany**. Zgłoszenia do eksp. Kurjera Poznańskiego pod zw 14422

OŚLABIENIE
BLEDNICE
leczony
HEMOGEN
oryginalny tylko
z firmą **KLAWE**

Mereżka

metr 20 gr. okretka 15 gr. dekaturyzowanie 30 gr. dziurki 2 gr. plisowanie spódn. 2 zł. obciążanie guzików tuzin 40 gr. podnoszące oczka nadrabiam stopy haf. ty tanio wykonuje terminowo „HAFTOPLIS”, St. Rynek 10 (wejście Kurzanoga obok F-my Cze; cz. rński i Krak)

Halo!

Uwaga!

Chcę ożenić brata!

Dla brata, Górnoślązaka, Polaka, kupca, lat 32, rz.-kat., śred. wyk., współwłaściciela mego przedsiębiorstwa przemysłowego, posiadającego udział 10 000 dolarów, zaś miesięcznego dochodu — obecnie 600 zł, poszukuję Wielkopolanki lub z Pomorza od lat 17—23 celem ożenku. Wykształcenie średnie, muzykalna, lecz nie koniecznie, może być nawet bez majątku, pochodzenie z bardzo porządnej rodziny, przytem musi być nieskazitelnej przeszłości — zdrowa, ładna, dobrze zbudowana, miła, gospodarna, mądra kobieta, bez nalogów i lubiąca zacisze domowe. Panie, którym zależy na szczęśliwym pożyciu małżeńskim zechcą przesłać ofertę z obowiązkową fotografią i prawdziwym opisaniem szczegółów pod zw 14434 do Kurjera Pozn.

13 parcel budowlanych

na Łazarzu przy gotowych ulicach: Marsz. Focha, Gust. Potworowskiego, Lodowej i Florjana Stablewskiego, wielk. 500—1.350 m. kwadr. sprzedana na korzystnych warunkach. Oferty: Adwokat Felcyn, Bydgoszcz, Gdańska 11.

Informacyj/co do cen udzielić może budowniczy Zawartowski, Łódzka 6. Pw 14166-63.140

Café „ESPLANADE“

W sobotę, dnia 30 kwietnia r. b.
Benefis Orkiestry
Braci Dorian

MOC NIESPODZIANEK

Podarki z najpoważniejszych firm
m. Poznania
Specjalne podarki Fabryki Fajansu
ST. MAŃCZAK w Chodzieży.
BOGATY PROGRAM MUZYCZNY
Uprasza się o wcześniejsze
zamawianie stolików.

nw 10 144

Patent na Polskę

wynalazku dla milionów, — artykułu masowej produkcji, niezbędnego dla każdej gospodyni, sprzedam. Potrzeba 2500 złotych. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zw 14 430

Kamienicę

nowoczesna, centrum Lazarska, dochód roczny ustawowy 12 000 zł, sprzeda właściciel. — Pośrednicy wykluczeni. Oferty do Kurjera Poznańskiego r/w 5539

LICYTACJA MASY UPADŁOŚCIOWEJ

W piątek, dnia 29 b. m., o godz. 11.30 przed połudn., przy Al. Marcinkowskiego 20 (w podwórzu) sprzedam publicznie najwięcej dającemu za gotówkę: pokój stołowy, sypialnię, 2 saloniki, kredens, 3 szafy dębowe, 6 umywalni, 2 gotowalnie, 4 łóżka dębowe, 38 różnych krzeseł, 17 foteli, ca 40 mtr. gobeliny i adamaszku, urządzenie warsztatu stolarskiego oraz wiele innych przedmiotów. n/w 10009 Licytacja odbędzie się nieodwołalnie. Pietrzewski, komornik sądowy, Poznań, Plac Wolności 9.

L. cz. 5 K. 8/32. PRZETARG PRZYMUSOWY. Nieruchomość położona w Sarnowie i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Sarnowa miasto karta 162 na imię wdowy Anieli z Tarabusów Kościelniakowej i jej syna nieletn. Henryka Kościelniaka, zamieszkałi w Sarnowie, zostanie w drodze egzekucji dnia 1 lipca 1932 r., o godz. 10 przed poł., wystawiona na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie, pokój nr. 9. Nieruchomość składa się z domu mieszkalnego z podwórzem, domu gospodarczego, stajni, wozowni, roli i łąki, łącznego obszaru 2,23,22 ha. Wartość użytkowa budynków 832 Mk., podatku budynkowego 31,10 Mk. Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 18 lutego 1932 roku. Rawicz, dnia 23 lutego 1932 r. Sąd Grodzki. n/w 10045

Na wniosek aptekarza Stanisława Buczkowskiego w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego, o udzielenie odroczenia wypłat, wyznacza się termin na dzień 11 maja 1932, godz. 11, pokój 29 tutejszego Sądu do rozpoznania sprawy. Wierzycieli wzywa się, by przybyli na powyższy termin celem udzielenia Sądowi wyjaśnień. Poznań, 23 kwietnia 1932 r. Sąd Grodzki. n/w 10046

II. Nn. 1/32. UCHWAŁA. W sprawie nadzoru sądowego dla firmy Stanisław Mazer, skład żelaza w Obornikach, na wniosek dłużniczki o przyznanie jej odroczenia wypłat, wyznacza się po myśli art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 6 marca 1928 r. termin do rozpoznania sprawy na dzień 7 maja 1932 r., godz. 10, na który przybyć mogą wierzyciele wnioskującej firmy celem udzielenia Sądowi wyjaśnień. Oborniki, dnia 14 kwietnia 1932 roku. Sąd Grodzki. n/w 10044

W domach dla samotnych przy ul. Rybaki 18-a i 19 zaraz do wynajęcia pokoje umeblowane ze światłem i centralnym ogrzewaniem.

Czynsz wynosi za pokoje:
a) w Starym Domu Samotnych 20.— zł miesięcznie,
b) w Nowym Domu Samotnych 25.— zł miesięcznie.

Blizszych informacji udzieli: n/w 10154/5

MAGISTRAT XII
ul. Grunwaldzka 22 a.

MIEJSKI ZAKŁAD ZASTAWNICZY we Lwowie.
Oddział Miejskiej Komunalnej Kasy Oszczędności we Lwowie na podstawie zezwolenia Magistratu król. stol. m. Lwowa z dnia 29 marca 1932 L. W. II/1 801/32 urzęduje

9 maja 1932 i w dniach następnych od godziny 9 do 13 (1) i od 16 (4) do 19 (7) wieczór w lokalu własnym przy ul. Wajowej L. 9, II p.

sprzedaż licytacyjną zastawów

Sprzedane zostaną niewykupione przedmioty ze złota, srebra i szlachetne kamienie, zastawione względnie opłacone tylko po dzień 30 czerwca 1931 r., a to: Serja IV, code Nru 28973 do 53467, oraz Serja D. (zastawy w dolarach) Nr. 164 do 1080 i zdjęte z poprzednich licytacji Nry S II. 74311, Serja III. 33954, 56586, 69105, 73070, 75555, 76622, 76623, 76624, 80778, 80331, 81769, 82958, 85172, 85467, 89425, 90030, 90986, 94980, 96841, 97217, 97820, 98427, 98477, 98780, 99660 i Serja IV. 507, 1244, 1605, 4716, 13768 — najwięcej ofiarującym.

Licytacja powtórna w myśl § 33 regulaminu odbędzie się po zakończeniu licytowania wszystkich zastawów. n/w 10145

PRZETARG PRZYMUSOWY

W piątek, dnia 29 kwietnia b. r., o godz. 10-tej, sprzedam w Sremie publicznie najwięcej dającemu za gotówkę: 3 maszyny do cięcia papieru (gilotynty), maszynę do linjowania, pedalówkę, maszynę do zycia drutem, 11 balotów papieru drukowego oraz inne przedmioty z urządzenia drukarni. n/w 10008

Zbiórka 15 minut przed licytacją obok Drukarni Centralnej. Srem, dnia 27 kwietnia 1932 r. Urbański, komornik sąd. z pol.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-lamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (naprzykład: n 2395, z 21205, d 1811 i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 19.

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, l, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

1 SPRZEDAŻE

Najszczęśliwsze
kry poleca Kędziora kolektura. Poznań, Sieroca 5/6. zdw 47 926

Pianino
krasowe sprzedam tanio. św. Marcina 5. m. 13 zdw 53 505

Gramofony — tanio
Płyty — od 1,50
si po cenie smiesznej. F. Bałof. Woźna 12. Pw 12 012-14.63

„Antyki“
meble używane sprzedaje kupuje. Wielkie Garbary 39. Pw 14 148-54.432

W. Groszkiewicz, Poznań
ul. Wrocławska 3
tel. 22-55 poleca muszliny wełn. od 2.75 — woale w pięknych deseniach od 2.50 jedwabie najnowsze wzory w pasy na suknie i bluzki. Materiały wełn. modne kolory na suknie, kostjumi i płaszczu. Materiały meśskie na ubrania i płaszczu. Hurtownie i detalicznie. Za gotówkę 10% rabatu. Pw 12 022-14.109

2 motocykle
marki „Rudge“ i „James“ w bardzo dobrym stanie tanio sprzedam. Rzemyszkiewicza, Półwiejska 4. zdw 52 271

Wyszynk wódek
w pełnym biegu zaraz sprzedam do objęcia potrzeba 8—9 tysięcy. Adres Kurjer Poznański zdw 53 279

Rower
damski sprzedam. Adres Kurjer Poznański zdw 53 398

Meble
tanio wprost ze składnicy poleca K. Bakos, ul. Wenejańska 1. Most Chwaliszewski przy krzyżu zdw 48 503

Meble kuchenne
wyprzedaje za bezcen. Koniecki, Piaskowa 3. zdw 51 120

Sypialnie
bardzo tanio sprzedaje. Stolarnia Kwiatowa 6. zdw 52 916

Skład
porcelany zaprowadzony z specjalnymi artykułami własnej produkcji. bez konkurencji w Poznaniu sprzedam. Objęcie ca. 12 000 Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 696

Ejektorka
dryling bezkurkowy Krupp. pies. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 53 685

Radjowe żarówki
50% taniej sprzedam od godziny 5—8. Jezuicka 12 II. ptr. zdw 53 642

Sprzedam
skład żelaza w Poznaniu przy najruchliwszej ulicy. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 556

Kolonjalkę
lepsza, mieszkanie, towar, sprzeda Szumczak Focha 39. zdw 53 554

Kawiarnię

na Sołaczu ogród śliczny taras, elektryczność, parowe ogrzewanie zaraz wynajme ewentualnie wilem sprzedam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 660

Szała
regal ozdobny korzystnie na sprzedaż. Stolarnia Czerniak, Dąbrowskiego 79. zdw 53 634

Samochód
(dorobitka) z koncesją na sprzedaż. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 624

Samochód
osobowy 6 cylindrowy Chevrolet w dobrym stanie zamienie na 4 cylindrowy lub sprzedam. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 53 596

Skład
papieru, duży tanio. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 593

Parcele
doskonale położone Rataje. plan zatwierdzony sprzedam. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 53 585

Wanilje
tunt 25.— si. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 560

Torpedo
szóstocylindrowe po remoncie. Mickiewicza 1. m. 4. zdw 53 611

Wafle
do lodów różne gatunki dostarczam bardzo tanio. Żądajcie cenik Aleksandrów-Kujawski. Sikrzyńska pocztowa 45. n/w 10 163

Gospodarstwo
51 mórg masywne budynki — oświetlenie elektryczne sprzedam Rawicz Targowa 2. n/w 10 151

Samochód
szesnastoletnie za meble. karetka 4 osobowa marki „Peugeot“. Zgłoszenia „Par“ pod nr. 17.38. Pw 14 176-17.38

Kapelusze damskie
wielki wybór pięknych najnowszych modeli wiosennych poleca E. Ruszkowski, Półwiejska 6. ceny niskie zdw 51 281

Meble kuchenne
kupuje się najkorzystniej. Łakowa 4a. Stolarnia. zdw 51 142

Parcela
gaz, elektryka, wodociąg, kanalizacja. okolica Wierzbicze sprzedam właściciel. Zgłoszenia godzina dwunasta do drugiej. Fabryczna 35 a. mieszkanie dwunasto. zdw 52 844

Motocykl
D. K. W. 8 koni. dobrze utrzymany sprzedaje okazynie Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3. telefon 24-42. Pw 14 177-17.36

Sprzedam
wózek dziecięcy „Brennabor“ tanio. Adres wskazuje Kurjer Poznański Stary Rynek r/w 5526

Łóżka
dębowe jasne noce stoliki, likwidacji hotelu, materace włośienne. Dąbrowskiego 79. biuro. r/w 5525

Gramofon
szesnastoletni z płytami wartości 450, sprzedam 170. Zórawia 129. m. 18. jw 3068

W. Czysz Szkolna 11
urządzą wyprzedają sapaśców pochodzących z zlikwidowanej filii po cenach znacznie niższych. Pw 14 007-17.23

Szanowne Pani!
W obecnym kryzysie kupuje się konfekcje damską, jak: płaszcz, bluzki, spódniczki, suknie, kapelusze itd. tylko w Magazynie Mod przy ul. Wielkiej 27 (tuż za Czerwoną Apteką). Niski kosztu handlowe umożliwiają nam sprzedaż pierwszorzędne modnego towaru po cenach zdumiewająco niskich. Prosimy nas odwiedzić. Jaworska i Wesołkówna. dw 3 885

Jadalnię stylową
pięknie rzeźbioną bardzo tanio. — Stolarnia Bukowska 9. zdw 53 946

Wyprawy ślubne
Urządzenia restauracyjne Porcelanę ogrodową kupuje się tanio tylko wprost w Hurtowni Porcelany. Wroniecka 24. zdw 54 032

Skład
kolonjalny, miasto powiatowe. dzierżawa mieszciska zł 40, objęcie 2 000. Małecki, Rybaki 20 a. zdw 52 518

W. Czysz Szkolna 11
urządzą wyprzedają sapaśców pochodzących z zlikwidowanej filii po cenach znacznie niższych. Pw 14 007-17.23

Pianino
krasowe sprzedam. Myła 17. m. 7. jw 3 074

Bruko
200 mtr tanio na sprzedaż. Informacja Rynek Jeżycki 1. mieszkanie 1. jw 3 072

Ogród
dziankowy zaraz sprzedam. Prusa 18. mieszkanie 17. jw 3 071

Motocyklowa
przyczepkę i aparat do spawania komplet sprzedam. Banaszyński, Kraszewskiego 1. jw 3 070

Cegielnia parowa
w wieloletniej eksploatacji, dobrze zaprowadzona. stały zbiór produkcji zapasowy 35 mórg ziemi dom mieszkalno — czynszowy, wpłaty 90 000 zł. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego n/w 10 143

Pianino
sprzedam lub wynajme. Woźna 12. m. 13. zdw 53 742

156 mórg
prywatne, drenowane, zabudowania. inwentarze pierwszorzędne. cena 25 000, wpłaty 14 000 sprzedawca „Agencja“. Długa 5. zdw 53 313

40 mórg
buraczanych, zabudowania nowe. inwentarze kompletne. przy Poznaniu. cena 7 000, sprzedawca „Agencja“. Długa 5. zdw 53 314

Szanowne Pani!
W obecnym kryzysie kupuje się konfekcje damską, jak: płaszcz, bluzki, spódniczki, suknie, kapelusze itd. tylko w Magazynie Mod przy ul. Wielkiej 27 (tuż za Czerwoną Apteką). Niski kosztu handlowe umożliwiają nam sprzedaż pierwszorzędne modnego towaru po cenach zdumiewająco niskich. Prosimy nas odwiedzić. Jaworska i Wesołkówna. dw 3 885

Samochód
limuzyna marki Whipet w dobrym stanie tanio sprzedam. Łaskawe zgłoszenia Wiśniewski. — Wagrowiec, Szeroka. zdw 53 619

Meble
stylowe sprzedam 50 procent taniej. Wytwórcza mebli A. Szczaniecki, Piaskowa 3. zdw 53 948

Rower
nowy meśki, damski, tanio sprzedam. Słowackiego 48. m. 6. jw 3062,63

Wózek
dziećcy na pasach sprzedam. — Obierzeń wieczorem. Półwiejska 25. dom ogrodowy. zdw 53 993

Skład
cukierków tanio. Adres Kurjer Poznański zdw 54 014

Restaurację
mieszkanie koncesja sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 703

Sypialnie
sprzedaje najkorzystniej Stolarnia Rybaki 15. n/w 8357/8

Meblowe
wozy i ciężkie szory okazynie na sprzedaż. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 660

Wozy
kastowa, platformy ciężkie i lekkie tanio na sprzedaż. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 670

Wózek
dziećcy w dobrym stanie na sprzedaż. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdw 53 679

Skład
towarów krótkich galanterji — przyległe 2 pokojowe mieszkanie tanio sprzedam. Adres Kurjer Poznański zdw 53 706

W Groszkiewicz
Poznań, Wrocławska 3, hurtownie i detalicznie poleca dywany: imitacja perskich 175 x 250 od 42 zł, bouclé 175x250 od 125 zł, welur szm., prima 2x3 198 zł, linoleum, dywany, i z metra chodniki od zł 1.75. Serwety pluszowe i gobeliny nowe. Inlety, stolowizna i płótna po cenach niższych. Pw 12 011-14.02

Motocykl
Motocyclole tanio. Biurotyp — Podgórna 5. zdw 53 868

Wóz
dla handlarza, szory sprzedam. Chwaliszewo 37, restauracja. zdw 53 848

Dom
skład kolonjalny, oberta, tysiąc mieszkańców. bez konkurencji. cena 12 000, wpłaty 8 000, Kossmann Fredry 6. zdw 53 910

Sprzedam
maszynę ręczną do prania, piec gazowy i do opalania węglem oraz wózek czterokolowy ulica Skryta 4. m. 3. zdw 53 879

Fabryka
odlewów żelaznych i fabryka wyrobów porcelanowych w dużym mieście powiatowym na wyjątkowo dogodnych warunkach zaraz do sprzedania. Oferty „Par“, Poznań, pod 64.450. Pw 14 169-54.451

Najtaniej
bo wprost z fabryki kupuje się materiały meśkie, damskie oraz wojskowe na sezon wiosenno — letni. Najprzedniejsze gatunki, najnowsze desenie. Wielki wybór. Ceny ściśle fabryczne. Fabryka Sukna Karol Jankowski i Syn, Bielsko. Oddział w Poznaniu, plac Wolności 2, pierwsze piętro. zdw 53 964

Maszyna
damka Singer. Szyperska 3. m. 3. zdw 53 872

Maszynę
Singerą sprzedam. 27 Grudnia 19 m. 16. zdw 53 963

Radjo
trzylampkowe na prad smienny korzystnie sprzedam. Chwaliszewo 34. podwórze, mieszkanie 3. zdw 54 002

Dywany
Pomosty
Dywaniki
pluszowe, aksamitowe, bouclé — oraz imitacje perskich kupuje się najtaniej w specjalnym składzie dywanów Bracia Górczy, Poznań, Stary Rynek 44. wejście z ul. Wójcickiej Pw 14 124-16.193

Folwark
410 mórg, ziemia dobra, zabudowania masywne, inwentarzami 75 000, wpłaty 40 000, Ratajczak Maszarska 7 a. III. zdw 53 796

Rowery
marki „Lucznik“, typ 1 turystryczny zwykły, typ 2 turystyczny Torpedo sprzedaje po okazynych cenach tylko hurtownikom za gotówkę. Józef Bogon, Gdańsk, Schmedererasse 4. Telefon 21394. n/w 10 091

Dom
mieście, pierwszorzędny składem papieru i papierosów. 3 pokoje kuchnia korzystnie sprzedam z towarem lub bez. Cena 12 000, bez hipotek wprost od właściciela. Oferty Kurjer Poznański n/w 10 128

Majatek
400 mórg ziemi buraczanej, cena 80 000 wpłaty 30 000, Rutkowski Grobla 29. zdw 53 751

Pianino
zagraniczne krasowe dobre okazynie. Półwiejska 22. m. 1. zdw 53 746

W. Groszkiewicz
Poznań, ulica Wrocławska 3, tel. 22-55 hurt. detal. Polecam po znacznie niższych cenach: Firany i kapy woalowe, tiulowe, nowoczesne upięcie z lambrakinem filét. Koldry na puch, wełnie i wacie własnej fabrykacji. Za gotówkę 10 procent rabatu. Pw 12 013-14.04

1/6 część
domu czynszowego Poznaniu sprzedam potrzeba 15 000. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 697

Urządzenie
2 pokoje prawie nowe na dogodnych warunkach do sprzedania. Jeżyce. Reja 2. Karłowicza. zdw 53 728

Sprzedam
z powodu podziału majątkowego parcele w Górczyne blisko tramwaju. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 962

Parcele
tanio sprzedam. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdw 53 785

Skład
2 okna, urządzeniem, centrum miasta, dzierżawa niska zaraz sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. zdw 53 974

Najtaniej!
Płaszcz kostjumi i kapelusze damskie piękne modele wiosenne poleca P. Szczawińska, 8-ka, ul. Woźna 1. Przyjmujemy asygnaty „Kredyta“. Pw 11 939-9.73

Nowy
Dom Komisowy, Woźna 16, sprzedaje i kupuje meble używane, garderoba różne inne przedmioty. Pw 12 221-14.43

Konwie
do mleka nowe. „Marko“ od 10 do 40 litr. tanio. — Markowski, Mielżyńskiego 23. II. tel. 82-54. Pw 14 131-16.144

5 KUPNA
Płyty
gramofonowe. dobrze utrzymane kupie. Oferty Oredownik zdw 52 893

Butelki
1/4 litr. krapówki, zielone lub ciemne szkło kupie. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 862

Wille lub dworek
5—6 pokoi z nowoczesnym urządzeniem, dobra komunikacja, wewnątrz ogrodem blisko kościoła katolickiego kupie. Cena fantazyjna wykluczona. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 069

Gospodarstwo
kupie blisko miasta powiatowego, dobre budynki nie niżej 5 pokoi przy lesie wodzie wpłaty 22 000 zł. Sprzedawca może dzierżawić. Odpowiedz tylko na dołączny opis obiektu miejsca. — Oferty Kurjer Poznański zdw 53 692

Kolonjalkę
dobrze prosperującą kupie. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 559

Kupię
coś z brylantów okazynie. — Oferty Kurjer Poznański zdw 53 602

Kupię
wille lub dom 8 pokojowy w Poznaniu lub w Puszczykowie — wpłaty 10 tysięcy złotych. Pośrednicy wykluczeni. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 53 883

Kupię
pieca kafełkowy używane. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 006/7

Kupię w dobrym stanie rzeczy walec wypełniony wodą do walcowania boiska. Wojtkowiak, Park Wilsona, Studium Wychowania Fizycznego, zdw 53 656

Kupię kocioł żelazny używany do 100 litrów. Adres Kurjer Pozn., zdw 53 877

Kupię maszyny rzemieślnicze ręczne. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 842

Pianino kupię. Cena Kurjer Pozn., zdw 53 866

Aparat (do grzania) wody i wanny do kąpienia kupię. L. Siedziński, ul. Wronecka 16, telefon 12-42, zdw 53 928

Junkersa lub Hermes aparat do wody grzania i wanny do kąpienia w dobrym stanie kupię. L. Siedziński, Poznań, Wronecka 16, telefon 12-42, zdw 53 929

Karoserji autobusowej na podwozie „Chevrolet” poszukuję. Zgłoszenia Kurjer Pozn., zdw 3 409

Żarówki zakup i zamiana przepalonych żarówek na nowe reg. za dopłatą. Tytko Poznań, Wodna 3, zdw 53 936

Kupię używaną miodankę. Oferty Główna Gnieznowo, p. Kiszczkowiak, 3077

Motocykl kupię może być nawet w stanie nie nadającym się do jazdy. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 953

Limuzynę dobrej marki ekonomiczną 4 osobową dobrze utrzymaną z prywatnych rak kupię. Oferty z podaniem ceny do Kurjera Poznańskiego dw 3 443

Kociółek miedziany na ca. 70-100 litr kupię. Gnieźnieńska Fabryka Skór „Warta”. Gniezno, Wrzesińska 13, zdw 54 040

Stoły, krzesła parasole ogrodowe kupi okazjnie Restauracja Dakki, Gniezno, zdw 54 047

6 KAMIENICE

Kamienicę sprzedam nową, wolną od stempli. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 984

Kamienicę 4 piętrową komfortową narożnikową składami sprzedam 110 000 wplaty 56 000, dochód 14 500. — Maciejewski, Dąbrowskiego 88, telefon 62-86, zdw 53 113

Kamienicę centrum Poznania dochód ustawowy 2 600, cena 21 000, wplaty 15 000 „Krakus”, Pocztowa 30, zdw 53 732

Kamienicę dochód ustawowy 11 000, cena 75 000, wplaty 40 000, „Krakus”, Poznań, Rybaki 20 a, zdw 53 834

Kamienicę składami, dochód 6 000 sprzedam 35 000, wplaty 20 000, Małecki, Poznań, Rybaki 20 a, zdw 53 834

Kamienicę centrum Poznania przynosi rocznie 9000 sprzedam zaraz, wplaty 40 000. Zgłoszenia Kurjer Pozn., zdw 53 943

Kamienica centrum komfortowa, dochód 60 tysięcy, cena 490 tysięcy. Oferty Kurjer Pozn., zdw 54 036

7 PIENIĄDZ

3 000 zł pożyczki za odpowiednim procentem, gwarancja dwupokojowe ładnie umebowane mieszkanie. Oferty do Kurjera Pozn., zdw 51 440

Dwa pokoje, kuchnia, Marsz. Focha 111, mieszkanie 17, zdw 53 323

2—3 000 pożyczki pod zastaw na procent lub całkowite utrzymanie w Orlowie. Spieszne oferty Kurjer Pozn., zdw 53 630

Gospodarzel Za 8 000 zł pożyczki szukam 3-4 pokoi. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 904

10 000 zł wypożycze na I hipotekę domu w Poznaniu. Zgl. Kurjer Pozn., zdw 54 030

8 DO WYNAJĘCIA

Ośmiopokojowe komfortowe mieszkanie, III. piętro, przy ul. Słowackiego (strona słoneczna) wprost od gospodarza od 1 do 32, do wynajęcia. Zgłoszenia: K. Loga, Słowackiego 18, Telefon 66-89 Pw 13 093-16-17

Trzypokojowe słoneczne Focha, Górczyn przy tramwaju wydzierżawi gospodarz. Spokojna 24, m. 5, zdw 53 668

3 pokojowe mieszkanie na parterze razem z warsztatem do wynajęcia zaraz na przemyśle (przędzie, piekarnie, instalacje). Zgłoszenia telefon 75-68. Syntetol Trauguttia 30, zdw 53 593

Mieszkanie 7 pokojowe komfort częścio- umebowane. Młyńska 9. I. prawo, narożnik Placu Nowomiejskiego, zdw 53 689

Mieszkanie 1 pokoi z meblami śródmieściu zaraz do wynajęcia. Kulat, ul. Wodna 10, zdw 53 649

Czteropokojowe I. piętro, willa, dzielnica Grunwaldzka. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 632

Mieszkanie - centrum umebowane odstepie na lato za zwrotna pożyczka 3 000 zł. Spieszne oferty Kurjer Pozn., zdw 53 631

Mieszkanie 3 pokojowe komfort przy Matejki za pożyczkę ca. 4 000 do objęcia. Adres Kurjer Pozn., zdw 53 622

9 pokojowe mieszkanie komfortowe dobrze utrzymanie przy ul. Matejki zaraz korzystnie do wynajęcia. Oferty do Kurjera Pozn., zdw 53 617

5 pokojowe mieszkanie na niskim parterze w willi przy ul. Dąbrowskiego 133 do wynajęcia. Zgłoszenia w biurze fabryki. zdw 53 570

Pokój słoneczny, elektryczność. Stroma 2 a, parter, zdw 53 566

3 pokojowe łazienka, I. piętro. Włda okolica Fabrycznej dom nowy tylko za czynsz roczny 2 000 zł wydzierżawie zaraz. Zgłoszenia Kurjer Pozn., zdw 53 565

Mieszkania każdej wielkości za dzierżawę poleca. Pijanowski Wielkie Garbary 44 (restauracja), zdw 53 745

2 pokoje kuchnia, rok dzierżawy zgóry. — Adres wskaże Kurjer Pozn., zdw 53 832/3

Dwupokojowe w nowym domu za miesięcznym czynszem. Informacje: Patr. Jackowskiego 32, II. p. Tel. 64 44 zdw 53 985

Wilda 2 pokoje kuchnia zaraz dzierżawa, 100 miesięcznie. Adres Kurjer Pozn., zdw 53 956

Siedmio oraz pięciopokojowe mieszkanie przy parku Wilsona wprost od gospodarza za czynszem miesięcznym do wydzierżawienia. Telefon 34-44. Oferty „Par.” pod 54.447. Pw 14 168-54.447

3 pokoje komfort kompletnie meblami dobrimi wskaże Swierz, Żupańskiego 18, zdw 53 932

Miłośnicy wsi znajduje wynarzony dworek — ogrodem. Piękna okolica. Poznań 13 kilometrów. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 838

Dwupokojowe z kuchnią, ul. Naramowicka. — Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 806

Pokój kuchnia Jeżyce. 850 czynsz naprzód, dalsza 30. Piotra Wawrzyniaka 32, m. 2, zdw 54 012

Trzypokojowe komfortowe do wynajęcia. Dąbrowskiego 105, Surówka, rw 5540

W Obrzycku n/Wartą wydzierżawie 4 pokoje z przynależnościami i ogrodem. Stosownie dla emeryta. Zgłoszenia Kurjer Pozn., zdw 53 228

9 SZUKA MIESZK.

Dwóch pokoi kuchnia na lato blisko Poznania, chętnie Gadki. Kobylnica poszukuje urzędnik państwowi. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 154

1—2 z kuchnią za mies. dzierżawę od gospodarza, stała posada. Agenci wykluczeni. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 666

Pokoju próżnego szuka małżeństwo bezdzietne najchętniej wprost od gospodarza. Grzegorzka, Małeckiego 31, m. 9, zdw 53 648

2—3 pokojowe mieszkania z łazienką I. lub II. piętro poszukuje urzędnik prywatny czynsz zgóry. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 921

Sędzia poszukuje mieszkania czteropokojowego. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 569

Mieszkania 5 pokojowe (duże pokoje) wysoki parter lub I. piętro ewentl. II. poszukuje w śródmieściu wprost od gospodarza. Przy normalnym czynszu zaplace za rok zgóry. Oferty Kurjer Pozn., zdw 52 694

Poszukuje 3 pokojowego mieszkania z komfortem w śródmieściu wprost od gospodarza. Oferty do Kurjera Pozn., zdw 53 614

Mieszkania dwóch próżnych słonecznych pokoi elektryczność, nie wyżej II. piętra szuka samotny, starszy inteligent, śródmieściu czynsz ½ roku zgóry. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 068

4—5 pokoi górne centrum lub blisko. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 905

Szukam 5—6 pokoi śródmieście gospodarsze. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 587

Małżeństwo bezdzietne szuka pokoju wprost od gospodarza. Oferty Kurjer Pozn., zdw 53 930

Emeryt szuka 2 pokojowego mieszkania za miesięczną dzierżawę. Oferty Kurjer Pozn., zdw 54 001

11 POKOJE UMEBL.

Inteligentnemu Strusia 3, mieszkanie 7 (prawo), zdw 52 741

Jednoosobowy dwuosobowy wydzierżawie, Stroma 26, m. 5, zdw 52 836

Frontowy panom Górna Wilda 61/11, zdw 53 076

Pokój małżeństwu paniąkom Focha 27, m. 36, zdw 52 802

Pokój 1—2 lepszym panom. św. Marcin 11, m. 4, zdw 51 806

Pokój jedno lub dwuosobowy. Długa 4, mieszkanie 10. Pw 14 163-11.911

Niekrepujący dobre utrzymanie, telefon, łazienka. 27 Grudnia 18, m. 6, zdw 53 426

Dwuosobowy panom lub panom. Piekary 6, parter, lewo, zdw 51 998

1—2 umebowane, pianino telefon (77-16) elektryczność, łazienka, zdw 52 732

Czysty niekrepujący kawa 40 zł w samotnej osobie. Żupańskiego 13, m. 3, zdw 53 684

Pokój 1 pokoi zaraz. Kanałowa 4, m. 10, zdw 53 652

Pokoik mały, Matejki 1. I., zdw 53 678

Centrum 2 łączna, czyste, elektryczność, utrzymaniem bez. Romana Szymańskiego 4, mieszkanie 9, zdw 53 876

Wspólny pokój paniąkom, Grobla 24, m. 17, zdw 53 667

Paniąkom na wspólny (fortepian). Wały Królowej Jadwigi 7 a, m. 12, zdw 53 349

Czysty pokój. Działyńskich 2. II. — 5, zdw 53 708

Słoneczny frontowy, spokojny solidnemu panu. Plac Asnyka 4, m. 12, przy Słowackiego, zdw 53 707

Panom lub panom. Rynek Wildecki 67, mieszkanie 7, zdw 53 704

Pokój próżny, Grodzka 63, parter, zdw 53 702

2 biurowe umebowane pokoje polecam — centrum, Adres Kurjer Pozn., zdw 53 701

Inteligentowi punktualnemu polecam 2 umebowane pokoje centrum. Adres Kurjer Pozn., zdw 53 700

Dwuosobowy Kopernika 7, parter, zdw 53 686

Pokój dwuosobowy i jednoosobowy z utrzymaniem lub bez zaraz. Jeżycka 8, I, zdw 53 713

Pokój z klatki schodowej dla 2 panów w klatki schodowej dla 2 panów w klatki schodowej. Wszystkich Świętych 8, m. 4, zdw 53 710

Seweryna Mielżyńskiego 22, m. 19, pokój, zdw 53 709

Paniąkom śliczny dwuosobowy. Ogrodowa 4, parter, zdw 53 636

Pokój dla pana. Żupańskiego 21, m. 8, zdw 53 639

Pokój czysty wynajme od 1. Słowackiego 41, m. 11, zdw 53 645

Pokój Czesława 16 a, II. lewo, zdw 53 646

Klatki schodowej, telefon, elektryczność panu 15 maja. Kreta 7 — 7, zdw 53 647

Pokój utrzymaniem, św. Wojciech 21, m. 8, zdw 53 655

Frontowy mniejszy panu. Spokojna 16, — wysoki parter, zdw 53 658

Do wynajęcia pokój umebowany, frontowy, balkonowy, osobne wejście. Grunwaldzka 20 b, m. 8, od 17—19, zdw 53 853

Dobrze umebowany, Zielona 3 m. 3, zdw 53 621

Pokój czysty poważnemu. Małeckiego 22, m. 11, zdw 53 591

Pokój małżeństwu, Małeckiego 27, m. 4, zdw 53 589

Pani Łąkowa 16, I. lewo, zdw 53 588

Mały bez pościeli paniąkom, Kozia 23, I, zdw 53 568

Umeblowany Wodna 11 — 2, zdw 53 282

Niekrepujący zaraz, Górna Wilda 17, m. 9, zdw 52 652

Przywoity pokój umebowany tylko solidnemu panu lub pani od 1. 5. Zgłoszenia Plac Działowy 5, m. 7, pom. godz. 3—5 po południu, zdw 53 610

Kulturalnej uczelejw osobie dwu — jednoosobowy wygodny korzystnie, Chelmońskiego 21, mieszkanie 1, zdw 53 609

Pokój niekrepujący solidnej osobie. — Długa 4, podwórze, prawo, I, zdw 53 600

Pokój Strzelecka 32, m. 6, zdw 53 598

Pokój Skryta 1, parter, lewo, zdw 53 717

Pokój frontowy. Wielka 16, m. 4, zdw 53 719

Pokój Strzelecka 23 a, parter, lewo, II, drzwi, zdw 53 728

Pokój lub 2 od 1. Wrocławka 9, m. 7, zdw 53 730

Pokój umebowany niekrepujący — najmie, Kopernika 10 a, m. 6, zdw 53 735

Balkonowy słoneczny panu na stanowisku, 27 Grudnia 16, m. 11, zdw 53 736

Frontowy słoneczny, Wielka 11, m. 6, zdw 53 737

Dwuosobowy utrzymaniem — bez. Marcina 5, II, m. 11, zdw 53 740

Pokój na biuro, telefonem do wynajęcia, św. Marcina 66/67, front, — mieszkanie 7, zdw 53 741

Centrum dwu — jednoosobowy czysty do brze umebowany. Szkołna 11, mieszkanie 8, zdw 53 748

Pokój jedno lub dwuosobowy, telefon, utrzymanie, tanio. Aleje Marcinkowskiego 3 b, I, m. 17, zdw 53 749

Pokój Składowa 12, drugi dom ogrodowy, mieszkanie 3, zdw 53 752

Pokój pianinem, elektryczność 1—2. św. Wojciech 24, m. 6, zdw 53 722

Pokój umebowany od 1. 5. Półwiejska 11, w podwórzu, Wittke, zdw 53 754

Pokój pana, Niegolewskich 1, m. 6, zdw 53 759

Pokój wspólny panom, Romana Szymańskiego 7, m. 17, podwórze, zdw 53 761

Klatki schodowej, Aleje Marcinkowskiego 15, I. lewo, zdw 53 827

Umeblowany 1 lub 2 osoby wynajęcia, św. Wojciech 4, mieszka, 4, zdw 53 793

Klatki schodowej, Królowej Jadwigi 5 a, m. 4, zdw 53 789

Pokój niekrepujący jednemu, dwom panom. Prusa 17, m. 9, zdw 53 786

Korzystny Długa 8, II. lewo, zdw 53 780

Wolny Wierzbicice 3, I. lewo, zdw 53 779

Dwuosobowy słoneczny, Mickiewicza 1, m. 10, zdw 53 776

Frontowy eleganci utrzymaniem, bez. — Pocztowa 22, m. 9, zdw 53 773

Pokój utrzymaniem kuchni, elektryczność, Wódna 13 a, wysoki parter, lewo, zdw 53 772

Pokój frontowy, słoneczny, elektryczność, łazienka. Patrona Jackowskiego 29, mieszkanie 8, zdw 53 771

Pokój umebowany 1—2 osobom wynajme. Wydaje smaczne obiady 80 gr. Grobla 1 b, m. 8 narożnik Wielkich Garbar, zdw 53 770

Pokój zaraz. Ogrodowa 11, I. lewo, zdw 53 769

Czysty słoneczny, frontowy pokój z elektrycznością. Długa 18, II, mieszkanie 7, zdw 53 766

Kantaka 6 I. piętro, wynajme eleganci, duży pokój, utrzymanie, zdw 53 763

Dwuosobowy frontowy, elektryczność. Strzelecka 6, mieszka 16, zdw 53 843

Pokój 2 panom. Kopernika 10, II, lewo, zdw 53 852

Pokój dla dwóch panów. św. Wojciech 26, II, zdw 53 854

Dla pań lub bezdzietnego małżeństwa. Skarbowska 19, m. 7, zdw 53 855

Pokój Śniadeckich 20, m. 8, zdw 53 856

Pokój Wierzbicice 38, m. 8, zdw 53 858

Tanio wspólny dwom paniom. Chwałiszewo 5, m. 12, zdw 53 859

Frontowy św. Marcin 47, m. 6, zdw 53 958

Pokój skromny, Mostowa 15, m. 3, zdw 53 957

Umeblowany czysty, elektryczność, Gen. Prądzyńskiego 11, m. 3, zdw 53 960

2 łączne frontowe, światłem elektrycznym z użytkowaniem kuchni. Wierzbicice 24 a, m. 3, zdw 53 964

Pokój niekrepujący klatki schodowej, elektryczność 1. 5. do wynajęcia Zamkowa 4 b, m. 7, wchód z Pocztowej, zdw 53 965

Pokój Cieszkowskiego 8, m. 9, zdw 53 967

Pokój dla pani, Michalska, św. Marcin 14, zdw 53 968

Klatki komfortowy, przyjezdny, Wysocka 4, mieszkanie 3, zdw 53 969

Elegancki panu 50. Rosada Wierzbicice 13, zdw 53 970

Frontowy słoneczny 1—2 osobowy wynajme. Matejki 45, m. 6, zdw 53 973

Pokój frontowy, Bóźnicka 16, m. 16, zdw 53 880

Klatki schodowej, elektryczność, św.

Romana Szymańskiego 3 III, prawo, zdw 54 020
Pokój Długa 8, m. 11, zdw 54 022
Pokój ad 1. 5, Sew Mielżyńskiego 22, 26, od 10-1, 8-9, zdw 54 025

Trzeciego Maja k. m. 13, ładne, niekropujące, zdw 54 023
Pokój z telefonem solidnemu panu wydzierżawie Działyskich 8, m. 8, Pw 14 175-1740

Pokój słoneczny dla dwóch lepszych panów lub pani elektryczność, niekropujący, Plac Stawny 7, mieszkanie 4, rw 5538
Pokołek umebłowany tanio do wynajęcia, Za Grobla 5 I, m. 8, rw 5535

Dwuosobowy Wielkie Garbary 38, m. 18, III, wchód, Woźna 14 b, rw 5535
Balkonowy duży, słoneczny utrzymaniem — lub bez, Dabrowskiego 23, m. 7, jw 3087

2 Dwuosobowy, Dabrowskiego 49, m. 25, jw 3084
Frontowy elektryczność, telefon, solidnemu Dabrowskiego 25 a, mieszkanie 4, jw 3081

Elegancki słoneczny z telefonem, Słowackiego wejście Prusa 2, m. 10, jw 3079
Pokołek Dabrowskiego 64, m. 11, jw 3078

Elegancki pokój z wszelkimi wygodami, bardzo jaśny, czysty, z rozległym widokiem od 1. 5, do wynajęcia, Ulica Poznańska 59, mieszkanie 8 (narożnik ul. Jasnej), zdw 54 074
Używalnością kuchni dwa pokoje, Grunwaldzka 20 a, m. 7, od 4 tej, zdw 53 949

Dwom panienkom wspaniałe, Strzałowa 7, mieszkanie 11, zdw 53 951
Pokój Walecka, Wybickiego 8, zdw 53 955

Zupełnie niekropujący, Chwaliszewo 25, m. 2, zdw 52 917
Dwuosobowy utrzymaniem bez zaraz tanio, Piekary 18, I, piętro, zdw 54 033

Jedno Dwuosobowy, studenci wykluczeni, Kreta 6, mieszkanie 2, zdw 53 975
Panne wspólny pościela, Józefa 6, m. 12, zdw 53 976

Jedno Dwuosobowy wolny, Waly Królowej Jadwigi 5, m. 5, zdw 53 977
Elegancki 1-2 lepszym panom, utrzymaniem bez i ładny wspaniałe, Plac Nowo-Miejski 10a, m. 7, zdw 53 906

Pokój Poła 13, I, lewo, zdw 53 981
Niekropujący wszelkie wygody, Wyspiańskiego 19, m. 4, zdw 53 985

Pokołek i dwuosobowy pracującym, Słowackiego 39, III, prawo, jw 3 075
12 SZUKA POKOJU
Pokoju niekropującego z pościelą szuka dwóch panów, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 236

Inżynier kawaler poszukuje pokoju z łazienką, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 674
Pokoju próżnego, kuchnia lub skrytka, dwie panie 1. 5, poszukują, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 716

Pokoju fortepianem, Oferty z ceną Kurjer Poznański zdw 53 894
Niekropującego szuka marszałka z dzieckiem szpieszne oferty Kurjer Pozn, zdw 53 846

Próżnego pokoju używaniem kuchni poszukuje zaraz, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 824
Pani poszukuje ładnie umebłowanego pokoju z utrzymaniem elektrycznością łazienką, telefonem okolicy Górnej Włdy, wejście niekropujące, Oferty Kurjer Pozn, zdw 53 890

Pokoju dobrze umebłowanego bez pościeli niekropującym wejściem, najchętniej z klątki schodowej poszukuje spokojny, kulturalny pan, Złogoszenia z ceną do Kurjera Pozn, zdw 54 038

13 LOKALE
Lokal frontowy nadający się na interes fryzjerski lub inny z przyległym pokojem i kuchenką zaraz do wynajęcia, Złogoszenia Jeżycka 35, m. 19, zdw 52 981

Pl. Wolności 4 do wynajęcia: 1) lokal handlowy na parterze wraz z halą i 2) lokal przemysłowo-handlowy na I. piętrze, Wiadomość na miejscu, zdw 52 907

Składu w centrum od 1. 5, poszukuje, Złogoszenia telefon 24-25, zdw 53 698
Dużą piwnicę tuż przy Starym Rynku natychmiast wydzierżawie, Złogoszenia Malopolska 8, Schubert, zdw 53 661

Pokój duży biurowy z telefonem, Skarbowska 17, m. 4, zdw 53 844
Składu możliwość z przyległą składnicą, okolica Stary Rynek sw. Krzyżski od zaraz poszukuje Fabryka, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 849

Ubiakacje nadająca się na warsztat, biuro lub składnicę przy Starym Rynku oddam, Karaś Pocztowa 3, zdw 53 698

Składnica ze sklepem przy Starym Rynku dzierżawa 60 zł rok zgóry, Złogoszenia Kurjer Poznański rw 5537

Lokalu handlowego przy ruchu, ulicy, niedrogi czynsz, poszukuje, Oferty Kurjer Poznański jw 3 073

14 DZIERŻAWY
Garáže murowane miesięcznie od 20 zł, Garáže Polonia Dróżbackiej 2 przy Parku Wilsona, zdw 53 557

Stajnie składnica w centrum miasta tanio do wynajęcia, Złogoszenia Kurjer Poznański zdw 53 671

Mlyna wodnego, celem dzierżawy poszukuje, Stefan Dorn, Mroczka, Kościuski 38, zdw 53 814

15 UZDROWISKA
Zegiestów-Zdrój Pensjonat „Warszawianka” — otwarty, Centrum Zakładu, nowoczesny komfort, Zimna i ciepła woda bieżąca, Ceny niskie, w czasie od 15 czerwca opłata ryczałtowa przy pobycie trzytygodniowym 290 złotych, czterotygodniowym 390 zł, Ryczałt obejmuje opiekę lekarską, należytą do pokój utrzymania, kąpiele mineralne, borowinowe i także zdrojowiska, nw 10 111

Obelge rzucona na p. Górna i Franciszka Krzywosza cofam przeproszam, Edmund Ławniczak, zdw 53 572/3

Złuk W Kurjerze Poznańskim temu niema, Josiefa, zdw 54 018

21 ZGUBY
Książeczkę wojskową na nazwisko Wawrzyn Frackowiak, zrzuciła i unieważniam, zdw 53 646

Okulary oprawa rogowa, przy placu Sa-pieżyńskim oddać za wynagrodzeniem, Rogoziński, plac Sa-pieżyński 3, zdw 53 757

Zaginął w środe, 27 godz 18-20 damski bransoletkowy zegarek w okolicy Sw. Marcina, Marsz. Focha, Uczciwego znalazcę uprasza się o zwrot za wysokim wynagrodzeniem, Marszałka Focha 177, m. 48, zdw 53 829

22 ROZMAITE
Autem 20 groszy kilometr, Złogoszenia Kurjer Poznański zdw 52 659

Siostry Streich teraz Gwarna 15 Robótki rysunki haftów wszelkiego rodzaju, Tw 966

Darmo katalog płyt gramofonowych wysłany po nadesłaniu znaczka pocztowego, Ostatnie nowości, Ceny niskie, „Polska Płyta” Warszawa Marszałkowska 104, np 10 993

Laduje akumulatory tanio naprawa zamiana „Ogniwo” Wielkie Garbary 19, Pw 14 108-16.158

1,45 północzochy jedwabne do prania i jedwab 2,90 złotych Bemberg od 3,25 północzochy jedwabna niedocięzionej trwałości od 3,90, północzochy maco od 45 gr jedwabny flor od 95 gr i północzochy czarna od 1,90, fil d'ecosse od 2,90, poczwórny fil d'ecosse od 3,25 Dziecięce n. 5 od 60 gr 10 nr, od 80 gr skarpety meskie od 45 gr deseniowe od 75 gr poleca po znacznie zniżonych cenach w wielkim wyborze specjalny maszynny północzochy i fabryka bielizny J. Schubert Poznań ul. Wrocławska 3, Ceny niskie — towar trwały Pw 12 017-14.30

Krawcowa poleca się poza dom, Referencja pierwszorzędną, Sw. Marcina 5, m. 10, zdw 53 596

Do Francji, Niemiec korespondencje przyjmij kupiec starszy w danych językach, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 567

Kołdry pachowe, welnie wyrabia stare poszywa Sulewki, Poznań ul. Wrocławska 1, zdw 53 134

Kołdry wykonuje, stare przerabia, Smoczyńska Kwiatowa 8, zdw 53 890

24 NAUKA
Kursy stenografii, pisanie na maszynie rozpoczynam 6 maja, Kantaka 1 II, piętro, zdw 52 259

English lady gives lessons conversation, Apply Kurjer Poznański zdw 53 239

Szkoła Tańca Antoszewskiego Zielona 3 Pw 11 972-13.64

Studentki poszukują kondycji na wieś na miesiąc letnie, Laskawe oferty listownie: Koło byłych uczennic gim. Gen. Zamoyckiej, Matejki 8 lub osobiście tamże we środy 13-14, zdw 53 657

7 klasista adziela korepetycji ewentl. za mieszkanie, Laskawe zgłoszenia: Romuald Tomaszewski, Młyńska 13, zdw 53 595

Kurs tańców nowoczesnych rozpoczynam 30 kwietnia, Sre-dziński, Strzelecka 3, zdw 53 760

Stenografii księgowości pisanie maszyna wyszczymy szybko tanio, Rozpoczynamy 4 Wpisy codziennie, — Postęp, Plac Sanieżyński 2 a, zdw 53 231/2

25 MUZYKA
Fortepian bardzo tanio do wynajęcia, Złogoszenia Kurjer Poznański zdw 53 687

Fortepian do ćwiczeń — lekcje muzyki, — Jezuzicka 8, I, zdw 53 714

Skrzypek dla lepszego zespołu wolny 1. 5, (Repertuar), Bydgoszcz, Krakowska 9, m. 1, zdw 53 811

26 ROZRYWKA
Kino „Muza” Łazarz Focha 23, Romana Kaplański Wschodu, zdw 54 006

27 SZUKA PRACY
Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obchodzamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Początkujące maszynistki względnie biuralistki, Złogoszenia do Kurjera Pozn, zdw 52 630

Posługaczka na cały dzień z dobrem gotowaniem, Złogoszenia Matejki 7, m. 11, zdw 53 650

Damskie trio (acordeon, śpiew) wolne Inowrocław, poste restante Bednarrek, zdw 53 519

Młynarz kawaler, kilkoletnia praktyka, poszukuje posady również obeznaną obsługą motory asacego: Diesla, Laskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 48 310

Służąca z początkiem gotowania do wszystkiego szuka posady zaraz, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 677

Młodszy robotnik poszukuje jakiegokolwiek pracy za kaucją, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 675

Kucharka restauracyjna znająca zimny bufet, poszukuje posady od 1. 5, — Złogoszenia Kurjer Poznański zdw 53 672

Dziewczyna z dobrem gotowaniem poszukuje posady od 1. 5, tylko w lepszym domu, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 705

Posługaczka uczciwa poszukuje posady z gotowaniem, jako przychodnia w lepszym domu, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 699

Dziewczyna do wszystkiego szuka posady, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 695

Dziewczyna starsza, uczciwa do wszystkiego z gotowaniem od 15, poszukuje posady, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 694

Dziewczyna z gotowaniem poszukuje posady Oferty Kurjer Poznański zdw 53 690

Posługi poszukuje młoda małżatka, dobre świadectwa, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 712

Dziewczyna do wszystkiego z praniem, cokolwiek gotowanie poszukuje posady od 1. 5, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 698

Magister praw, lat 31, żonaty, poszukuje samodzielnej posady księzkowego, bilansisty lub kasjera najchętniej na wieś Laskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 644

Dziewczyna do wszystkiego z gotowaniem szuka posady, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 650

Dziewczyna poszukuje posady z gotowaniem, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 720

Panienska do wszelkiej pracy domowej bez prania poszukuje posady do 2-3 osób za niskim wynagrodzeniem, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 721

Posługi poszukuje, przed południem w śródmieściu, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 739

Poszukuje z pomocą, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 791

Dziewczyna lepaż sumienna i czysta, zna dobre gotowanie pranie i prasowanie, przymie posade tylko w lepszym domu od 1 lub 15, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 755

Inteligentna panna z polskimi i niemieckimi, znająca szycie i wszelkie prace w zakresie wchodzące poszukuje posady do dzieci ewentl. na wyjazd, Oferty uprasza kierowca Kurjer Poznański zdw 53 815

Ekspedjentka lat 24, dzielna, inteligentna, bardzo dobrze świadectwami, kilkoletnia praktyka, branża biławatnej tow. krótkich i artykułów męskich, poszukuje posady, okolica oboletna, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 816

Gospodyni poszukuje posady od 1. 5, lub 15, Ma długoletnia praktyka, zna dobrą kuchnię, orawy, pieczenie, chów drobiu, Złogoszenia M. Wawrzyniak, Ślacheia, pow. średa, zdw 53 817

Dziewczyna szuka posady do wszystkich prac domowych, dobre świadectwa, — Złogoszenia Kurjer Poznański zdw 53 847

Młodsza gosposia przyjmie posade w lepszym domu, do wszystkiego, — Oferty Kurjer Poznański zdw 53 851

Służąca skromna, uczciwa, szuka posady z gotowaniem, Oferty Kurjer Pozn, zdw 53 857

Sierota lat 16, poszukuje posady do dziecka i lekkich prac domowych, Strzałowa 6, m. 11, front, zdw 53 860

Bona z niemieckim, francuskim, męzyskalm, znająca szycie i robótki poszukuje posady, Złogoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 53 862

Poszukuje posady z praniem i gotowaniem od 1. 5, najchętniej na wyjazd, wiek średni, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 961

Dziewczyna z niemieckim, francuskim, męzyskalm, znająca szycie i robótki poszukuje posady, Złogoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 53 862

Posługaczka do wszystkiego z gotowaniem szuka posady, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 650

Kucharka dobrze gotuje, poszukuje posady, dobre świadectwa, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 618

Posługaczka poszukuje posady w śródmieściu Oferty Kurjer Poznański zdw 53 533

Dziewczyna szuka posady, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 581

Pielęgniarka dobrze polecona przyjmie nocne czuwania, zastrzyki, bańki, Złogoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 53 580

Służąca z gotowaniem i praniem do wszystkiego szuka posady Oferty Kurjer Poznański zdw 53 577

Pracznica sumienna poszukuje prania, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 576

Dziewczyna miła, inteligentna, kochająca bardzo dzieci, język polsko-niemiecki poszukuje posady ewentl. bez spania, Oferty laskawe skierowca Kurjer Poznański zdw 53 571

Kolonjalista dzielny w swym zawodzie poszukuje posady fachowej lub pokrewnej w razie kaucji posiadam 3 tys, Oferty Kurjer Pozn, zdw 53 563

Dziewczyna uczciwa skromna z cośkolwiek gotowaniem szuka posady od 1. 5, 1932 r. Oferty Kurjer Pozn, zdw 53 561

Uczeń z ukończoną szkołą handlową poszukuje posady najchętniej w drogerji, Oferty Kurjer Pozn, zdw 53 613

Dziewczyna zdrowa sumienna pracowita poszukuje posady do lekkich prac domowych i do dzieci od 1 maja Laskawe oferty Kurjer Pozn, zdw 53 605

Dziewczyna uczciwa z gotowaniem poszukuje posady, Oferty Kurjer Poznański zdw 53 604

Dziewczyna do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady od 1 Oferty Kurjer Poznański zdw 53 600

Panna
inteligentna z szyćmi i robotkami z dobrym świadectwem szuka posady do dzieci. Łaskawe oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 53 743

Uczciwa
kobieta poszukuje posługi i prania. Skiba. Jeżycka 26. zdw 53 790

Dziewczyna
z prowincji, lat 25 poszukuje posady do wszystkiego, miejscowość obojetna, najchętniej na prowincję. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 861

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady do bezdzelnego małżeństwa. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 869

Krawcowa
szuka posady do szycia i przeróbek. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 870

Dziewczyna
uczciwa, pracowita, poszukuje posady do wszelkich prac domowych lub do dzieci. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 875

Dziewczyna
uczciwa, skromna, pracowita, szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 876

Panienska
uczciwa z prowincji szuka posady do dzieci. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 825

Posługaczka
poszukuje posady z praniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 933

Małopolanka
z długoletnimi świadectwami, skromnym gotowaniem poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 903

Młodsza
biuralistka z znajomością stenografii polskiej i niemieckiej szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 912

Praczką
pierze tanio. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 927

TEATRY

Teatr Wielki: Dziś — „Czar munduru”.
Piątek, 29. 4. — „Hrabia Luxemburg”.
Sobota, 30. 4. — „Poławiacze perel”, premiera. Występ H. Lipowskiej.

Niedziela, 1. 5. — „Poławiacze perel”. Występ H. Lipowskiej.

Teatr Polski: Dziś: „U mety”.
Piątek, 29. 4. — „U mety”.
Sobota, 30. 4. — „U mety”.
Niedziela, 1. 5. — Po pol.: „Sprawa honorowa”. Przedstawienie wykupione przez Armję Błękitną.

Wieczorem: „U mety”.
Teatr Nowy: Dziś — „Mariusz” (Pod złotą kotwicą).
Piątek, 29. 4. — „Lekko-myślna siostra”. — Występ Przybyłko-Potockiej.

Sobota, 30. 4. — „Lekko-myślna siostra”. — Występ Przybyłko-Potockiej.

Niedziela, 1. 5. — „Lekko-myślna siostra”. — Występ Przybyłko-Potockiej.

DZISIAJ W KINIE

Apollo: „Cham”.
Aurora: „Za kulisami cyrku” i „W sidłach szantażysty”.
Colosseum: „Scotland Yard” (Policja!).

Corso: „Perły i Kobiety”, — „15 minut strachu”.
Metropolis: „5 minut przed ślubem”.
Muza: „Romans Kapłanki Wschodu”.

Odeon: „Graj Cyganie”.
Orzeł: „W sidłach przestępstwa” i „Ucieczka od szczęścia”.
Renaissance: „Trzy Twarze Wschodu”.

Roxy: „Mama nie pozwala”.
Stinks: „Marquis d'Eu” oraz „Bobuś i jego pies”.
Słońce: „Małżeństwa Przyszłości”.

Tęcza: „Żelazna maska”.
Uśmiech: „Królewska Faworyta, Bogini Miłości” czyli „Boska kobieta”.
Wilsona: „Tragedja kochanków”.

Uczciwa
dziewczyna z gotowaniem do wszystkiego szuka posady 1. 5. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 908

Służąca
uczciwa z cośkolwiek gotowaniem poszukuje posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 920

Dziewczyna
sumienna, uczciwa, średnim wieku poszukuje posady z gotowaniem do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 923

Służąca
uczciwa poszukuje posady do dzieci. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 926

Młodsza
dziewczyna pracowita, uczciwa poszukuje posady cośkolwiek z gotowaniem do wszystkiego od 1 maja. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 830

Mistrz piekarski
kawaler średni wiek, który rozumie cukiernictwo poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 807

Dziewczyna
wiejska, dobrze polecona poszukuje posady od 1. najchętniej do dwóch osób. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 804

Starsza
kucharka, samodzielna, uczciwa, sumienna, poszukuje posady do wszystkiego w lepszym domu. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 798

Kucharka
z dobrym gotowaniem i dobrymi świadectwami oraz sztywnym prawowaniem szuka posady w lepszym domu od 1. 5. lub 15. 5. 32. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 797

Robotnik
poszukuje posady za kaucją 500 zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 944

Woźny - inkasent
z dobrymi świadectwami, z kaucją bankowa 1 000 złotych, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 000

Administrację
domów przyjmie zredukowany urzędnik administracji wojskopaństwowej. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 004

Panna
z 1/2 rocznym kursem stenografii polskiej i pisania na maszynie, poszukuje początkującej posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 54 008

Ksiązkowa
maszynistka poszukuje posady, wynagrodzenie skromne. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 010

Sierota
kochająca dzieci, lekkich prac domowych, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 54 024

Mechanik
młodszy poszukuje pracy w swym fachu lub podobnym — specjalność naprawy maszyn do szycia i rowerów. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 933

Zaraz
lub później poszukuje posady samodzielnej gospodyni — zarządczyni lub wyrecyzycielki pani domu. Znam wykwiwną kuchnię, drob. szycie, ogród. Łaskawe zgłoszenia upraszam Kurjer Poznański zdw 53 935

Wiejska
kucharka poszukuje posady samodzielnym gotowaniem, długoletnimi świadectwami do lepszego domu od 1. lub od 15. 5. Oferty Kurjer Poznański zdw 3076

Praczką
poszukuje prania. Półwiejska 35. m. 6. zdw 53 952

Wychowawczyni
inteligentna dobrze polecona poszukuje posady do dzieci. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 143

Uczennica
z prowincji poszukuje posady do składu rzeźniczego lub piekarskiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 142

Służąca
skromna, uczciwa szuka posady z gotowaniem u lepszych państwa. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 548

Szofer
trzeźwy i sumienny poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 201

Kucharka
w średnim wieku poszukuje posady od 1 maja z gotowaniem i zaprawianiem. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 130

Wykształcona
Niemka ze znajomością polskiego i francuskiego języka, znająca się na gospodarstwie domowym i krawiectwie, szuka posady u rodziny polskiej do dzieci od 1. 5. począwszy. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 53 209

Sierota
uczciwa z dobrą świadectwami poszukuje jakiegokolwiek zajęcia. Miejscowość obojetna. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 339

Osoba
w średnim wieku posiadająca bardzo dobre długoletnie świadectwa poszukuje posady od 1 lub 15 jako samodzielna gospodyni do małej rodziny lub do jednej osoby, zna również chów drobiu. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 459

Mechanik
specjalista na rowery, maszyny do pisania, szycia, emalowania poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 501

Dziewczyna
z długoletnimi świadectwami z gotowaniem, poszukuje posady do 3-4 osób starszych od 1 maja. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 512

Posługaczka
uczciwa poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 509

Służąca
z dobrym gotowaniem do wszystkich prac domowych, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 508

Poszukuje
posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 527

SCOTLAND YARD
(Policja!)
W rolach głównych:
JOAN BENNET - EDMUND LOWE
Nast. program:
Satyra „Na Dworze Mark Twaina” „Krola Artura”
Pw 14 171-54.454

Pielęgniarka
poszukuje posady do niemowląt od 15. 5. Oia Wyrodówna, Piekary 14. Szpital dziecięcy. zdw 53 429

Dziewczyna
ze wsi poszukuje posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 362

Kucharka
kilkuletnia praktyka znająca prace domowe szuka posady od 1 lub 15 maja. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 53 359

Dziewczyna
sierota, chętna nawskroś uczciwa poszukuje miejsca lub posady, bez spania od 1. 5. 32. — świadectwa bardzo dobre. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 353

Gospodyni
wiejska starsza, znająca się na gospodarstwie wiejskim i miejskim szuka posady na probostwie, na wieś od 1 maja lub od 15. 5. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 376

Młoda
meżatka poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 405

Polecam
gospodyni, kuchmistrzynie, bony Niemiecki, hotelowe, freblanki Lewandowska, Aleje Marcinkowskiego 16 zdw 53 407

Młody
ekspedjent władający językiem polskim niemieckim, z branży blawatów, mogący złożyć 200 zł kaucji szuka posady ewentl. innej branży. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 227

Dziewczyna
starsza, uczciwa i skromna, poszukuje posady do wszelkiej pracy z gotowaniem od 1. 5. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 416

Służąca
zdrowa, czysta, uczciwa, pracowita z dobrymi świadectwami do wszystkiego szuka posady od 1. 5. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 421

Panna
zajmie się najsierdeczniej dziećmi lub chora osoba bez spania. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 190

Posługi
na po południe poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 237

Posługaczka
poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 236

Dziewczyna
z dobrej rodziny szuka posady do prac domowych lub do dzieci. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 234

28 WOLNEMIEJSCA
uczennice
na kurs szycia damskiego mogą się zgłosić. „Olimpia” Ratajczak 11a zdw 53 480

Ekspedjentka
z brzoż rzeźniczej potrzebna od 1. 5. Szamarzewskiego 37. zdw 53 459

Fryzjerka lub fryzjer
nie niżej lat 24, dzielny, w wodnej żelazkowej zaraz ewentl 1-go maja. Maks Hoffmann Innowrocław Królowej Jadwigi 30. zdw 49 845

Natychmiastowy
wysoki zarobek we wszystkich miastach Polski damy osobom solidnym pracow. tym. W ofertach podać zawód i obecne zajęcie z załączeniem znaczków 35 groszy Z odpowiedzią wysyłamy pełny materiał objaśniający. Polski Instytut Graficzny Warszawa — Marszałka Focha 6. nw 10 102

Fryzjer
damski, pierwszorzędny fachowiec znający dobrze ondulacje, farbowanie wodne itd. potrzebny od zaraz. Łódź Zawadzka 8 J. Podstawczyński. nw 10 092

Fryzjerka
działa na stałą posadę od 1. 5. 32 Kubaczewski Sroda. nw 10 125

Uczennice
krawieckie, Piekary 7. m. 7. zdw 53 637

Mierniczy
przysięgły potrzebny zaraz do pomiaru. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 640

Uczciwy
człowiek do podróżowania samochodem gotówka 600 zł potrzebny. Adres Kurjer Poznański zdw 53 555

Fryzjerka
działa siła potrzebna, Marszałka Focha 96. zdw 53 626

Ucznia
lub wolontariusza przyjmuje zaraz do mego składu kolonialnego, win i restauracji J. Kalina Czempin zdw 53 620

Dziewczyna
uczciwa zdrowa sprytna potrzebna od 1 maja. Wierzbiciele 4. I. zdw 53 616

Służąca
czysta uczciwa z praniem, tylko polecona, potrzebna, Trzeciego Maja 7 mieszkanie 13. zdw 53 582

Uczennice
przyjmie Pralnia Piekary 3. zdw 53 533

Potrzebny
służący - szofer od 1 lipca samotny język niemiecki zagranica najchętniej ze wsi, kopje świadectw. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 615

Potrzebny
fachowiec do prowadzenia elektrowni. Zgłoszenia z odpisami świadectw i warunkami do Kurjera Poznańskiego zdw 53 603

Pierwszorzędny
pomocnik krawiecki miarowy potrzebny zaraz. „Melpoz”. Stary Rynek 64. I. zdw 53 783

Pomocnik
obuwiczny może się zgłosić. A Swiekołkin Matejki 50. zdw 53 574.5

Poszukuje
ksiązkowego - kasjera kawalera obeznanego dokładnie z ksiązkowością gospodarczą oraz z nadzorem obory i chlewni za rodowej. Zgłoszenia tylko kan dydatów którzy już podobne stanowisko w majątku zajmowali skierować do Kurjera Poznańskiego zdw 53 633

Niania
doskonałymi świadectwami poszukiwana od 15 bm. Zgłoszenia Mickiewicza 27 m. 1. zdw 53 678

Bufetowa
może się zgłosić od zaraz z dobrymi referencjami oraz dłuższą praktyką. Zgłoszenia od 3-5 Nowa Kawiarnia Wyspiańskiego 9. zdw 53 630

Służąca
uczciwa, czysta smacznym gotowaniem potrzebna. Górna Wilda 53 rzeźnictwo zdw 53 635

Służąca
potrzebna zaraz Ratajczak 19. skład. zdw 53 651

Podręczne
uczennice do szycia potrzebne. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 715

Panienska
z ukończoną miejską szkołą handlową jako elewka do pierwszorzędnej obsługi obuwia przyjmie. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 738

Inteligentna
maszynistka do pracy doradczej potrzebna. Fiedler, Długa 11 zdw 53 744

Fryzjerskiego
pomocnika i starszego ucznia potrzebuje. Zgłoszenia: Składowa 5 zdw 53 747

Dziewczyna
z gotowaniem potrzebna od 1-go Kwiatowa 8 rzeźnictwo. rw 5327

Krawcowa
samodzielna — miarowa prace potrzebne „Femina”. Fredry. zdw 53 792

Dziewczyna
potrzebna z gotowaniem W. Garbary 5. m. 4. zdw 53 768

Pomocnik
fryzjerski może zgłosić się Górczyńska 29. zdw 53 925

Służąca
młodsza skromna, uczciwa chętna z gotowaniem praniem przyj me Kwiatowa 7. m. 6. zdw 53 845

Służąca
potrzebna Aleje Marcinkowskiego 17a m. 8 zdw 53 782

Służąca
czysta, gotowanie Gen. Pradzińskiego 11 m. 8 zdw 53 959

Pomocnik
fryzjerski potrzebny. Sw. Marcin 24 zdw 53 839

Służąca
Wielkie Garbary 5 m. 2. zdw 53 901

Krawcowa
młodsza wprawna do damskiej pracy miarowej potrzebna. — B Mazur Szkoła 10 zdw 53 902

Dziewczyna
do lat 17, do dwójki dzieci, naj chętniej wejska poszukuje. Karasińska Ostroroga 16. zdw 53 916

Fryzjerka
działa lub fryzjerka damski potrzebny zaraz lub 1. 5. Machowicz Leszno, Komeniusza. nw 10 149

Uczennica
do krawieczyny, Niegolewskich 8 II. m. 17 Kiełcowa. zdw 53 937

Poszukuje
młodej skromnej dziewczynki do dzieci. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdw 53 765

Biegła
sumienna ekspedjentka z brzoż rzeźniczej może się zgłosić 1. 5. Knopiński, Pocztowa 26. rw 5536

Służąca
z gotowaniem uczciwa potrzebna od 1. 5. Waly Król. Jadwigi 4. m. 8. rw 5532

Dziewczyna
z dobrym gotowaniem do cukierni potrzebna. Zgłoszenia Lotnia ul Gwarsna 16 zdw 54 021

Nasza powszechnie znana
MIESZANKA FIRMOWA
znowu znacznie ulepszona jeden funt tylko 6,00

Waleria PATYK
cukry — czekolady
Aleje Marcinkowskiego 6
ul. 27 Grudnia 3.

Humor zagianiczny

Dozorca — Czy pan niema przy sobie ołwka?
— Owszem, proszę bardzo.
— Dziękuję. A teraz proszę mi podać imię i nazwisko.
Widziałem, jak pan zrywał kwiaty.
(„Passing Show, Londyn). S. F.

Przedpłata

na maj 1932 za oba wydania razem z datkami ilust. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w eksped. zł 4.00, w agencjach w mieście zł 4.50, z odnośnieniem kwartalnie zł 14.82, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 9.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie piśmie, a abonenci się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materiał poświęcony danej uroczystości. Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedziele, święta i noca tylko 1476, 3524 i 4072. filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.

Ogłoszenia

na stronie 6-lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr. na stronie cawantaj 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami potocznymi 200 gr. od 1-lamowego miłdm porannego przyjmujemy do godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża; do wydania wieczornego „drobne” do godz. 11, w soboty i dni przedświąteczne tylko do godz. 10; większe dłużej według możności. Drobne ogłoszenia: sowo napisowe (tuzie) 25 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania, wydawnictwo nie odpowiada.